

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KENTSEL MEKÂNIN YAŞANABİLİRLİK
BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ;
ŞAHİNBEY, GAZİANTEP ÖRNEĞİ**

MİMARLIK
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BETÜL EKİCİ
OCAK 2021

OCAK 2021

Yüksek Lisans - Mimarlık

BETÜL EKİCİ

**Kentsel Mekânın Yaşanabilirlik Bağlamında
Değerlendirilmesi; Şahinbey, Gaziantep Örneği**

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Mimarlık

Yüksek Lisans

Danışman

Prof. Dr. M. Serhat YENİCE

BETÜL EKİCİ

OCAK 2021

© 2021 BETÜL EKİCİ

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU**

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi, **Betül EKİCİ** tarafından hazırlanan “**Yaşanabilirlik Bağlamında Kentsel Mekânın Değerlendirilmesi; Gaziantep, Şahinbey Örneği**” başlıklı tez 15/01/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası:

Kurumu/Üniversitesi

Jüri Başkanı

**Prof. Dr. M. Serhat YENİCE
Hasan Kalyoncu Üniversitesi**

Jüri Üyesi

**Doç. Dr. Bilgehan YILMAZ ÇAKMAK
Konya Teknik Üniversitesi**

Jüri Üyesi

**Dr. Öğr. Üyesi Mustafa İNCESAKAL
Hasan Kalyoncu Üniversitesi**

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

İlgili tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını ve kullanılan tüm literatür bilgilerinin referans gösterilerek ilgili tezde yer aldığını beyan ederim.

Betül EKİCİ

ÖZET

KENTSEL MEKÂNIN YAŞANABİLİRLİK BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ; GAZİANTEP, ŞAHİNBEY ÖRNEĞİ

EKİCİ, Betül

Yüksek Lisans, Mimarlık

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. M. Serhat YENİCE

Ocak 2021

104 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, Gaziantep İli, Şahinbey İlçesi örneğinde mahalle düzeyinde yaşanabilirlik düzeyinin irdelenmesi için analitik bir yaklaşım geliştirmektir. Şahinbey, yaklaşık 950 bin nüfusla Türkiye'nin üçüncü, Gaziantep'in ise en büyük ilçesidir. Tarihi Gaziantep şehir dokusunun önemli bir bölümü Şahinbey ilçe sınırlarındadır. İlçe Gaziantep'in sanayileşme sürecinde en çok göç alan bölgesi olmuştur. Dolayısıyla geçmişten günümüze çarpık kentleşme sorunlarının önemli etkilerinin görüldüğü yerler arasındadır. Günümüzde mahalleler arasında yaşanabilirlik açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Bu çalışma, araştırma tasarımı açısından betimleyici araştırma grubu içerisinde yer alır. Şahinbey ilçesi kapsamında mahalle düzeyinde yaşanabilirlik bağlamında durum tespiti ve analizi yapılmaktadır. Araştırma yöntemi, niceliksel yaklaşım çerçevesinde geliştirilmektedir. Bu çerçevede yaşanabilirlik bağlamında geliştirilen bazı göstergelerin ayrıntıda incelenerek niceliksel verilere dönüştürülerek karşılaştırmalı olarak incelenmesine dayanmaktadır. Bu göstergeler yoğunluk, kamusal alan kalitesi, erişebilirlik, çeşitlilik ve ulaşılabilirlik ölçütlerinden elde edilmiş sayısal verilere bağlı olarak geliştirilmektedir. Araştırmanın yöntem kurgusu iki aşamadan meydana gelmektedir. İlk aşamasında imar planı ve haritalar aracılığı ile elde edilen niceliksel veriler mahalle düzeyinde analiz edilerek detayda irdelenmektedir. İkinci aşamada bu

veriler puanlama yaklaşımı ile değerlendirilerek bilişsel haritalar üzerine aktarılmaktadır.

Araştırmanın temel materyalleri, Şahinbey İlçesi hal-i hazır harita ve imar planları ve saha araştırmasında elde edilen tespitlerden oluşmaktadır.

Araştırma sonunda Şahinbey ilçe bütününde mahalle düzeyinde yaşanabilirlik indeksi oluşturularak sınıflandırılmaktadır. Elde edile bulgular kentin doğu ve batı mahalleleri arasında önemli farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Yapılan çalışma, yapılacak olan yeni planlama ve kamusal yatırımlar için bir analitik çalışma sunarken, farklı yerleşmeler için de niceliksel ve uygulanabilir bir yöntem geliştirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşanabilirlik, Gaziantep, Mekânsal Kalite

ABSTRACT

EVALUATION OF THE URBAN SPACE IN THE CONTEXT OF LIVABILITY; GAZİANTEP, ŞAHİNBEY EXAMPLE

EKICI, Betül

M.Sc. in Architecture

Supervisor: Prof. Dr. M. Serhat YENİCE

January 2021

104 Page

The aim of this research is to examine the level of livability at the neighborhood level in Gaziantep Province, Şahinbey District and develop to an analytical approach. Şahinbey, about 950 thousand people, is the largest district of Gaziantep and third largest district in Turkey. An important part of the historical Gaziantep city fabric is in Şahinbey district. The district was the region that received the most immigration during the industrialization process of Gaziantep. Therefore, it is among the places where the significant effects of unplanned urbanization problems from past to present have been observed. Today, there are important differences between neighborhoods in terms of livability.

This study is included in the descriptive research group in terms of research design. Within the scope of Şahinbey district, situation determination and analysis are carried out in the context of livability at the neighborhood level. The Research Method is developed within the framework of quantitative approach. In this framework, it is based on the comparative analysis of some indicators developed in the context of livability. These indicators are developed depending on density, public space quality, accessibility, diversity and accessibility criteria. The method design of the research consists of two stages. In the first phase, the quantitative data obtained through the development plan and maps are examined in detail at the neighborhood

level. In the second stage, these data are evaluated with a scoring approach and transferred on cognitive maps.

The basic materials of the study consist of quantitative data obtained from Şahinbey District Development Plan. Besides, the zoning plan, baseline map and Spatial Plans Construction Regulation were used as other materials.

At the end of the research, Şahinbey as a whole district is classified by creating a neighborhood level livability index. Findings show that there are important differences between the eastern and western districts of the city. While presenting an analytical study for new planning and public investments to be made, the study also develops a quantitative and applicable method for different settlements.

Keywords: Liveability, Gaziantep, Spatial Quality

TEŞEKKÜR

Tez hazırlama sürecinde bilgi, deneyim ve değerli yönlendirmeleri ile desteğini esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. M. Serhat YENİCE'ye teşekkürlerimi sunarım.

Bilmediğim bir alanda yaptığım bu çalışma süresi boyunca ihtiyacım olduğu her an yardımına koşan, bilgilerini ve desteklerini esirgemeyen değerli çalışma arkadaşlarıma teşekkürlerimi borç bilirim. Yaşamım boyunca her türlü fedakârlık ile bugünlere gelmeme vesile olan babam Murat EKMEKÇİ'ye, annem Zeynep EKMEKÇİ'ye ve kardeşlerim; Ayşenur AHISKALI, F.Kübra SEVER ve M.Emin EKMEKÇİ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak yine bu süreçte hayatıma giren ve her zaman yanımda motive edici bir güç olarak duran kıymetli eşim Üsâme EKİCİ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ocak, 2021

Betül EKİCİ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
TEŞEKKÜR	ix
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
SEMBOLLER LİSTESİ	xvii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amaç ve Hedefleri	2
1.2. Çalışmanın Kapsamı	3
1.3. Özgün Değer ve Katkı.....	4
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Yaşanabilirlik Kavramı ve Boyutları	5
2.2. Kentsel Düzeyde Yaşanabilirlik ve Mekânsal Kalite İlişkisi	12
2.3. Kentsel Düzeyde Yaşanabilirlik Ölçütlerinin Geliştirilmesi	16
2.4. Yaşanabilirliği Fiziksel Boyut Temaları	17
2.4.1. Yapılı Çevrenin Kalitesi	17
2.4.2. Kamusal Alan Kalitesi	20
2.5. Yaşanabilirliği Fonksiyonel Boyut Temaları	25
2.5.1. Erişilebilirlik	25
2.5.2. Hizmetlerin Canlılığı ve Uygulanabilirliği	27
2.5.3. Ulaşılabilirlik	28
3. MATERYAL VE YÖNTEM	30
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	33
4.1. Gaziantep Kenti Genel Özellikleri	33
4.2. Şahinbey İlçesi'nin Kent İçindeki Konumu ve Genel Özellikleri	34
4.3. Şahinbey İlçesi Mekânsal Gelişimi	40
4.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	40
4.3.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem	42
4.4. Araştırma Alanında Kentsel Düzeyde Yaşanabilirliğin Değerlendirilmesi	48
4.4.1. Araştırma Alanında Yapılı Çevre Kalitesinin Ölçülmesi	49

4.4.2. Şahinbey İlçesinde Kamusal Alan Kalitesinin Ölçülmesi	58
4.4.3. Şahinbey İlçesinde Erişilebilirliğin Ölçülmesi	76
4.4.4. Şahinbey İlçesinde Hizmetlerin Canlılığının Ölçülmesi	89
4.4.5. Şahinbey İlçesinde Ulaşılabilirliğin Ölçülmesi	92
5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	96
KAYNAKLAR	100

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 2.1: Yapılı çevre parametreleri ve ana göstergeler.....	7
Tablo 2.2: Yapılı çevreyi biçimlendiren planlama kararları ve bu kararların sonuçları	8
Tablo 2.3: Yaşanabilirliğin boyutları.....	9
Tablo 2.4: Kentsel yaşanabilirliğin boyutları ve temaları	9
Tablo 2.5: Yaşanabilirliğin fiziksel ve işlevsel boyutları	11
Tablo 2.6: Greene'nin mekân kalitesi parametreleri	14
Tablo 2.7: Voordt ve Wegen'in mekân kalitesi parametreleri	15
Tablo 2.8: Araştırma kapsamında kullanılan yaşanabilirlik ölçütleri.....	17
Tablo 2.9: Yapılı çevre parametreleri ile yaşanabilirlik boyutu arasındaki ilişki	20
Tablo 2.10: Mekânsal planlar yapım yönetmeliği standartlar ve asgari alan büyüklükleri	24
Tablo 2.11: Erişilebilirlik göstergeleri.....	26
Tablo 2.12: Erişilebilirlik parametreleri ile fonksiyonel mekân kalitesi arasındaki ilişki	26
Tablo 4.1: Yıllara göre şahinbey nüfusu (TÜİK, 2019)	38
Tablo 4.2: Yaşanabilirlik göstergeleri doğrultusunda belirlenen kamusal mekânların alan büyüklükleri.....	39
Tablo 4.3: Şahinbey ilçesi nüfus yoğunluğu ve mekânsal büyüklük değerleri	50
Tablo 4.4: Çalışma alanı görsel kalite değerlendirilmesi	54
Tablo 4.5: Şahinbey ilçesi açık-yeşil alanların mahalle düzeyindeki toplam alanları ve mekânsal büyüklük değerleri.....	59
Tablo 4.6: Şahinbey ilçesi anaokulu tesis alanların mahalle düzeyindeki toplam alanları ve mekânsal büyüklük değerleri.....	62
Tablo 4.7: Şahinbey ilçesi ilköğretim tesis alanların mahalle düzeyindeki mekânsal büyüklük değerleri	64
Tablo 4.8: Şahinbey ilçesi ortaöğretim tesis alanların mahalle düzeyindeki mekânsal büyüklük değerleri	66
Tablo 4.9: Şahinbey ilçesi lise tesis alanların mahalle düzeyindeki mekânsal büyüklük değerleri.....	68

Tablo 4.10: Şahinbey ilçesi sosyal tesis alanların mahalle düzeyindeki büyüklük değerleri.....	70
Tablo 4.11: Şahinbey ilçesi sağlık tesisi alanların mahalle düzeyindeki mekânsal büyüklük değerleri	72
Tablo 4.12: Şahinbey ilçesi dini tesis alanların mahalle düzeyindeki mekânsal büyüklük değerleri.....	75
Tablo 4.13: Şahinbey ilçesi anaokulu tesis alanların mahalle düzeyindeki etki alanları	78
Tablo 4.14: Şahinbey ilçesi ilköğretim tesis alanların mahalle düzeyindeki etki alanları	80
Tablo 4.15: Şahinbey ilçesi ortaöğretim tesis alanların mahalle düzeyindeki etki alanları	82
Tablo 4.16: Şahinbey ilçesi lise tesis alanların mahalle düzeyindeki etki alanları	84
Tablo 4.17: Şahinbey ilçesi sağlık tesisi alanların mahalle düzeyindeki etki alanları	86
Tablo 4.18: Şahinbey ilçesi dini tesis alanların mahalle düzeyindeki etki alanları	88
Tablo 4.19: Çalışma alanındaki mevcut yapı adası işlevsel çeşitlilik analizi.....	90
Tablo 4.20: Çalışma alanındaki ulaşılabilirlik değerlendirmesi	93

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 2.1: Yaşam kalitesinin temel öğeleri.....	6
Şekil 2.2: İyi Bir mekânın sahip olduğu değerler	22
Şekil 3.1: Araştırmada izlenen yol haritası	32
Şekil 4.1: Gaziantep'in Türkiye'deki konumu.....	34
Şekil 4.2: Gaziantep kalesi ve çevresi.....	36
Şekil 4.3: Şahinbey ilçesi bölgedeki konumu	36
Şekil 4.4: Çalışma sınırı uydu görüntüsü	37
Şekil 4.5: Gaziantep'te kalenin etrafındaki ilk yerleşim bölgesi, Türktepe ve Ömeriye Camii.....	41
Şekil 4.6: Çalışma alanı dönemsel gelişimi	43
Şekil 4.7: Gaziantep şehrinin geliştirme ana planı (1938) Herman Jansen.....	44
Şekil 4.8: Ahmet Kemal Aru Planı, 1955	45
Şekil 4.9: 1973 Gaziantep Planına göre genel arazi kullanım kararları.....	46
Şekil 4.10: 1990 Gaziantep Kent Planı	48
Şekil 4.11: Mahalle düzeyinde nüfus yoğunluğu ve yaşanabilirlik analizi.....	51
Şekil 4.12: Mahalle düzeyinde nüfus yoğunluğunun mekânsal kalite analizi	51
Şekil 4.13: Allaben Mahallesi	55
Şekil 4.14: Bey Mahallesi	55
Şekil 4.15: Tekstilkent Mahallesi.....	55
Şekil 4.16: Binevler Mahallesi	55
Şekil 4.17: Çalışma Alanı	55
Şekil 4.18: Vatan Mahallesi	55
Şekil 4.19: Karataş Mahallesi	55
Şekil 4.20: Güneş Mahallesi	55
Şekil 4.21: Düztepe Mahallesi	55
Şekil 4.22: Kavaklı Mahallesi	56
Şekil 4.23: Türktepe Mahallesi	56
Şekil 4.24: Yazıcık Mahallesi	56
Şekil 4.25: Deniz Mahallesi	56

Şekil 4.26: Çalışma Alanı	56
Şekil 4.27: Perilikaya Mahallesi	56
Şekil 4.28: Yeditepe Mahallesi	56
Şekil 4.29: Bülbülzade Mahallesi	56
Şekil 4.30: Beydilli Mahallesi	56
Şekil 4.31: Konak Mahallesi	57
Şekil 4.32: Seferpaşa Mahallesi	57
Şekil 4.33: Kozluca Mahallesi	57
Şekil 4.34: Çağdaş Mahallesi	57
Şekil 4.35: Çalışma Alanı	57
Şekil 4.36: Barak Mahallesi	57
Şekil 4.37: Akkent Mahallesi	57
Şekil 4.38: Dumlupınar Mahallesi	57
Şekil 4.39: Güzelvadi Mahallesi	57
Şekil 4.40: Mahalle düzeyinde açık-yeşil alan dağılımı	58
Şekil 4.41: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen açık-yeşil alan dağılımı	60
Şekil 4.42: Mahalle Düzeyinde Eğitim Tesisi Alanları Dağılımı	60
Şekil 4.43: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen anaokulu tesisi alan dağılımı.....	61
Şekil 4.44: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen ilköğretim tesisi alan dağılımı	63
Şekil 4.45: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen ortaöğretim tesisi alan dağılımı	65
Şekil 4.46: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen lise eğitimi tesisi alan dağılımı	67
Şekil 4.47: Mahalle düzeyinde sosyal tesis alanları dağılımı	69
Şekil 4.48: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen sosyal tesis alan dağılımı	71
Şekil 4.49: Mahalle düzeyinde sağlık tesis alanları dağılımı.....	73
Şekil 4.50: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen sağlık tesisi alan dağılımı.....	73
Şekil 4.51: Mahalle düzeyinde dini tesisi alanları dağılımı	74
Şekil 4.52: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen dini tesis alan dağılımı	76
Şekil 4.53: Çalışma alanındaki mevcut anaokulu tesis alanlarının erişebilirlik analizi.....	77
Şekil 4.54: Çalışma alanındaki mevcut ilköğretim tesisi alanlarının erişebilirlik analizi	79
Şekil 4.55: Çalışma alanındaki mevcut ortaöğretim tesisi alanlarının erişebilirlik analizi	81

Şekil 4.56: Çalışma alanındaki mevcut lise tesisi alanlarının erişebilirlik analizi.....	83
Şekil 4.57: Çalışma alanındaki mevcut sağlık tesisi alanlarının erişebilirlik analizi.....	85
Şekil 4.58: Çalışma alanındaki mevcut dini tesisi alanlarının erişebilirlik analizi.....	87
Şekil 4.59: Çalışma alanındaki yapı adası kullanım analizi.....	91
Şekil 4.60: Fidanlık Mahallesi	94
Şekil 4.61: Akyol Mahallesi.....	94
Şekil 4.62: 25 Aralık Mahallesi	94
Şekil 4.63: 60. Yıl Mahallesi.....	94
Şekil 4.64: Çalışma Alanı	94
Şekil 4.65: Ünaldı Mahallesi.....	94
Şekil 4.66: Yeditepe Mahallesi	94
Şekil 4.67: Karataş Mahallesi	94
Şekil 4.68: Ocaklar Mahallesi	94
Şekil 4.69: Kolejtepe Mahallesi	95
Şekil 4.70: Türktepe Mahallesi	95
Şekil 4.71: Tekstil Kent Mahallesi.....	95
Şekil 4.72: 23 Nisan Mahallesi	95
Şekil 4.73: Çalışma Alanı	95
Şekil 4.74: Serinevler Mahallesi	95
Şekil 4.75: Akkent Mahallesi.....	95
Şekil 4.76: Ulaş Mahallesi	95
Şekil 4.77: Güzelvadi Mahallesi	95

SEMBOLLER LİSTESİ

ADNKS	:	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
COE	:	Council of Europe
DİE	:	Devlet İstatistik Enstitüsü
DOE	:	Department of the Environment
ha	:	hektar
km ²	:	kilometrekare
m ²	:	metrekare
OECD	:	Organisation for Economic Co-operation and Development
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	:	ve benzeri

1. GİRİŞ

Kent mekânı; küresel ve yerel, politik, ekonomik, sosyal dinamikler etkisinde, yerel yönetimler ve yükleniciler gibi aktörlerin tavırları ile daimi bir değişim/dönüşüm süreci içerisinde şekillenmektedir. Kentleşme sürecinde en baskın mimari ürün ise konuttur. Aynı zamanda gündelik hayatın temel birimi olan konut, kentlinin kentle kurduğu ilişki biçimlerini ve kent mekânını tüm bu dinamiklerin etkisinde sürekli yeniden kurgulamaktadır.

Bireyin özel alanı olan konut, kentin kamusal mekân ile sokak/mahalle aracılığıyla kurulan ilişkinin ilk adımıdır. Aynı zamanda yapı stokunun kentleşmede önemli bir paya sahip olması nedeni ile konut alanlarında yaşanan değişim/dönüşüm süreci, hem kentleşmeyi besleyen hem de kentleşmenin doğrultusunu belirleyen bir faktör haline gelmiştir.

Ülkemizde son dönemlerde ‘kentsel dönüşüm’ kavramının sıkça tartışılması ve dönüşümün toplumun büyük bir kesimde fiziksel bir dönüşüm olarak algılanması, ‘yaşanabilir kent’ kavramını gündeme getirmiştir. Bu kavram toplumun tüm kesimleri tarafından yorumlanarak nitelikli bir kent oluşturma düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Kentlerin değişim süresinde ‘yaşanabilirlik’ kavramı, bizden sonra gelecek nesillerin nitelikli yaşam sürmelerinde sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarının dikkate alınmasını önemli kılmaktadır. Yaşanabilirlik, insanın doğasına uygun olmayan ve insanların mutsuz oldukları yaşam çevrelerinin değiştirilmesi düşüncesini etkin hale getirmektedir.

Söz konusu planlama sistemine karakterini veren en temel etmen ise ülkenin sahip olduğu genel hukuk sistemidir. İdari yönetimler, gün geçtikçe kanunlar ile yetkileri tanınmış olan konusunda uzman kişilere hazırlatılan bölgesel çözüm önerilerine ihtiyaç duymaktadırlar. Ülkemizde bulunan İmar Kanunu ve buna bağlı çıkarılan İmar Yönetmelikleri, bölgesel olarak oluşan ortak noktaların ve farklılıkların ortaya konması, belirlenecek olan konut alanlarında ‘yaşanabilir kent ölçütleri’ ile amacına uygun olarak yeniden düzenlenerek tüm ülke çapında ortaklaştırılmasının gerekliliğini desteklemektedir.

Kentsel çevrenin tasarımında, yaşanabilirlik ön planda tutarak tasarlanmış planlamaların ve kuralların rolü büyüktür. Önemli olan yasalarla, yönetmeliklerle çevreyi şekillendirmek değil, yaşamı doğrudan etkileyen bu kararların insan odaklı olabilmesidir. Gelişmelere bağlı olarak yapılan her plan, planlama prensiplerinin yanında yaşanabilirliği de temel almalıdır.

Konut alanları tasarımından sokak ve park tasarımlarına, kent genelindeki açık alan ve sokak tasarımlarına kadar her ölçekteki kent formu yaşanabilirliği etkilemektedir. Yaşanabilirliği yüksek olan kentler her ölçekte başarılıdırlar. Yapılı çevre kalitesinin yükseltilmesinde gerçek bir etki oluşturmak ve tüm kullanıcıların günlük yaşamını iyileştirmek için gerekli politika ve düzenlemelerin ideal bir şekilde tüm kente dağıtılması esastır.

Bu araştırmanın temel problemini “nasıl daha yaşanabilir bir kentsel çevre yaratılabilir?” veya “kentsel düzeyde yaşanabilirlik nasıl ölçülebilir?” soruları oluşturmaktadır. Bu çerçevede özellikle kentlerin yaşanabilirlik düzeyini artıran niceliksel veri kaynakları üzerine odaklanmaktadır. Araştırma sonuçlarının, özellikle mevcut, yapılaşmış kentsel yerleşik alanların yaşanabilirlik düzeylerinin ölçülmesine daha yaşanabilir alanlara dönüştürülmesi için gerekli müdahalelerin tanımlanması sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Çalışmanın Amaç ve Hedefleri

Bu araştırmanın temel amacı, ‘yaşanabilirlik’ kavramının tanımlanması ve yaşanabilirliğin artırılmasında niceliksel yaşanabilirlik ölçütlerinin belirlenmesidir. Analitik bir yaklaşım çerçevesinde geliştirilen bu ölçütler, Gaziantep İli, Şahinbey ilçesinde mahalle düzeyinde test edilmektedir. Kavramsal bir araştırmaya dayalı olarak geliştirilen bu ölçütler ve buna bağlı göstergeler, Şahinbey ilçesini oluşturan mahallelerde detaylı bir şekilde sayısal analizi yapılmakta ve karşılaştırmalı olarak irdelenmektedir.

Araştırmanın temelde iki hedefi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, yaşanabilirlik ölçütlerinin geliştirilmesine yönelik niceliksel verilere dayalı bir gösterge grubunun tanımlanmasıdır. Bu doğrultuda mimarlık ve şehircilik dizininde mekânsal kalite ve yaşanabilirlik kavramları detaylı bir şekilde incelenerek temel yaşanabilirlik ölçütleri açıklanmaktadır.

Araştırmanın bir diğer hedefi, kentsel ölçekte mahalle düzeyinde yaşanabilirlik göstergelerinin incelenerek kent içerisinde yoksun bölgelerin tanımlanmasına katkı koyacak bir yaklaşım geliştirilmesidir. Bu kentsel yerleşik alanlarda yaşam kalitesinin yükseltilmesinde eksikliklerin tespiti ve olası çözüm önerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışmanın kapsamını, kentlerde yaşanabilirliği yükselten, niceliksel veriler ile ölçülebilen değişkenler oluşturmaktadır. Bu ölçütler temelde yoğunluk, görsel kalite, kamusal alan büyüklükleri, erişebilirlik, çeşitlilik ve ulaşılabilirlik göstergelerinden meydana gelmektedir. Araştırmanın örneklem alanını ise, Gaziantep kentinin tarihi şehir bölgelerini de içeren Şahinbey İlçesindeki yapılaşmasını büyük ölçüde tamamlamış olan 91 mahalle oluşturmaktadır.

Şahinbey İlçesi, 2019 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre yaklaşık bir milyon nüfusa sahiptir. Nüfus büyüklüğüne göre Türkiye'nin üçüncü, Gaziantep'in en büyük ilçesidir. Kentin ilk kurulduğu kale ve çevresi ile birlikte tarihi dokunun önemli bir bölümü de Şahinbey İlçesi sınırları içerisinde kalmaktadır.

Şahinbey, Türkiye'deki hızlı kentleşme ve sanayileşme sürecinde göç alan Gaziantep'in merkez ilçelerinden biridir. İlçe bu göçlerle birlikte önemli ölçüde yasa dışı konut gelişmelerine sahne olmuştur. Bu alanlar yoğunlukla kent merkezinin güney ve doğu bölgelerinde yer almaktadır. Kentin batı kısmı ise planlı gelişme alanlarından meydana gelmektedir. Son zamanlarda ise ilçe daha çok kentin güney ve batı yönlerinde gelişme göstermektedir.

Araştırma kapsamında Şahinbey İlçesi'nin mahalle düzeyinde yaşanabilirlik ölçütleri detayda irdelenmektedir. Bu irdelemeler sonucu elde edilen bulgular, analitik haritalar eşliğinde ayrıntıda değerlendirilmektedir. Araştırma kentsel alanlar üzerine odaklanmaktadır. Bu nedenle kırsal alandaki mahalleler ve henüz yapılaşmasını tamamlamamış bölgeler araştırma kapsamında yer almamaktadır.

1.3. Özgün Değer ve Katkı

Araştırmada kentlerde yaşanabilirliğin artırılmasına dönük nesnel ölçüt ve göstergeler geliştirilmektedir. Elde edilen bulgular benzer konuda yapılacak diğer araştırmalar için önemli ipuçları sunmaktadır. Mahalle düzeyinde inceleme yöntemi geliştiren bu yöntem, kent bütünü için geliştirilerek farklı şehirler arasındaki yaşanabilirlik durumlarının tespit edilmesini sağlayacaktır.

Diğer taraftan içinde bulunduğumuz zaman dilimi, niteliksiz konut ve yerleşme alanlarının kentsel dönüşüm müdahaleleri kapsamında yeniden inşa edildiği bir dönemi yansıtmaktadır. Kentsel dönüşüm projeleri ile eskiyen, yıpranan, deprem ve benzeri afet riski altındaki kentsel alanlar, yeniden tasarlanmakta ve hayata geçirilmektedir. Bu süreçte daha yaşanabilir kentsel alanların üretilmesi için bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

Araştırmanın özgün değeri, kentsel alanlarda daha yaşanabilir alanların oluşturulması ve değerlendirilmesi için bir yaklaşım geliştirirken, yerelde de Şahinbey ilçesinde olası kentsel dönüşüm ve yenileme çalışmaları için durum tespiti ve öneriler sunmaktadır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Yaşanabilirlik Kavramı ve Boyutları

Yaşanabilirlik; yapılı ve doğal çevreyi, sosyal durum ve eşitliği, eğitimsel fırsatları, kültürel ve eğlence amaçlı rekreasyonel imkânları, ekonomik refahı içeren, toplumların kentsel yaşam kalitesini ortaya çıkaran bir yaşam faktörünün temelidir. Yaşanabilirlik, belirli bir kentin ya da ülkenin yaşam kalitesini ölçmek için ekonomistler ve siyasetçiler tarafından daha çok kullanılmıştır. Yaşanabilirliğe dayalı yaşam kalitesinin ölçülmesinin ilk basamağında kentten menuniyet yer almaktadır (Livability, 2011).

Yaşanabilirlik (livability) kavramının, günümüzdeki haliyle kullanılmaya başlandığı zaman kesin olarak bilinmemektedir. Bununla birlikte birçok mimar, sosyolog ve şehir plancısı kentlerin yaşayan mekânlar olması gerektiğini vurguladıkları çalışmalarında yaşanabilirlik (livability) kavramına değinmişlerdir (Jacobs, 1992; Appleyard, 1981; Lennard, 1995&1997).

Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimler Konferansı'nda yapılaşmış bir çevrenin yaşanabilirliğinin, insan yerleşimlerindeki yaşam kalitesi üzerinde önemli bir etkisi olduğu söylenmektedir (Habitat II, 1996).

Nitekim bu yaklaşım;

Yaşam kalitesi, kentlilerin, temel ihtiyaçlarını karşılamanın ötesinde, onların farklılık gösteren ve büyüyen beklentilerini karşılayan nitelikleri ifade eder. Yaşanabilirlik, insanın bireysel ve kollektif refahına ve o yerleşimin sakini olmaktan dolayı duyacağı tatmin duygusuna katkıda bulunacak mekânsal, sosyal ve çevresel karakteristiklere ve kaliteye işaret eder.

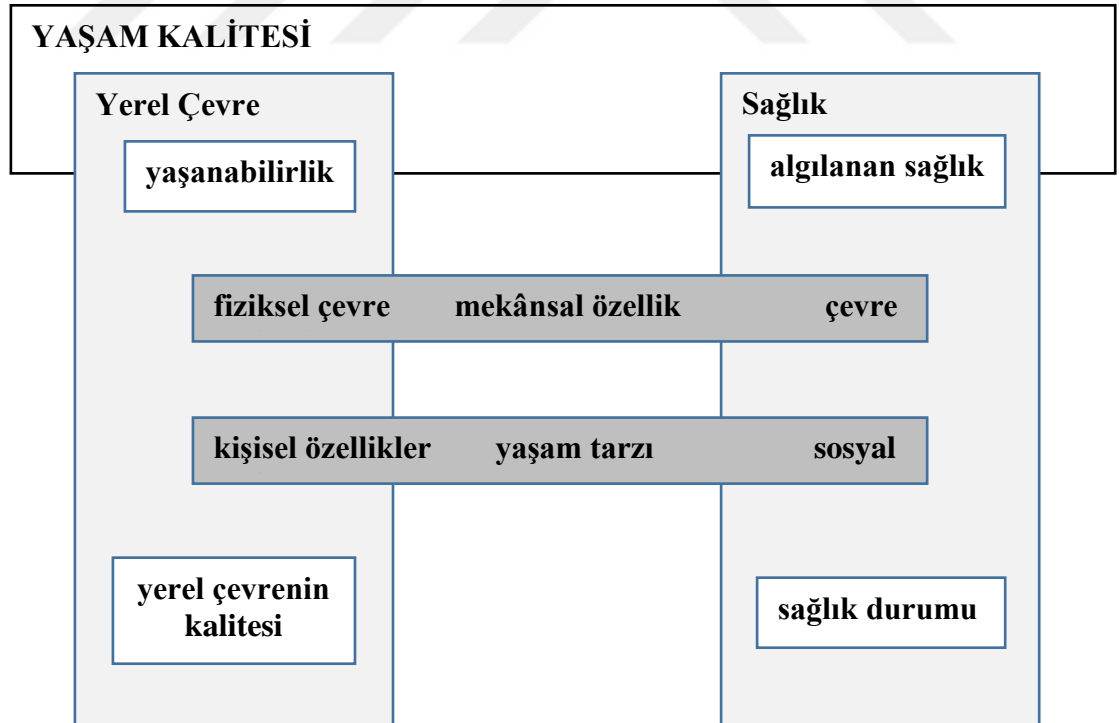
olarak özetlenmektedir.

Bu tanımlama yaşanabilirlik kavramının farklı boyutlarına işaret edilmekte ve toplumdaki her bireyin birbirinden farklı olan günlük yaşamlarından duyacakları tatmin duygusunun ve beklentilerinin toplamı olarak belirlemektedir. Bu bağlamda

‘yaşanabilirlik’ kavramı, ‘yaşam kalitesi’ kavramıyla doğrudan ilişkilendirilmekte ve yaşam kalitesinin yükseltilmesinde önemli bir parça olduğu değerlendirilmektedir.

Temel ihtiyaçların karşılanması ve değerlerin gerçekleştirilmesi biçiminde ifade edilen yaşam kalitesi, bireysel ve toplumsal düzeyde öznel ve nesnel olarak açıklanabilir. Öznel yaşam kalitesi, bireysel düzeyde; tatmin ya da tatminsizlik, huzur ya da huzursuzluk, mutluluk ya da mutsuzluktur. Standartlara uygun bir konut, konutun fiziksel özellikleri ve konut çevresinin kalitesi bireysel, ailesel düzeyde yaşam kalitesinin nesnel belirleyicisi olurken, konuttan duyulan tatmin ise yaşam kalitesinin öznel belirleyicisidir. Nüfus artışı, barınma problemi, işsizlik oranları toplumsal düzeyde nesnel yaşam kalitesi göstergeleridir. Nesnel yaşam koşulları bireylere, olumlu ve tatmin edici düzeyde yaşam deneyimleri kazandırırken aynı zamanda da yaşamlarını öznel olarak değerlendirme olanağı sağlar (Özmete, 1997).

Kamp’ın (2003) yaşam kalitesi ile ilgili yapmış olduğu edebiyat çalışmasında, yaşam kalitesinin temel elemanlarını ve bileşenlerini kümelendirdiği şekiller üzerinde kavramın tanımlamasını yapmaktadır (Şekil 2.1).

Şekil 2.1: Yaşam kalitesinin temel öğeleri (Kamp, 2003)

Yaşanabilirlik, sağlıklı bir kentin olmazsa olmazı olan yaşam kalitesini ölçerken kullanılan bir ölçüttür. Yaşanabilirliği ölçmeye yönelik yapılan çalışmalar

neticesinde, mekânın kentin bir parçası niteliği taşıdığı ve onu değerlendirirken çevresiyle birlikte ele alınması gerektiği de anlaşılmaktadır (Tablo 2.1). Yaşam kalitesi bileşenleri, ülkeden ülkeye, kültürden kültüre farklılık gösterebilir. Önemli olan sağlık, eğitim, konut ve güvenlik, ulaşım gibi temel faktörlerin o toplumdaki bireylerin refahını etkilediğini bilerek yapıyı çevreyi oluşturmaktır.

Yapılı çevre, insan ihtiyaçları ve eylemleri kaynaklı bir üründür. Ayrıca insanın çevresi, insan faaliyetleri için yapıyı çevre ve bağlamı koruyan fiziksel ve yapay unsurlarla çevrilidir. Genel olarak yapıyı çevre; sokaklar, yaya yolu ve kamu hizmetleri (Tablo 2.2) gibi insan kaynaklı unsurlardan oluşmaktadır (McClure ve Bartuska, 2007).

Tablo 2.1: Yapılı çevre parametreleri ve ana göstergeler (Rama ve diğ., 2010)

Yapılı Çevre Parametreleri	Yapılı Çevre Göstergeleri
Yeşil alan	Yeşil alanların yapıyı yüzeylere oranı
	Yeşil yüzeyden inşa edilen yüzey yoğunluğuna
Yoğunluk	Saha alanına toplam yerleşim alanı
	Nüfus yoğunluğu oranı (Nüfus / m ²)
Temiz Çevre	Genel Sıhhi durum
	Belediye çöp toplama
Gürültü Ve Güvenlik	Çevrede gürültü oluşturan faaliyetlere yakınlık
	Gün boyu güvenli yürüyüş
Görsel Karakter	Yapı malzemeleri, Renk ve doku
	Cephe binasında uyum

Tablo 2.2: Yapılı çevreyi biçimlendiren planlama kararları ve bu kararların sonuçları (Kumlu, 2017)

Yapılı çevreyi biçimlendiren planlama kararları	Yapılı çevreyle ilişkilendirilebilecek planlama kararlarının sonuçları
Arazi kullanımına ilişkin kararlar	Karma arazi kullanımı Tekil arazi kullanımı
Yoğunluğa ilişkin kararlar	Derişik yapılaşma Az yoğun yapılaşma
Komşuluk birimi tasarımını biçimlendiren kararlar <i>İdeal bir komşuluk birimini biçimlendiren tasarım ölçütleri (Farr, 2008'den yararlanılmıştır)</i>	
Tanımlı sınırlar	Sınırların tanımlı olmaması Tanımlı bir merkez ve sınırın varlığı
Yürünebilirlik	Yürünebilir büyüklük Yaya olarak erişilebilirliği düşük, yürünemeyen büyüklük
Karma kullanım & konut türleri	Çeşitli kullanımların (konut & ticaret & iş yeri vd.) bir arada bulunması ve farklı konut tipolojilerinin varlığı Tek tür kullanım ve konut tipolojisi
Birbirine bağlı & yürünebilir sokak örüntüsü	Kısa yapı adalarının varlığı, yürünebilir nitelikteki sokak örüntüsünün oluşturulmasında olumlu bir katkı sağlamaktadır. Uzun yapı adalarının varlığı, yürünebilir nitelikteki sokak örüntüsünün oluşturulmasına engeldir.
Farklı kentsel kullanımların varlığı	Yürünebilir sınırlar içerisinde farklı kentsel kullanımlar bulunmalıdır. Farklı kentsel kullanımların yürünebilir sınırlar içerisinde bulunmaması, içerisinde yaşayanlar tarafından komşuluk birimi algısının zayıf veya olmaması anlamına gelebilmektedir.

Omuta (1988), Benin City'de yaşam kalitesi ve yaşanabilirlik üzerine yaptığı araştırmada yaşanabilirliğin beş boyutundan bahsetmiştir. Bu boyutlar, “bir evin fiziksel özellikleri, konut ortamının fiziksel, sosyal ve fonksiyonel özellikleridir”. İngiltere'de yaşanabilirlik üzerine yapılan başka bir araştırmada, “çevresel kalite, fiziksel konum kalitesi, işlevsel yer kalitesi ve daha güvenli yerler” olmak üzere dört temel gösterge önerilmektedir (Leby ve Hashim, 2010).

Yeang (2006)'ın çevre kalitesi, fiziksel mekan kalitesi, fonksiyonel mekan kalitesi ve güvenliği olarak önerdiği dört boyutun; işlevsel, fiziksel ve sosyal boyutlar olarak her durumda kullanıldığını ortaya koymaktadır (Tablo 2.3). Bu dört boyut, yaşanabilirliğin ana boyutlarıdır. Ancak ‘aynı terim kullanılsa bile, bu boyutların tüm araştırmacı veya çalışmalarda aynı içerik ve anlama sahip olmayabileceği unutulmamalıdır’ (Leby ve Hashim, 2010).

Tablo 2.3: Yaşanabilirliğin boyutları (Yeang, 2006)

ÇEVRESEL KALİTE
Gürültülü-Sessiz?
Kirli-Temiz?
Çok ya da Az Kalabalık?
Bina Kalitesi; Daha İyi ya da Daha Kötü?
YER KALİTESİ (FİZİKSEL)
Yapılı Çevrenin Ürün Kalitesi
Metruk Arazi Seviyesi
Açık-Yeşil Alan Kalitesi
Kamusal Alan Kalitesi
YER KALİTESİ (İŞLEVSEL)
Yaya Yolculukları; Daha Kolay mı Daha Zor mu?
Toplu Taşıma Kalitesi
Hizmetlerin canlılığı ve uygulanabilirliği
GÜVENLİ YER
Suç Oranı
Anti Sosyal Davranışlar

Yaşanabilirlik boyutlarının anlaşılabilmesi için en uygun göstergelerin belirlenmesi gerekli olup aşağıda, her boyut ayrıntılı olarak açıklanacaktır. Genel olarak dört boyut ve tema gösterilir (Tablo 2.4)

Tablo 2.4: Kentsel yaşanabilirliğin boyutları ve temaları (Leby ve Hashim, 2010)

YAŞANABİLİRLİK BOYUTU	TEMA
Sosyal Boyut (sosyal ilişki)	Komşuların davranışları (rahatsızlık) Toplum hayatı ve sosyal iletişim Mekân duygusu
Fiziksel Boyut (yerleşik ortam)	Çevre kalitesi Boş alan Yapılı çevrenin bakımı
İşlevsel Boyut (tesisler ve hizmetler)	Olanakların mevcudiyeti ve yakınlığı Ulaşılabilirlik İstihdam fırsatları
Güvenlik Boyutu (suç ve güvenlik duygusu)	Suç sayısı Kaza sayısı Güvenlik hissi

Sosyal Boyut

Sosyal boyutlarda toplum yaşamı ve sosyal iletişimle ilgili çeşitli unsurlardan oluşmaktadır. Ayrıca komşunun rahatsızlık açısından davranışı ve komşular

arasındaki ilişki ile birlikte yer duygusu da bu kategorideki diğer temalardandır (Leby ve Hashim, 2010).

İnsanların içinde gerçekten yaşayıp yaşamayacağını belirlediği diğer unsurlar ve temalar gibi yaşanabilir bir şehrin temel bileşeni olan uygun fiyatlı konuta erişim de dikkate alınmalıdır. Hoşgörülü ve çeşitli bir kültürü teşvik etmek için farklı gelir düzeylerine sahip insanlar bir arada olduğu mahalleler yaratmak gerekir. Farklı insan gruplarını bir topluluğa yerleştirerek, sosyal çeşitlilik desteklenir ve hoşgörü beslenir. Bir şehrin farklı gelir düzeylerindeki insanları karşılayabilmesi için, onlara yaşayabilecekleri uygun yerlerin sağlanması gerekir (Timmer ve Kate, 2005; Leby ve Hashim, 2010).

Güvenlik ve Suç Boyutu

Genel olarak, güvenlik her toplumda en önemli ihtiyaçlardan biridir ve her vatandaş güvenli bir mahallede yaşamayı ister. Suç oranının yüksek olduğu bir mahallede, güvenli olmayan yerlerin vatandaşın üzerindeki olumsuz etkisi nedeniyle, diğer koşullar yerine getirilse bile yüksek yaşam kalitesini sürdürmek imkânsızdır. Savasdisara'nın (1998) Japon topluluklarının güvenliği ve emniyeti konusundaki araştırmalarına göre; güvenlik, yaşam kalitesi ve yaşam koşullarının ana unsurlarından biridir. Güvenlik boyutunu ölçen gösterge "mahallenin güvenlik seviyesidir". Mahallenin güvenlik seviyesi; farklı suç türlerinin sıklığı (cinayet, mülkiyet suçu ve cinsel saldırılar), yaralanma veya kaza olayları ve güvenlik duyguları olmak üzere üç türe ayrılmaktadır (Leby & Hashim, 2010).

Fiziksel Boyut

Fiziksel çevre, insanların yaşadığı, çalıştığı ve birbirleriyle iletişim kurduğu yerdir (Leby ve Hashim, A 2010). Yeang'e göre bu kategoride yer alan unsurlar ve göstergeler, yapılı çevrenin kalitesi, park ve açık alan kalitesi, kamusal alan kalitesi ve metruk arazi seviyeleriyle ilgilidir (Yeang, 2006). Ayrıca Heylen'in (2006) 'e göre, "olanakların ve hizmetlerin mevcudiyeti" bu kategori ile ilgilidir (Leby ve Hashim, 2010).

Fonksiyonel Boyut

Holt-Jensen'e (2001) göre işlevsel göstergeler, iletişim sistemlerinin, mağazaların, anaokullarının, alışveriş merkezlerinin, kliniklerin, okulların ve diğer hizmetlerin

yeterli oranda sağlanmasına ve konumuna bağlı olan refahla ilgilidir. Bu kategoriyle ilgili diğer faktör erişilebilirlikle ilgilidir (Leby ve Hashim, 2010). Ayrıca Yeang (2006)'ya göre yaşanabilirliğin işlevsel boyutuyla ilgili ana unsurlar ve temalar toplu taşıma hizmeti, erişilebilirlik, yaya durumu ve hizmetlerin canlılığı ve uygulanabilirliği olarak belirtilmektedir.

Tüm bu çalışmalar ve tartışmalardan yola çıkarak yaşanabilirliğin fiziksel ve işlevsel boyutların göstergeleri bir bütün olarak Tablo 2.5 'de sunulmuştur.

Tablo 2.5: Yaşanabilirliğin fiziksel ve işlevsel boyutları (Mousavi, 2013)

Boyutlar	Parametreler	Göstergeler	Göstergeler için Kriterler
Fiziksel	Yapılı Çevrenin Kalitesi	Yeşil alan	Yeşil alanların yapılı yüzeylere oranı
			Yeşil yüzeyden inşa edilen yüzey yoğunluğuna
		Yoğunluk	Saha alanına toplam yerleşim alanı Nüfus yoğunluğu oranı
		Temiz çevre	Genel Sıhhi durum
			Belediye çöp toplama
	Gürültü ve Güvenlik	Çevrede gürültü oluşturan faaliyetlere yakınlık Gün boyu güvenli yürüyüş	
	Görsel Karakter	Yapı malzemeleri, Renk ve doku	
		Cephe binasında uyum	
	Kamusal Alan Kalitesi	Durum ve Bakım	Binanın genel yapısal durumu
			Binaların kamusal alanlardaki bakım derecesi
Tasarım		İyi tasarlanmış	
		Okunaklı	
		Kapsama duygusu vardır	
Kullanıcı		Sağlıklı	
		Sosyal etkileşim alanı vardır	
	Karşılanıyor		
Fonksiyon	Rahatlatıcı		
	Topluluk kaynağı		
	Hayati ve uygulanabilir		
Metruk ve Boş Arazi Seviyeleri	Boş alanın inşaat alanına oranı	Toplam inşaat alanı içindeki boş alan	
		Boş binanın toplam binaya oranı	Toplam boş bina alanı / inşaat alanı

Tablo 2.5 (devam)

İşlevsel		Yerli olmayan mülkte ticari getiri	Alanın ticari bina sayısı	
		Kullanım çeşitliliği	Alandaki işlev çeşitliliği	
	Hizmetlerin canlılığı ve uygulanabilirliği	Merkezin fiziksel yapısı	Merkezdeki fiziksel yapı	
		İş temsili ve temsili değiştirme niyetleri	Bölgede işin frekans değişimi	
		Birincil perakende alanında cadde düzeyindeki boş mülkün oranı	Ticari alandaki boşluk oranı	
		Müşteri görüşleri	Alandaki hizmetlerin etkinliği	
	Ulaşılabilirlik	Araç Erişilebilirliği		Toplu taşıma
				Yol tipi
				Ulaşım Altyapısı
	Araç Dışı Erişilebilirlik		Sokak tipi kaldırımlar	
		Yaya yolları		
		Bisiklet yolları		
Streetscape		Sokak mobilyaları		
		Peyzaj elemanları Temizlik		
	Modların entegrasyonu	Otopark (yan park yoluyla görsel izinsiz giriş)		
Yol Güvenliği		Farklı toplu taşıma modlarının entegrasyonu		
		Özel ulaşım ve toplu taşıma modlarının entegrasyonu		
		Trafik sakinleştirici		
		Ayrılmış bisiklet yolları		
		Güvenli kaldırımlar		

Yukarıdaki çalışmalar doğrultusunda belirli bir mekânın yaşanabilirliğinin belirlenmesi açısından bu çalışmada; yer kalitesi (fiziksel), kamu alanlarının kalitesi ve yeterliliği (işlevsel), hizmetlerin canlılığı ve yaşayabilirliği, yaya seyahatleri, erişilebilirlik ve ulaşılabilirlik göstergesi olarak yürütülecektir.

2.2. Kentsel Düzeyde Yaşanabilirlik ve Mekânsal Kalite İlişkisi

Kentler için yaşanabilirlik, kentte yaşayanlar için çekici kamusal mekanları, sosyal aktiviteleri, topluluk hissini algılanmasını ve belirli mahremiyet seviyelerini de içeren, beklenen ve istenilen yaşam kalitesi anlamına gelirken, bu tanım kapsamlı olarak; sosyal sağlık ve çevresel yaşayabilirlik, ekonomik canlılık ve sağlamlık gibi kavramlar tarafından çevrelenmektedir. Bir kenti kesin bir şekilde ‘yaşanabilir’ olarak nitelendirmek zordur. Ancak, sosyo-kültürel hayatı olmayan, fonksiyonsuz ve

problemler karşısında korunmasız bir şehir, yaşanabilir bir kent olarak düşünülemez (Vuchic, 1999: 233).

Kent alanında uzman Kevin Lynch (1984)'e göre ideal kent; sağlıklı bir çevreye sahip olmaktır. Kentte mekân ve kimlik hissi olmalıdır. Birbiriyle uyum içerisindeki fonksiyonlar kontrol edilebilir olmalı ve çevreye kolayca erişim sağlanmalıdır.

Avrupa Konseyi'ne (COE, 1992) göre yaşanabilir bir kent;

“Kentte yaşayanların haklarını koruyarak; halkına en iyi yaşam koşullarını sunarak; kentsel değerlerini, orada yaşayan, çalışan, eğitim gören ve ziyaret edenlerden alarak; birçok sektör ve aktiviteyi uyum içinde bir arada tutan yaşam yeri”

olarak tanımlanmaktadır.

Lennard ve Lennard'a göre (1995) yaşanabilir bir kentin, toplumsal iletişim ve birliktelik için kamusal yaşama yardım eden mekânlara sahip olması gerekmektedir. Günlük yaşamı zenginleştiren bu mekânlar, kentin ve kentin bulunduğu bölgenin tarihine uygun mimarisi olan, gelenekleri, festival ve pazarları sürdüren, ekolojik temellere sahip, çocukları kentsel planlama ve etkinliklere dahil eden, trafik problemini azaltacak yönde ulaşım politikaları olan kaliteli kent mekânlarından oluşmalıdır.

Lennard (1997: 15) için yaşanabilir kent;

- İnsanların araç seslerini değil, birbirlerini duyup gördüğü, çocukların topraktan ayrı kalmadığı, insanların birbirlerinden ayrılıp izole olduğu ölü kentin tam tersi,
- Bütün yaşayanları sadece insan olarak bir araya getiren kutlamalara, kamusal alanlara sahip,
- Sadece ekonomik getirisi yüksek olan kullanımlara öncelik verilip diğer ihtiyaçların gözardı edilmediği, herkesi bir araya getiren karma kullanımlara sahip,
- Diyalog kurabilmenin her şeyden önemli olduğu, birbirinden farklı bakış açılara sahip olan insanların bir araya gelebildiği,

- Çocuklar ve gençler için teoriden çok pratiğe dayalı sosyal öğrenme ve sosyalleşme mekanları sunan,
  - İnsanları hoş karşılayan, estetik değerlere sahip, öncelikli olarak çevrenin güzelliğinin ve anlamının düşünüldüğü,
- bir çevreye sahip olmalıdır.

İncelenen araştırmalar sonucunda kentler için yapılan yaşanabilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla mekânsal kalite çalışmalarıyla elde edilen sonuçların benzerlik gösterdiğine ulaşılmış ve bu bölümde kentlerin yaşanabilirliği ile mekânsal kalite birlikte değerlendirilmiştir.

Greene (1992)'e göre, mekân kalitesi; işlev, kimlik, cazibe ve düzen olmak üzere dört temel unsurla değerlendirmektedir. Güvenlik, konfor, bağlantılar ve çeşitlilik işlev başlığı altında toplanırken; odak, teklik, birlik, karakter ise kimlik başlığı altında ve ölçek, canlılık, uyum, uygunluk da cazibe başlığı altında ayrıntılanmıştır (Tablo 2.6).

Tablo 2.6: Greene'nin mekân kalitesi parametreleri

Yaşanabilirlik	Karakter	Bağlantı	Hareketlilik	Kişisel Özgürlük	Farklılık
Hayatta Kalma	Yer Bilinci	Uygunluk	Erişilebilirlik	Kontrol	Çeşitlilik
Kişisel Sağlık	İçtenlik	Süreklilik	Rahatlık/ Konfor	İfade/Dışa Vurum	Tercih
Çevre Sağlığı	Zaman Bilinci	Birlik	Etkinlik	Kişisel Gizlilik	İlgi Alanı
Konfor	İstikrar /Denge	Sembolizm	İşleklik	Gücü Yetebilirlik	Farkındalık
Emniyet ve Güvenlik	Estetik	Etkileşim	Emniyet ve Güvenlik	Emniyet ve Güvenlik	Estetik
	Aidiyet				

Van Wegen ve Van der Voordt (2005), mekânsal kalite kavramını işlevsel kalite, teknik kalite, estetik kalite ve ekonomik kaliteden oluşan dört ana başlıkta ele almaktadır. İşlevsel kaliteyle anlatılmak istenen; mekânın kullanılabilirliği yani olması gereken faaliyetleri sağlama düzeyidir. Teknik kalite mekânda kullanılan malzemenin dayanıklılığı, ömrü ile ilişkili iken estetik kalite olgusu ise mekânın kullanıcı üzerindeki çekici etkisi, teşvik edicilik izlenimi uyandırmasını ifade eder. Son olarak ekonomik kalite; finansal kaynakların kullanım verimliliği ve etkinliği olarak açıklamaktadırlar (Tablo 2.7).

Mekânsal kalite odaklı çalışmalar günümüzde de artan bir ivme ile devam etmektedir. Mekânsal kalite ile ilgili yapılan ilk çalışmalarda bir bina, çevresi ile ilişkilendirilirken ilerleyen zamanlarda bu çalışmalar genişletilerek kentsel mekânlarla, meydanlar-caddeler ve çarşı-ticaret alanları üzerine odaklandığı görülmektedir (İnceoğlu, 2007; Topçu, 2011; Çınar ve diğ. 2015; Topçu ve Bilsel, 2016; Mazııcıoğlu ve Yenice, 2019; Hançer, 2019).

Tablo 2.7: Voordt ve Wegen'in mekân kalitesi parametreleri (Voordt ve Wegen, 2005)

Kalite Parametreleri	Göstergeler
<p>İşlevsel kalite: Pratikte bir mekânın kullanılabilirliği ve içerisinde yer alması gereken aktivitelere uygunluğunun değerlendirilmesidir.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaşım ve park olanakları • Erişilebilirlik • Etkililik • Esneklik • Güvenlik (ergonomik, kamusal) • Mekânsal yönlendirme • Bölgesellik • Mahremiyet • Sosyal ilişki • Fiziksel iyi olma durumu (aydınlatma, gürültü, ısıtma, havalandırma, rutubet) • Sürdürülebilirlik
<p>Estetik kalite: Bina veya bir mekânın ne ölçüde güzel, teşvik edici ya da orijinal olarak algılandığı ile hoş, sıcak, rahat, ferah, sade vb. olarak algılanması veya ne dereceye kadar kültürün bir parçası olarak görüldüğüyle de ilişkilidir. Kültürel değer, özgünlük, çevre ile ilişki, tarihi değer, tasarım kalitesi ve deneyimsel kaliteyi kapsamaktadır.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Görsel kalite • Düzen • Karmaşıklık • Sunumsal değer • Sembolik ve gösterge bilimsel değer • Tarihsel ve kültürel değer
<p>Ekonomik kalite: Mekânın hangi finansal kaynağının ne kadarının etkili ve verimli bir şekilde kullanılabildiği ile ilişkilidir. Eğer bina/yer/mekân bir yatırım objesi gibi görünüyorsa, onun ekonomik değeri, elde edilen getirinin düzeyine bağlıdır.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yatırım maliyeti • Kullanım maliyetleri • Zamanla sağlanan gelir • Kamu ve özel düzenlemeler
<p>Teknik kalite: Mekânda kurulan yapıların güç, sağlamlık, sürdürülebilirlik gibi bakım ve onarım meseleleri ile ilgili teknik gereksinimlerin ne dereceye kadar sağlandığı ile ilgilidir.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yangın güvenliği • Yapısal güvenlik • Yapı fiziği • Çevresel uyumluluk • Sürdürülebilirlik

2.3. Kentsel Düzeyde Yaşanabilirlik Ölçütlerinin Geliştirilmesi

Yaşanabilirliğin belirlenmesinde ele alınmış yaşam deneyimlerine ilişkin gösterge grupları ve gösterge alanları çeşitlilik göstermektedir. Bu araştırmalarda bahse konu olan gösterge alanlarının, bu alanlarda belirlenmiş gösterge gruplarının ve gruplar içerisindeki değişkenlerin belirlenmesinde etkin rol alan başlıca yönlendiricinin, gerçekleştirilecek araştırmanın amaç ve hedefleri olduğunu söylemek mümkündür (Eurofound, 2004). Ayrıca, yaşam kalitesi araştırmasının hangi uzmanlık dalında yapıldığı ve hangi yaklaşımlarda bulunduğu bilmesi, gösterge alanlarının belirlenmesi ve gösterge gruplarının oluşturulmasında etkili olmaktadır (Van Kamp ve Diğ., 2003a).

Dünya genelinde yaşanabilirliği ölçmek için en yaygın kullanılan yöntem, yaşanabilirlik ölçümünde tanımlanan göstergeler doğrultusunda yapılan karşılaştırmalı analizlerden oluşmaktadır. Bu göstergeler, kişinin yaşanabilirliğin refahla ilişkilendirilmesi açısından başlangıçta ekonomik verilere dayandırılmaktadır. Ancak, konuyu açıklamada yetersiz kalan salt ekonomik göstergeler, zamanla sosyal-kültürel olanaklardan çevresel kaliteye, fiziki çevreden, sağlık göstergelerine kadar geniş bir yelpazede tanımlanan ölçütler çerçevesinde ele alındığı görülmektedir.

Günümüzde göstergeler hakkında yapılan çalışmalar, geçmiş yıllara oranla hızlı bir şekilde artarak bilimsel araştırmalar arasında yerini almaktadır. Buna rağmen yaşam kalitesi ölçülürken kullanılan ölçütlerde evrensel olarak kullanılacak standart göstergeler henüz netlik kazanmamıştır. Çünkü göstergelerin değeri ülkelerin gelişme seviyesine göre ya da toplumdan topluma değişmektedir (Elgar, 2004).

Araştırmanın bu bölümünde, tez kapsamında çalışılacak örneklem alanlar için yapılan literatür araştırması sonucunda kavramsal çerçeveye bağlı olarak, belirlenen mevcut mahallelerin yaşanabilirlik açısından değerlendirilebilmek için ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütlerin belirlenmesinde yaşanabilirliğin fiziksel ve işlevsel boyutları dikkate alınmıştır. Fiziksel boyutlarında, yapılı çevre ve kamusal alan kalitesi ele alınırken; işlevsel boyutlarında; hizmetlerin canlılığı ve uygulanabilirliği, erişilebilirlik, ulaşılabilirlik parametreleri incelenmiştir (Tablo 2.8).

Tablo 2.8: Araştırma kapsamında kullanılan yaşanabilirlik ölçütleri

Boyutlar	Parametreler	Göstergeler	Göstergeler İçin Ölçütler
FİZİKSEL	Yapılı Çevrenin Kalitesi	Yoğunluk	Yapılı alan içerisinde bir hektara düşen kişi sayısı
		Görsel Karakter	Cephe Karakteri
			Kat Yükseklikleri
			Bahçe Mesafesi
			Topografyaya Uyum
Kent Silueti ve Yakın Çevre İlişkisi			
Kamusal Alan Kalitesi	Kişi Başına Düşen Alan Kullanımı	Kişi Başına Düşen Açık-Yeşil Alan Kişi Başına Düşen Eğitim Tesis Alanları (Anaokulu-İlkokul-Ortaokul-Lise) Kişi Başına Düşen Sosyal Tesis Alanları Kişi Başına Düşen Sağlık Tesis Alanları Kişi Başına Düşen Dini Tesis Alanları	
Hizmetlerin Canlılığı ve Uygulanabilirliği	Kullanım Çeşitliliği	Alandaki İşlev Çeşitliliği	
İŞLEVSEL	Erişilebilirlik	Yürüme Mesafesi	Eğitim Tesisi Alanlarına Erişilebilirlik (Anaokulu-İlkokul-Ortaokul-Lise) Sosyal Tesis Alanlarına Erişilebilirlik Sağlık Tesisi Alanlarına Erişilebilirlik Dini Tesis Alanlarına Erişilebilirlik
	Ulaşılabilirlik	Araç Erişilebilirliği	Sokak Genişliği; yaya ve araç trafiği için yeterli mi?
		Yaya Erişilebilirliği	Yol ağı/Bağlantılar; düzenli mi? Yaya Yolculukları; kolay mı? Yönlenme/Erişim; doğrudan mı? (ayrılmış yol) Ada yapıları; kısa mı? (yürünebilir nitelikteki sokak örüntüsü)

2.4. Yaşanabilirliği Fiziksel Boyut Temaları

2.4.1. Yapılı Çevrenin Kalitesi

Fiziksel yapılı çevre; yerel ve kent ölçeğinde planlanan kentsel alandan oluşmaktadır. Temel hizmetler, yakınlık, konut ve çevresi yapılı çevrenin kent ölçeğinin ana

faktörünü oluştururken, ekonomik ve sosyal unsurlar yerel ölçekte yaşanabilirliğe etki etmektedir (OECD, 1978). Kısaca yaşanabilirliğin her unsurunun yapılı çevre ile ilişkisi vardır ve bu göstergeler genel olarak ölçülebilir niteliktedir (Rama ve diğ., 2010).

Yoğunluk

Günümüz dünya coğrafyasında her geçen gün artan kentli nüfusu, buna bağlı olarak oluşan çevre ve sağlık sorunları; kentsel yaşam kalitesi, kentleri yaşanabilir kılan ölçütleri ve kentlerin yaşanabilirliği inceleme konusu haline getirmiştir. Hızla artan nüfus doğrultusunda ortaya çıkan konut ihtiyacı, çarpık kentleşmeyi doğurmuş ve beraberinde yaşanabilir kent olgusunu ortadan kaldırmıştır. Artan konut ihtiyacı doğrultusunda her dönem yeni bir arayışa girilmiş ve bu arayış sayesinde planlamalarda gözle görülür bir gelişme sağlanmıştır.

Artan konut ihtiyacı ile kentin yoğunlaşmasını sağlamak, birbirine bitişik duvar oluşturacak şekilde ve çok yüksek katlı bina tasarımı yapmak anlamına gelmemelidir. Freedman (2004)'e göre, yaşanabilir yerleşmeler için yerel yönetimler insan ölçeğini iyi kavramalıdır. Böylelikle insanların, kendi yapay ve doğal çevreleriyle olan entegrasyonu kolaylaşır. Örneğin mahalle ölçeğinde ev-evin önü, evin önü-sokak arasındaki bağlantıların tanımlanması gerekir. Bu tanımlamaya istinaden şehir plancıları, canlılık yaratıcı, toplum bilincini geliştirici ve insanları bir araya getiren planlar yapabilirler.

Nüfus yoğunluğunun ya da genel olarak nüfusun nispeten az olması tabii kaynakların ve üretim gücünün verimsizleşmesine, atıl kalmasına sebep olur iken, nüfusun istenilen optimum miktarının (belirli amaçlara ulaşabilmek için gerekli nüfus) üzerine çıkması da açık işsizliğe veya gizli işsizliğe (az gelişmiş ülkelerde) neden olduğu gözlenmiştir (Aksu, 1998). Optimum nüfus görüşünü savunanlara göre, toplumda nüfus artışları ilk aşamada işbölümünü yaygınlaştırıp genişletmesi, daha etkin (rasyonel) kaynak dağılımına imkân vermesi, ekonomide artan verim kanununun işlemlerini sağlamaktadır. Ancak nüfus artışının devam etmesi halinde durum tersine dönmekte ve azalan verim kanunu işlemeye geçecektir. Bu yüzden bu iki aşama arasında işgücü verimin en yüksek olduğu nüfus nispetinin (optimum nüfus) saptanması önem arz etmektedir (Tokgöz, 1990). Görülüyor ki, bazı yerlerde nüfus fazlalığından, bazı yerlerde ise nüfusun azlığından şikâyet edilmektedir.

Burgess (2000) yapmış olduğu çalışmada, gelişmekte olan ülkelerin birçoğunun 20. yüzyılın sonlarına gelinmiş olmasına rağmen kentsel dönüşüm ve demografik süreçlerinde henüz başlangıç veya orta aşamaya geldiklerini vurgulamıştır. Özellikle nüfus yoğunlukları, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında gözetilmesi gereken farklılıklardan birini oluşturmaktadır. Gelişmiş ülkelerdeki kent yoğunlukları gelişmekte olan ülkelerdeki kentlerin yoğunluklarından oldukça azdır (Richardson ve diğ., 1999) Örneğın; Avrupa kentleri ortalama 50-55 kişi/hektar nüfus yoğunluğuna sahip iken, Asya kentlerinde bu değer 150 kişi/hektar'a ulaşmaktadır (Kenworthy, 2006).

Türkiye kentlerinde ise bu değer 100,37 kişi/hektar olup; ülke genelinde büyükşehir statüsündeki kentlerin ortalama nüfus yoğunlukları 130,10 kişi/hektar olarak hesaplanmıştır (Aydın ve Kahraman, 2019). Ayrıca Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği Ek-1Ç Nazım İmar Planı Gösterimlerindeki brüt yoğunluğa göre belirlenmiş mevcut konut alanları; 50 kişi/ha-seyrek, 51-150 kişi/ha-düşük, 151-300 kişi/ha-orta, 301-600 kişi/ha yüksek, 601 kişi/ha üstü-çok yüksek olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ortalama yoğunluk değerinin 150 kişi/hektar olduğu dikkate alınarak mahalle nüfusları ve yoğunlukları değerlendirilmiştir.

Görsel Kalite

Başarılı kentsel mekânlar; strüktürler, yapılar ve çevre ifadesini güçlendiren peyzaj öğeleriyle tanımlanmış alanlardır. Bir sokak üzerindeki yapı çeşitlerinin birbirleriyle ve sokak ile ilişkisi bunun anahtarıdır. Genel bir hat oluşturan yapılar, sokağın tanımlanması ve etkisinin güçlendirilmesinde etkin rol oynar. Sokak cephelerinin sınırını izleyen gelişmeler, özel ve kamusal mekânları net bir çizgiyle ayrılmasına katkıda bulunabilir. Genel yapı çizgisinde geri çekilmiş yapıların veya yapı gruplarının olduğu alanlar yayalar için etkili ve kullanılabilir alanlar oluşturabilir. Bunun yanı sıra, hattı bozan küçük geri çekilmeler kamu alanlarının ve hattı oluşturan yapıların birbiri üzerindeki etkisini yumuşatabilir. Yapıların kat yükseklikleri ise kapattıkları alanın genişliği ve önemiyle ilişkili olmalıdır (Türk, 2004).

Yapılı çevre parametrelerinin birçoğu incelendiğinde, Yeang (2006)'ın yaşanabilirlik boyutlarıyla ilişkili olduğu görülebilir. Örneğın temiz çevre ve gürültü, güvenlik parametreleri; çevre kalitesi ve görsel karakter ile olan ilişki mekân kalitesi (fiziksel)

ile ilgilidir. Dolayısıyla yapılı çevrenin yaşanabilirliği ve kalitesinin doğrudan bir ilişki içinde olması ve birbirini sürekli etkilemesi anlaşılabilir bir durumdur (Tablo 2.9).

Tablo 2.9: Yapılı çevre parametreleri ile yaşanabilirlik boyutu arasındaki ilişki (Mousavi, 2013)

Yapılı Çevre Parametresi	Yaşanabilirliğin Boyutları
Gürültü ve Güvenlik	Çevre Kalitesi
Görsel Karakter	Yer Kalitesi (fiziksel)

2.4.2. Kamusal Alan Kalitesi

Kamusal alan, mülkiyete bakılmaksızın fiziksel ve / veya görsel olarak erişilebilen tüm bağlantıları, dış mekânları ve inşa edilmiş form öğelerini içerir. Kamusal alanın unsurları, bunlarla sınırlı olmamakla birlikte şunları kapsayabilir: yaya yolu, meydanlar, parklar, bina ara yüzleri ve diğerleri.

Kentsel yaşam, özel mülkümüzden çıkıp dışarı adım attığımız kamusal alanlarda meydana gelmektedir. Kamusal alanlar aynı mekânı kullanarak etkileşim içinde olan bireylerin bulunduğu sosyal mekânlardır. Kısacası kentsel yaşanabilirlik ile kamusal alanların yaşanılabilirliği dolayısıyla niteliğiyle doğru orantılıdır. Kamusal alanlar; toplumun tamamına hitap eden kullanım alanları olan, herkesi bir araya getirebilen karma kullanımlara sahip ve bu etkileşimi sağladığı ölçüde başarılıdır.

Kamusal alan kalitesi; toplumda her kesimden insanın düşünülerek, herkes tarafından kullanılabilir, ilgi çekici, güvenli ve düzenli kamu alanları geliştirmek olarak tanımlanabilir. Kamusal alanlar yapılaşmamış bir alanı düzenlemekten öte, çeşitli karakterde, ölçekte mekânlar oluşturmak için de tasarlanabilirler. Başarılı bir kentsel alan, doğal topografya ile uyumlu olmasının yanında, engelli, hasta ve yaşlı insanların da dâhil olduğu tüm kullanıcılarının ihtiyaçlarına cevap vermelidir (Türk, 2004).

Dünya genelinde kamusal alanda yapılan pek çok araştırma sonucunda başarılı bir kamusal alan için dört temel kalite ölçütü belirlenmiştir. Bunlar; “erişim & bağlantılar, kullanım & eylemler, konfor & biçim, sosyalleşebilirlik” (Madden, 2001: 11-20).

1) Erişim ve Bağlantılar: Başarılı bir kamusal alana insanlar kolayca erişebilmeli ve rahatlıkla kullanabilmelidir. Mekânın erişilebilirliği ve algılanabilirliğinde fiziksel elemanlar etkilidir. Örneğin bir sokak boyunca bulunan dükkânların yanından yürümek, boş duvarların bulunduğu bir yerde yürümekten daha güvenli ve daha çok pasif etkileşime vesile olacaktır.

2) Kullanım ve Eylemler: Gerçekleştirilebilen eylemler bir kamusal alanın en temel yapıtaşıdır, bir mekânı eşsiz kılabilir. Kullanıcıların bir kamusal alana ilk kez gelişi ve tekrar kullanımını tercih etmeleri mekânın elverişli olduğu eylemler nedeniyledir. Mekân yapılacak hiçbir eylem olmadığında boş ve önemsiz olacaktır.

3) Konfor ve Biçim: Güvenlik, özgünlük, ölçek, temizlik ve rahatlık genellikle insanların bir mekânı kullanmayı tercih etmesini sağlayan öncelikli somut değerlerdir. Mekânların tasarım açısından kullanıma kullanıcıyı davet eden, elverişli, kullanıcıya oturmak eylemi dâhil birçok eylem için alternatifler sunan, eğilimlerini değerlendiren biçimi kalitesi ile doğrudan ilişkilidir.

4) Sosyalleşebilirlik: Bireyler yakınlarıyla buluştuğu, karşılaştığı, sosyal hayatta tanışık olmadığı insanlarla ise etkileşim kurmakta zorluk çekmediği, mekânın ruhunu daha iyi hissettiği ölçüde, bu etkileşime elverişli olan mekânlara ve topluma daha güçlü bir aidiyet duygusu geliştirmektedir. Sosyalleşebilirlik bu anlamda, bir mekânın başarılı olarak nitelendirilebilmesi için mutlaktır (Şekil 2.2)

Şekil 2.2: İyi Bir mekânın sahip olduğu değerler (First European Quality of Life Survey, 2003)

Yukarıda mekânın yaşanılabilirliğini belirleyen nitelikler tanımlanmıştır. Ancak bugün birçok kamusal alan özellikle kullanılmaktan ziyade seyredilmek ve manzara olma niteliği için tasarlanmaktadır; Bunlar düzenli, temiz ve boş “insan yok, sorun yok” alanlarıdır. Kamusal alanlar boş, tahrip edilmiş (vandalizme açık), güvensizlik duygusu yaratan bir kullanıcı profili tarafından kullanılıyor ise bu söz konusu mekânların tasarımı ve yönetimi ile ilgili sorunlar olduğunun göstergesidir (Madden, 2001: 20).

Yoksul kamusal alanlar çevre ve bölge üzerinde vandalizmi, suçu ve anti-sosyal davranışları davet eden olumsuz etkilere sahiptir (CABE Space, 2005). Habitat II raporunda kamusal alanların, suçu ve şiddeti azaltma özelliği üzerinde durulmuş ve bu maksatla hükümetlerin yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde çalışmalar yapması gerektiği vurgulanmıştır. Buna göre “hükümetler, ilgili gruplarla ve yerel yönetimlerle toplumsal yaşamın merkezi olan kamusal alanların kullanımını teşvik eden yaşanabilir insan yerleşimleri tasarlamalı, düzenlemeli, yaratmalı ve korumalıdır. Böylelikle bu alanların suç mahalli haline gelmesi önlenmelidir” şeklinde belirtilmektedir (Habitat II, 1996).

Genel olarak kamusal alanların, yaşanabilirliğin ve refahın iyileştirilmesi açısından önemli bir role sahip olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca evresel ve sosyo-ekonomik unsurları güçlendirir. Bu sebeple, yaşam kalitesi ile kamusal alanların kalitesi arasındaki ilişkiyi anlamak önemlidir (Beck., 2009).

Bu alışmamızda kamusal mekânın yaşanabilirlik üzerindeki etkisi doğrultusunda Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği Ek-2 Tablo'da belirtilen “Asgari Sosyal ve Teknik Altyapı Alanlarına İlişkin Standartlar ve Asgari Alan Büyüklükleri” çerçevesinde mahallelerimizdeki kişi başına düşen kamusal alan değerleri ölçülmüş ve yeterliliği değerlendirilmiştir.

Bu tabloda (Tablo 2.10) ilk belirlenen değer çalışma alanının bulunduğu nüfus grubu (501.000+) olmuştur. Bu gruptaki standartlara göre çalışmada kullanılan kişi başına düşen alan ($m^2/kişi$) standartları; anaokulu için $0,60 m^2/kişi$, ilkokul, ortaokul ve lise için $2,00 m^2/kişi$; ilçe sınırları dâhilinde yapılan planlamalarda açık-yeşil alanlar için $10 m^2/kişi$; sağlık tesisleri alanları için $1,60 m^2/kişi$; sosyal ve kültürel tesis alanları için $1,60 m^2/kişi$; ibadet yerleri için $0,75 m^2/kişi$ olarak kabul edilmiştir. Bu değerler yaşanabilirlik ölçütlerinde 4 (iyi) puan için alt sınır kabul edilip çalışma puanlamaları bu değerlere göre belirlenmiştir.

Tablo 2.10: Mekânsal planlar yapım yönetmeliği standartlar ve asgari alan büyüklükleri
(Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, 2014)

EK-2 TABLO		FARKLI NÜFUS GRUPLARINDA ASGARİ SOSYAL VE TEKNİK ALTYAPI ALANLARINA İLİŞKİN STANDARTLAR VE ASGARİ ALAN BÜYÜKLÜKLERİ TABLOSU							
NÜFUS GRUPLARI		0 - 75.000		75.001- 150.000		150.001 - 500.000		501.000 +	
ALTYAPI ALANLARI		m ² /kişi	Asgari Birim Alan (m ²)	m ² /kişi	Asgari Birim Alan (m ²)	m ² /kişi	Asgari Birim Alan (m ²)	m ² /kişi	Asgari Birim Alan (m ²)
EĞİTİM TESİSLERİ ALANI	Anaokulu	0.50	1.500-3.000	0.50	1.500-3.000	0.60	1.500-3.000	0.60	2.000-4.000
	İlkokul	1,50	4.000-7.000	1,60	4.000-7.000	1,60	4.000-7.000	1,60	4.000-7.000
	Ortaokul	1,50	5.000-9.000	1,60	5.000-9.000	1,60	5.000-9.000	1,60	5.000-9.000
	Gündüzlü Lise	1,75	6.000-10.000	1,75	6.000-10.000	2,00	6.000-10.000	2,00	6.000-10.000
	Yatılı Lise		10.000-15.000		10.000-15.000		10.000-15.000		
	Endüstri Meslek Lisesi, Çok Programlı Lise		10.000-25.000		10.000-25.000		10.000-25.000		
	Özel Eğitim, Rehabilitasyon ve Rehberlik Merkezleri		2.000-4.000		2.000-4.000		2.000-4.000		
	Halk Eğitim Merkezi Olgunlaşma Enstitüsü		3.000-5.000		3.000-5.000		3.000-5.000		3.000-5.000
SOSYAL AÇIK VE YEŞİL ALANLAR	Çocuk Bahçesi	10,00		10,00		10,00		10,00	
	Park								
	Botanik Parkı								
	Hayvanat Bahçesi								
	Mesire Yeri								
	Rekreasyon								
SAĞLIK TESİSLERİ ALANI	Aile Sağlık Merkezi	1,50	750-2.000	1,50	750-2.000	1,50	750-2.000	1,60	750-2.000
	Basamak Sağlık Tesisleri		3.000		3.000		3.000		
	Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi		Ünit başına (110) m ²		Ünit başına (110) m ²		Ünit başına (110) m ²		
	Doğum ve Çocuk Bakım Evleri		Yatak başına (130) m ²		Yatak başına (130) m ²		Yatak başına (130) m ²		Yatak başına (130) m ²
	Devlet Hastaneleri								
	İhtisas/Eğitim ve Araştırma Hastaneleri								
	Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastaneleri								
	Sağlık Kampüsleri		Yatak başına (220) m ²		Yatak başına (220) m ²		Yatak başına (220) m ²		Yatak başına (220) m ²
SOSYAL ve KÜLTÜREL TESİSLER ALANI		0,50		0,75		1,00		1,00	
	Küçük ibadet yeri		1.000		1.000		1.000		1.000
	Orta ibadet yeri	0,50	2.500	0,50	2.500	0,75	2.500	0,75	2.500
	Büyük ibadet yeri ve külliyesi		10.000		10.000		15.000		15.000
TEKNİK ALTYAPI (Yol ve Otopark hariç)		0,50		0,50		0,50		0,50	

2.5. Yaşanabilirliği Fonksiyonel Boyut Temaları

2.5.1. Erişilebilirlik

Uluslararası düzeyde ön plana çıkan kentlerin birbirlerine göre konumunu belirlemek ve eğitimli nüfusun, sermayenin yer seçimine etki etmek amacıyla birçok dönem araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar bir arada değerlendirildiğinde kentte yaşayan kesimin ihtiyaç duyduğu rahatlama mekânlarının kalitesi ve varlığı kentlerin birbirlerine göre konumunun belirlenmesine önemli etki etmektedir. Kamusal mekânların varlığı, erişilebilirliği ve kullanım kalitesi kentsel yaşanabilirliği olumlu yönde etkilemektedir (Monocle, 2017).

Mekânın erişilebilir olması, kentsel mekânın kalitesini etkileyen önemli bir faktördür. Başarılı kentsel alanlar; dışarıyla ve birbirleriyle bağlantılı, hem fiziksel hem de görsel olarak çevresiyle bütünleşmiş, kendi içinde sınırlı olmayan, dolaşım ağına sahip olan alanlardır. Bu çerçevede öncelikle insan-yaya odaklı ulaşımı kolay, erişilebilir olan alanlar oluşturulması beklenmelidir. Bu mekânlarda; taşıt, yaya ve bisiklet yolları tanımlanmalı; insanlar sokağı kullanmaya teşvik edilmeli ve yaya yollarının önemi vurgulanmalıdır. Tasarımcı alanda, bina ve mekânlar arası geçişi, konforu ve güvenliği sağlamalı, cadde/sokaklar, insanlar için çekici ve güvenli kılınmalıdır. Aynı zamanda özel alanlar ile kentsel mekânlarda kamusal arasındaki geçiş ve süreklilik her özellikteki insan için kesintisiz sağlamalıdır (Çelen, 2016).

Erişilebilirlik sadece yaşanabilirliğin bir boyutu olarak değil, rekreasyonel işlev, perakende işlevi vb. gibi farklı işlevler için konum kararları üzerinde etkisi olan faktör olarak tanımlandığından, şehrin gelişiminde ana role sahiptir. Yeang'ın çalışmasında toplu taşıma kalitesi ve yaya yolculuğu olarak bahsedilmesine rağmen, bu çalışmada yaya yolculukları, 'yürüme mesafesine' indirgenerek erişilebilirlik olarak adlandırılacaktır. Genel olarak erişilebilirlik, kentte yaşanabilirliğe ulaşmak için anahtar unsurdur ve yapılı çevrenin kalitesi, hizmetlerin canlılığı gibi diğer yaşanabilirlik göstergelerinde etkisi vardır. İstillozlu (2011)'e göre erişilebilirliğin temel göstergeleri Tablo 2.11'de gösterilmektedir.

Tablo 2.11: Erişilebilirlik göstergeleri (İstillozlu, 2011)

Erişilebilirlik parametreleri	Erişilebilirlik Göstergeleri
Araç Erişilebilirliği	Toplu taşıma, Yol tipi / Ulaşım Altyapısı
Araç Dışı Erişilebilirlik	Sokak tipi kaldırımlar, Yaya yolları, Bisiklet yolları
Sokak manzarası	Sokak mobilyaları / Peyzaj elemanları,
Modların entegrasyonu	Temizlik, Otopark (yan park yoluyla görsel izinsiz giriş)
Yol Güvenliği	Farklı toplu taşıma modlarının entegrasyonu, Özel ulaşım ve toplu taşıma modlarının entegrasyonu

Tablo 2.11’de gösterildiği gibi, erişilebilirlik parametrelerinin yaşanabilirliğin işlevsel boyutuyla doğrudan bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Fonksiyonel Mekân Kalitesi ile ilişkisi de aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Tablo 2.12).

Tablo 2.12: Erişilebilirlik parametreleri ile fonksiyonel mekân kalitesi arasındaki ilişki (İstillozlu, 2011)

Erişilebilirlik parametreleri	Fonksiyonel Mekân Kalitesi
Araç Dışı Erişilebilirlik, Yol Güvenliği	Yaya Yolculukları
Araç Erişilebilirliği, Modların Entegrasyonu	Toplu Taşıma kalitesi
Sokak manzarası	Hizmetlerin Canlılığı

Livcom ödülleri göre, ana unsur ve ölçütlerinden biri olarak 'miras yönetimi', diğer unsurlar ise "yürünebilirlik"; "uygun insan ölçeğinde mimari"; "geleneksel mahalle yapısı"; "güçlü bir yer duygusuna sahip farklı, çekici topluluklar"dır (Allison ve Peters, 2010). Bu konuda Lennard ve diğerleri (1995), kentlerin yürüyüşle erişme ve yürüyüşe dayalı arazi kullanımını öngören, toplu taşımanın yaygın ve otomobilin kısmi kullanımını destekleyen ulaşım politikalarını benimsemesi gerektiğini belirtmiştir. Bununla birlikte Lennard ve diğerleri (1997) yaşanabilir kent tanımında kentlerin kolay hareket sanışı tanımları gerektiğini belirtmiştir.

Yürümenin kentsel yaşama ve toplumsal hayata fayda sağlayan bir ulaşım türü olabilmesi için mevcut durumun yeterli olmadığı koşullarda bazı iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir. Bu iyileştirmeler belirli tasarım standartlarına göre yapılmakta ve bu standartlar ülkeden ülkeye farklılık göstermektedirler.

Bu çalışmada yürüme ve erişilebilirlik mesafelerinin değerlendirilmesinde, Mekânsal Planlı Alanlar Yapım Yönetmeliği'nin dördüncü bölümü 12. Maddesinde tanımlanan yürüme mesafesi standartları dikkate alınmıştır. Nitekim bu yönetmelikte;

“(1) İmar planlarında yürüme mesafeleri; eğitim, sağlık ile yeşil alanların hizmet etki alanındaki nüfusun erişme mesafesi topoğrafya, yapılaşma, yoğunluk, mevcut doku, doğal ve yapay eşikler dikkate alınarak planlanır. Bu fıkrada belirtilen hususlar uygun olması halinde ikinci ve üçüncü fıkralardaki asgari yürüme mesafelerine uyulur.

(2) İmar planlarında; çocuk bahçesi, oyun alanı, açık semt spor alanı, aile sağlık merkezi, kreş, anaokulu ve ilkokul fonksiyonları takriben 500 metre, ortaokullar takriben 1.000 metre, liseler ise takriben 2.500 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir.

(3) Ayrıca imar planlarında; dini tesislerden küçük cami takriben 250 metre, orta (semt) cami takriben 400 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir. Mescitler ise yerleşik veya hareketli nüfusa göre takriben 150 metre hizmet etki alanında yapılabilir.

(4) Brüt nüfus yoğunluğu 100 kişi/ha ve daha az olan yerleşim bölgelerinde, dağınık kırsal nitelikli yerleşmelerde veya yerleşik alanlarda uygun büyüklük ve nitelikte alan bulunamaması halinde veya bu fonksiyonlara ulaşımı zorlaştıran doğal ya da yapay eşikler olması nedeniyle yürüme mesafeleri artırılabilir.” (Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, 2014)

Araştırmada, bu ölçütler çerçevesinde erişilebilirlik haritaları hazırlanmış ve ayrıntıda yorumlanmıştır.

2.5.2. Hizmetlerin Canlılığı ve Uygulanabilirliği

Genel olarak canlılık ve uygulanabilirlik ile ilgili gösterge yelpazesi geniştir. DOE (1996)'ya göre hizmetlerin canlılığı ve uygulanabilirliği göstergelerini dokuz bölüme ayırmıştır: yerli olmayan mülkte ticari getiri, kullanım çeşitliliği, merkezin fiziksel yapısı, yaya akışı, alışveriş yerleri kiralari, iş temsili ve temsili değiştirme niyetleri, , erişilebilirlik, sokak düzeyinde boş olan mülkün oranı, kullanıcı görüşleri, Bu bölümde 'kullanım çeşitliliği' göstergesi kullanılmıştır.

Kullanım Çeşitliliği

Kenti meydana getiren toplumsal yapı çeşitlilik gösterir. Bina cephesindeki bölümlenmeler alış-veriş ve diğer ticari faaliyetleri artırarak sokak yaşamının

kalitesinin gelişmesini sağlar. Yeni gelişmeler, çeşitli alternatifler sunabilen bina ve aktivitelere sahip farklı mekânlar yaratmalıdır. Alanda bulunan çeşitli elemanlar, farklı biçim ve fonksiyonlarıyla merak uyandıran mekânlar yaratmalıdır. Binaların özgünlüğünün korunması öncelik taşırken, tüm yapıların birbiriyle uyum içinde olması sağlanmalıdır (Akça, 2008).

Kentsel mekân, herkese yetebilmelidir. Bireyler aradıkları birkaç türde malzemeleri tek bir yerde bulabilmeli, kolaylıkla ve zamandan tasarruf ederek istediği şeylere erişebilmelidir; çeşitlilik bu nedenle önemlidir. İnsan günlük işlerini halletmek için kamusal mekâna ulaştığında; ticari faaliyetlerini, sağlık ihtiyaçlarını ve dinlenme eylemini kısa mesafelerde karşılayabilmelidir.

Ayrıca Kullanım çeşitliliği, DOE tarafından 1996 yılında yapılan çalışmada hizmetlerin canlılığı ve uygulanabilirliği göstergeleri arasında yer almaktadır (DOE, 1996).

Kullanım çeşitliliği, ekonomik istikrarı artırır, şehir merkezi; perakende, konut, restoran vb. birçok farklı işlev ve kullanım gibi çeşitli işlevlere sahip olduğunda daha yaşanabilir ve aktiftir. Mahalle sakinleri binaların üst katlarına yerleştirilerek bölge aktif ve yaşanabilir hale gelecek, alt katlarda ise yaşam, sokak hayatı, iş, fonksiyonlar ve hizmetler koyularak sürdürülebilir. Genel olarak, kullanımların çeşitliliği ve karışımı, insanların sosyal etkileşim içinde olduğu, birbirleriyle iletişim kurduğu, çalıştığı ve bölgeyi günün 24 saati yaşanabilir kılmak için “kompakt merkezi alanı” korur. Ayrıca kütüphaneler, devlet daireleri ve postaneler gibi halk topluluklarını ve kurumları merkezde kalmaya teşvik ederek, böylece bölgeyi yaşanabilir hale getirebilir ve topluluğun canlılığa ulaşmasına yardımcı olunabilir (Adler, 2005).

Dolayısıyla bu durum, çalışmamızda kullandığımız işlevsel çeşitlilik parametresiyle yaşanabilirlik arasındaki ilişkini açıklamaktadır.

2.5.3. Ulaşılabilirlik

Hızlı nüfus artışıyla birlikte değişen ve gelişen kentlerin daha yaşanabilir alanlar olabilmesi için bireylerin kentsel fonksiyonlar erişilebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Dışarıdan kentlere gelen ve kentlerdeki insanların sosyal hayata karışabilmeleri için şehirdeki tüm mekanlara ulaşabilmeli ve bu mekanların

kullanılabilmesi çok önemlidir. Ulaşılabilirlik; bireylerin istedikleri tüm fonksiyonlara, aktivitelere ve ürünlere erişim kolaylıkları olarak tanımlanabilir (Kesik ve Aydınoglu, 2014).

İyi tasarlanmış kentsel mekân; araçlar, yayalar, bisikletliler ve engelliler için alanlar ve yolları bağlayan bir ulaşım ağına sahiptir. Taşıt yollarının taşıdığı özellikler de kentsel mekân kalitesini yansıtmalıdır. Sokaklar kamu alanları olarak düşünülüp tasarlanmalıdır; durma, park etme ve yavaş trafiğe izin veren iyi bir sokak yapısı, ekonomik faaliyetler ve yerel alışveriş için etkin bir uygunluk yolu sağlamalıdır (Türk, 2004).

Yaşanabilir bir şehrin temel özellikleri “çekici kamusal alanlar, yürünebilir sokaklar, karma kullanım, yeşil alan, altyapı ve ulaşım, uygun fiyatlı konutlar, canlılık, insan ölçeğinde yaya deneyimlerini destekleyen yoğun mahallelerdir. “Yürüyüş, bisiklet ve toplu taşıma kullanımı” da yaşanabilir mekânlara katkı sağlayan unsurlar arasındadır (Yuen Ve Ling Ooi, 2011).

Genel olarak ulaşılabilirlik, bir mekânın tercih edilmesinde en önemli ölçütlerdendir. Ulaşım; günlük hayatımızı kolaylaştırmasını beklediğimiz, tercihlerimizi belirlemeye yardımcı, kısa sürede doğrudan varış noktasına varması istenilen, her bireyin zorunlu eylemidir. Örneğin; Yeni bir ev alırken, bir buluşma ayarlanırken, varılacak bir konumun güzergâhı belirlenirken ulaşım faktörü göz önünde bulundurulur.

Bu çalışmada araç ve yaya ulaşımından yola çıkılarak belirlenen nitel ölçütlerde faydalanılmıştır. Bu ölçütler; araç erişilebilirliği için karmaşık olmayan sokak bağlantıları ve araçlar için yeterli sokak genişliklerinin olup olmadığı incelenirken; yaya erişilebilirliğinde yürünebilir nitelikteki sokak örüntüsünün oluşturan ada yapıları ve yönlendirme/erişim kolaylığı incelenmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışma, araştırma tasarımı açısından betimleyici araştırma grubu içerisinde yer alır. Şahinbey ilçesi kapsamında mahalle düzeyinde yaşanabilirlik bağlamında durum tespiti ve analizi yapılmaktadır. Araştırma, kentsel alanlarda mahalle düzeyinde yaşanabilirlik düzeyinin ölçülmesi üzerine odaklanmaktadır. Araştırmanın temel materyalleri, Şahinbey ilçesine ait harita, imar planları ve bu planların açıklama raporları oluşturmaktadır. Bu materyallerden elde edilen niceliksel veriler ile sahada yapılan tespitlere dayalı olarak elde edilen veriler bağlamında değerlendirilmekte ve mekânsal yapı ile ilişkilendirilmektedir.

Araştırmanın yöntemi, niceliksel teknikler çerçevesinde geliştirilmektedir. Bu çerçevede yaşanabilirlik bağlamında geliştirilen ölçüt ve göstergelerin mahalle yerleşme düzeninde karşılaştırmalı olarak incelenmesine dayanmaktadır.

Araştırma izlencesi temelde dört aşamadan meydana gelmektedir (Şekil 3.1). Bunlardan birincisi, kent ve yaşanabilirlik alanında detaylı bir literatür araştırması yapılarak araştırmanın kuramsal temeli oluşturulmaktadır. Bu aşama sonunda kentsel ve mahalle düzeyinde yaşanabilirlik durumunun ölçülmesine yönelik ölçütleri geliştirilmiştir. Bu ölçütler yoğunluk, erişebilirlik, kamusal alanların büyüklüğü, çeşitlilik ve ulaşılabilirlik ilkeleri bağlamında ele alınmaktadır.

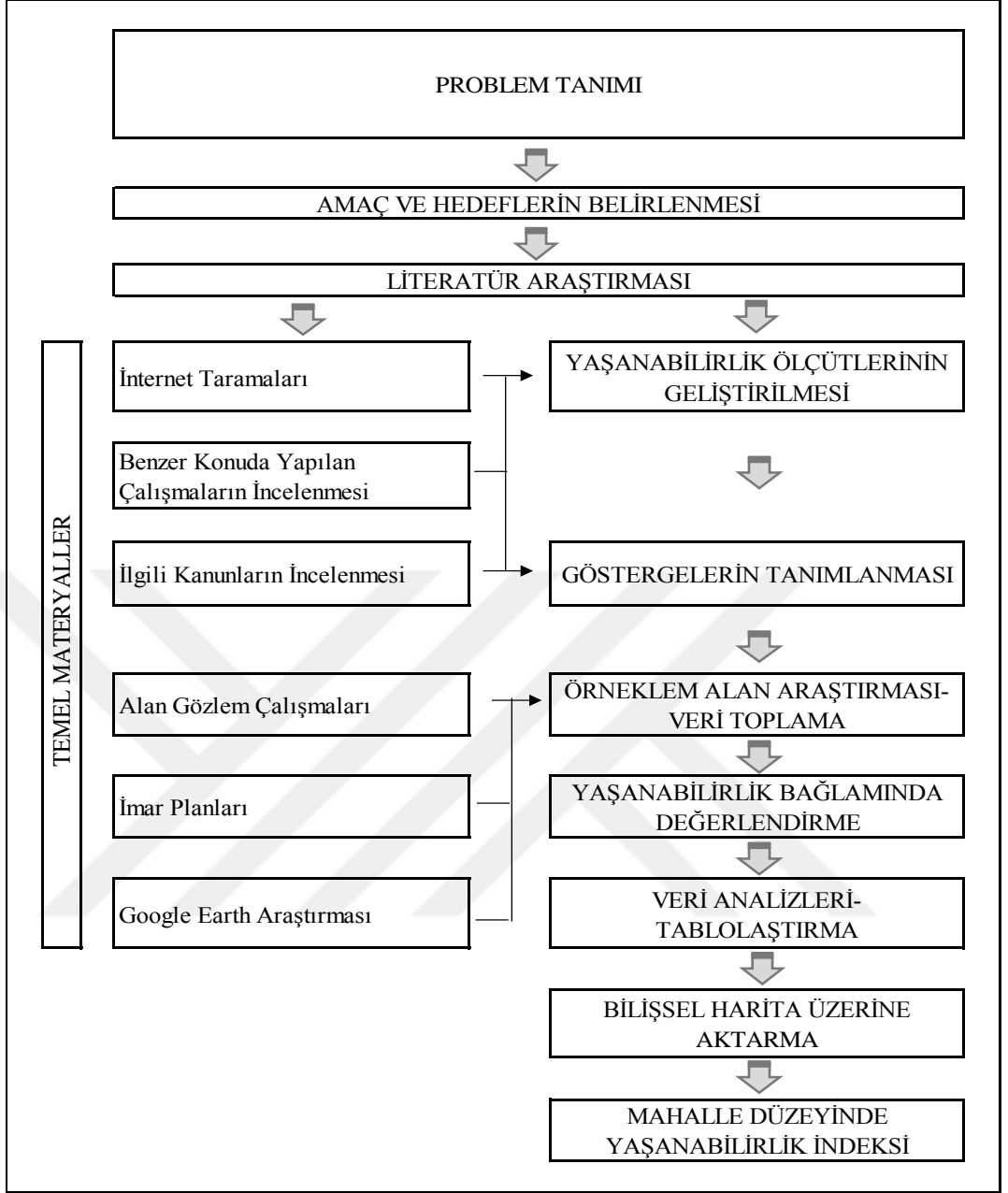
Araştırma izlencesinin ikinci aşamasını, Şahinbey İlçe sınırları içerisinde mahalle düzeyinde verilerin elde edilmesidir. Bu çerçevede mahalle düzeyinde nüfus/yapı yoğunlukları, kamusal alan büyüklükleri, ulaşılabilirlik, arazi kullanımındaki işlevsel çeşitlilik verileri güncel harita ve imar planları aracılığı ile elde edilmiştir.

Üçüncü aşamada elde edilen bu verilerin sayısal bilgiye dönüştürülmesidir. Bu dönüşümde yürüme mesafesi, kişi başına düşen alan büyüklüğünün değerlendirilmesi için imar mevzuatındaki standartlar esas alınmıştır.

Yoğunlukla ve ulaşılabilirlikle ilgili değerlendirmeler, yaşanabilirlik-yoğunluk ve yaşanabilirlik-ulaşılabilirlik başlıkları altında bağıntıyı inceleyen bilimsel araştırmaların sonuçları üzerine kurgulanmıştır.

Elde edilen bilgiler ve standartlar karşılaştırılmış ve sonuçları yeterlilik ve etkinlik düzeyine göre puan verilmiştir. Bu puanlama [1]çok kötü, [2]kötü, [3]kısmen, [4]iyi, [5]çok iyi olmak üzere beşli bir ölçek aralığından oluşmaktadır.

Elde edilen bu puanlar daha sonra mahalle düzeyinde haritalara aktararak, yaşanabilirlik yönüyle iyi ve kötü nitelikteki bölgeleri yansıtan bilişsel haritalara elde edilmiştir. Bu haritalar her bir ölçüt için yapılmıştır. Bu sayede her bir mahallenin yaşanabilirlik ölçütleri kapsamında detayda irdelenebilmektedir. Araştırma sonunda tüm bu ölçütler toplanarak mahalle düzeyinde toplam yaşanabilirlik endeksi çıkarılmaktadır.

Şekil 3.1: Araştırmada izlenen yol haritası

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Gaziantep Kenti Genel Özellikleri

Türkiye'nin altıncı büyük ili olan, Gaziantep Güneydoğu Anadolu bölgesinin Orta Fırat bölümü içinde bulunan, aynı zamanda bu bölgenin Akdeniz bölgesi ile birleştii bölgede yer alır. Şehrin sahip olduğu ilçeler Oğuzeli, Karkamış, İslahiye, Nizip, Yavuzeli, Şehitkâmil, Şahinbey, Araban ve Nurdağı olmak üzere 9 tanedir. Yüz ölçümü yaklaşık olarak 7642 km² olan bu şehrin doğusunda Fırat nehri sınırı ile Şanlıurfa, batısında Osmaniye, Kuzeyinde Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesi, Güneyde Kilis ve Suriye, Kuzeydoğuda Adıyaman'ın Besni ilçesi, Güneybatısında ise Hatay'ın Dört yol ve Hassa ilçeleri bulunmaktadır (Şekil 4.1). Şehrin geçiş noktası olarak kabul edilen konumunda olması bitki örtüsü ve iklimi başta olmak üzere sosyal ve ekonomik çeşitliliği de beraberinde getirmiştir. Aynı zamanda şehrin güneyinde Suriye ile sınır komşusu olması askeri, siyasi, politik ve ekonomik olarak da ilin önemini arttıran faktörlerden biridir (Sönmez, 2016).

Gaziantep demiryolu, kara ve hava ulaşımı imkânları ile önemli bir geçiş noktası olma özelliğini göstermektedir. Ulaşım olarak, karada güneyden ve Akdeniz den doğu ve kuzeye doğru giden kavşakların bulunduğu yerde ve Güneydoğu Anadolu Projesinin girişinde yer alır. Adana, Mersin, Şanlıurfa gibi şehre yakın olan illere ulaşım sağlayan otoyollar ve şehrin birçok yerine bağlantı sağlayan çevre yolu da ulaşım koşullarını kolaylaşmaktadır.

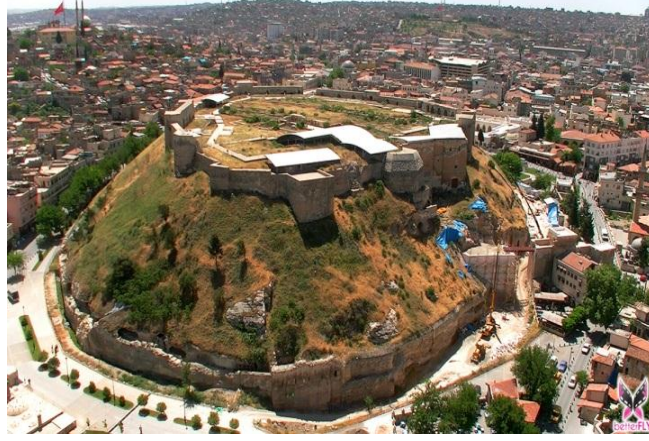
vatan ve milletin kurtuluşu için fedan eden, Kilis Yolu Kuva-i Milliye Komutanı *ŞAHİNBEY*'den (Gerçek Adı: Mehmet Said) almıştır (Özdeğer, 1996).

Şahinbey, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en büyük, Türkiye'nin 6. Büyük kenti olan Gaziantep'in güneyinde yer almaktadır. Şahinbey, merkez ilçe olup, il merkezini teşkil eden ilçeler arasında yer alır. Yüzölçümü 960 km² olup, sahip olduğu 188 mahallesi ile Türkiye'nin en büyük 3. ilçesi konumunda metropol bir ilçedir (Şahinbey Belediyesi Emlak İstimlak Müdürlüğü, 2020).

Gaziantep'in 10-15 km batısından doğarak, il sınırları içerisinde 70 km yol aldıktan sonra Suriye topraklarından geçen, Şahinbey ilçesinin kuzeyinde yer alan Alleben deresi iki merkez ilçe için ayırıcı rol üstelenmektedir. Tarihte de bilindiği üzere yerleşimler genellikle bir su kaynağı çevresinde başlar. İlçenin kuzeyinde yer alan Alleben deresi, gerek içme suyu ihtiyacının karşılanması, gerek tarım faaliyetlerini canlı tutması, gerekse oluşturduğu doğal yeşil bitki örtüsüyle yaşanabilirliği artıran doğal bir oluşumdur.

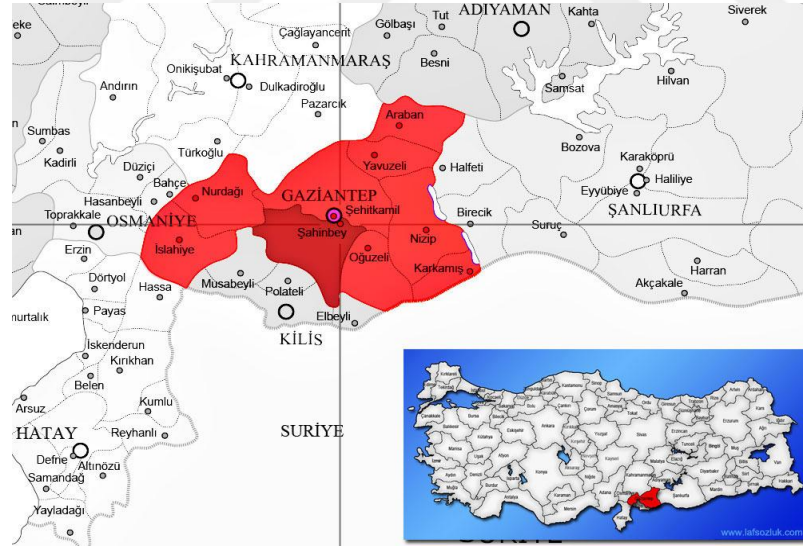
Dülük, uzun bir süre yörenin yerleşme merkezi iken 10. yüzyılın sonlarına doğru küçük bir kale yerleşmesi olan Gaziantep, Dülük'ün yerini alacak önemli bir merkez haline gelmiştir. Şehrin fiziki yapılaşması 10. Yüzyıla kadar kaleden ibarettir. Kalenin yapılış tarihi bugüne kadar tespit edilememiş olup kale dışındaki ilk yapılaşmanın doğusunda yer alan Türktepe eteklerinde, Bizans zamanında yapıldığı belirtilmektedir. Yerleşmeyi istilacılar karşı korumak için yapılaşmanın 'dışa kapalılık' özelliği ile kaleye yakın ve toplu halde yaşamak, şehirsiz morfolojinin temelini oluşturmaktadır (Kuban, 1983).

Şahinbey ilçe Merkezi sınırlarında var olan uygulama imar planlarında belirtildiği üzere; Gaziantep Kalesi ve çevresinde bulunan arkeolojik ve kentsel sit alanları (Şekil 4.2.) ile küçük ölçekli üretim ve satış merkezleri ilçenin odak noktası tarihi merkezi oluşturmaktadır (Şahin, 2016).

Şekil 4.2: Gaziantep kalesi ve çevresi (Gaziantep Sempozyumu, 2000)

Planlı alanlar ise ilçenin batı ve güney yönlerine doğru gelişmektedir. Bu alanlardan Güneykent, Karataş, , Yeditepe, Şahintepe, Kızılhisar, Akkent, Bülbülzade, Bağlarbaşı Mahalleleri planlı bölgelerin ilk uygulama bölgelerini oluşturmaktadır. Planlı olarak bahsedilen bu alanlar kendi içlerinde uygulama ve nazım imar planları olarak belirli ölçütler çerçevesinde oluşturulmuştur. Bu durum her ne kadar olumlu olarak değerlendirilse de bu bölgelerin kentin sosyal ve mekânsal açıdan sorunlu alanları etrafında yer seçmesi çözümü kısmi düzeyde bırakmaktadır (Şahin, 2016).

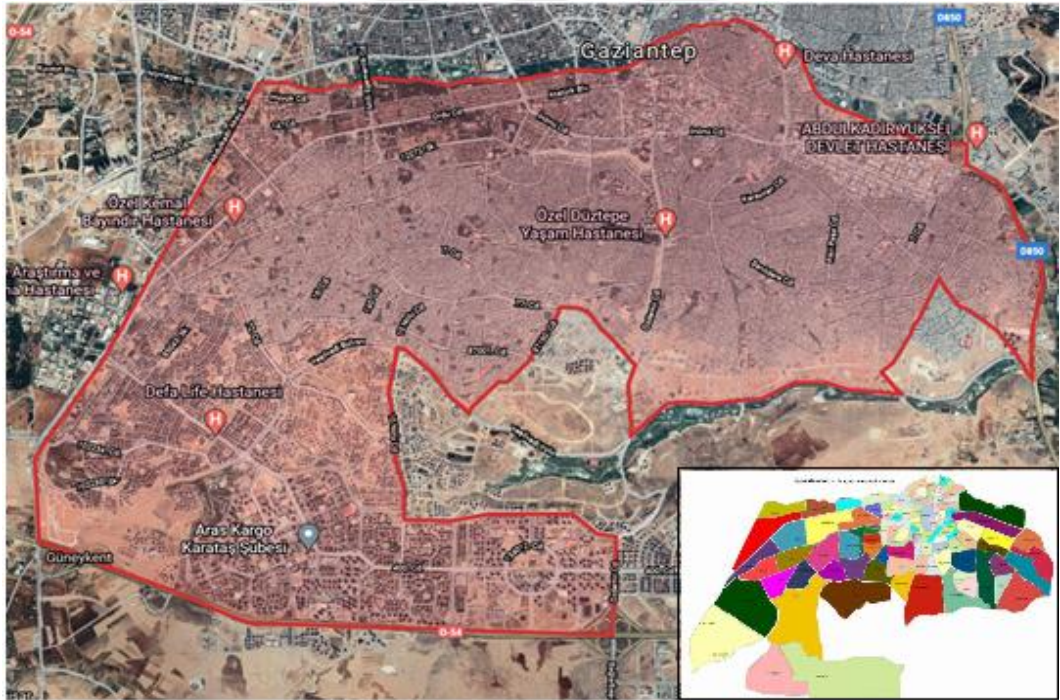
Şekil 4.3: Şahinbey ilçesi bölgedeki konumu

Planlı alanların dışında merkezde bulunan nitelsiz yaşam alanları eğitim, sağlık, yeşil alan ve ulaşım gibi sosyal donatı alanları açısından da birçok problemi içerisinde barındırmaktadır. Bu durum mevcut yapılaşmanın önemli düzeyde sorunlu olduğunu da gözler önüne sermektedir. Nüfus bakımından yoğun olarak adlandıracağımız bu bölgelerdeki plansızlık, her türlü problem ve imkânsızlıkları

ortaya çıkarmış, Gaziantep'in en önemli problemi haline gelmiştir. Bakıldığında bu alanlarda yaşayan nüfusun büyük kısmının kentin en önemli ekonomik aktivitesi sanayi sektöründe iş gücü olarak karşımıza çıkarken, kent yaşamına aynı oranda dâhil olamamaları dikkat çekmektedir (Şahin, 2016).

Şahinbey ilçesi 188 mahalleden meydana gelmektedir. Araştırmanın örneklem alanını ise, Gaziantep kentinin ilk yerleşim yerlerini içeren Şahinbey İlçesindeki yapılaşmasını büyük ölçüde tamamlamış olan 91 mahalle oluşturmaktadır. Araştırma alanının kent/ilçe içindeki konumu aşağıdaki haritalarda belirtilmiştir (Şekil 4.4)

Çalışma alanımızın toplam büyüklüğü 38.579.348 m² (3857,93 ha) olup mekânsal alanlar açısından irdelendiğinde; 4.186.354 m² açık-yeşil alana, 235.400 m² sosyal alana, 338.273 m² dini tesis alanına, 238.911 m² sağlık tesisi alanına, 1.344.141 m² eğitim tesisi alanına sahip olduğu görülmektedir (Tablo 4.2).

Şekil 4.4: Çalışma sınırı uydu görüntüsü

Şahinbey Demografik Yapısı

Metropol özelliğindeki, geçmişi milattan önce 4000'lere uzanan Şahinbey, ülkemizin en büyük ilçelerinden biridir. Gaziantep'e bağlı Şahinbey ilçesinin 2019 yılındaki toplam nüfusu 926.544 kişidir. Nüfusun 458.315 kişisi kadın ve 468.229 kişisi

erkekten oluşmaktadır. Yıllar içerisinde değişiklik gösteren nüfus oranları Tablo 4.1 'de görülmektedir.

Tablo 4.1: Yıllara göre şahinbey nüfusu (TÜİK, 2019)

Yıl	Şahinbey Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2019	926.544	468.229	458.315
2018	906.043	458.113	447.930
2017	902.424	457.025	445.399
2016	886.476	449.415	437.061
2015	870.493	438.809	431.684
2014	845.528	426.737	418.791
2013	817.258	411.647	405.611
2012	795.283	401.950	393.333
2011	769.495	387.368	382.127
2010	743.685	374.136	369.549
2009	721.982	363.501	358.481
2008	700.056	351.531	348.525
2007	679.053	339.110	339.943

Tablo 4.2: Yaşanabilirlik göstergeleri doğrultusunda belirlenen kamusal mekânların alan büyüklükleri

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	AÇIK VE YEŞİL ALAN (m ²)	SOSYAL ALTYAPI ALANI (m ²)	CAMİ ALANI (m ²)	SAĞLIK TESİSİ ALANI (m ²)	KREŞ ALANI (m ²)	İLKOKUL ALANI (m ²)	ORTAOKUL ALANI (m ²)	LİSE ALANI (m ²)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	35.000	1.993	4.463	8.530	0	11526	0	0
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	67.082	0	4.394	2.478	0	4844	4192	0
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	12.385	540	1.776	0	0	5865	0	0
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	48.329	861	7.130	1.006	0	17616	7790	0
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	36.140	2.283	2.875	0	0	0	0	0
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	427.919	41.085	33.693	12.650	2143	30441	53226	34588
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	1.024	1.224	4.211	23.187	1832	5233	0	0
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	3.767	1.665	2.795	0	0	2431	0	0
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	1.215	0	0	0	0	0	0	0
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	54.140	4.599	0	2.965	0	0	0	0
11	Aydınbaba Mahallesi	234.679	2.288	43.011	0	0	0	0	0	0	0
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	2.820	0	456	540	2751	2866	0	19223
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	15.053	4.237	5.667	1.377	5012	15774	18907	23906
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	2.649	592	2.536	0	0	2995	0	0
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	12.043	578	826	2.460	0	0	0	0
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	11.343	8.224	0	0	0	0	0	0
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	46.448	0	3.987	0	1857	4738	0	0
18	Beybağçe Mahallesi	155.946	6.116	1.180	1.651	980	0	0	0	0	0
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	7.961	268	460	3.200	0	3214	0	0
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	56.688	7.142	6.021	988	2957	33162	0	0
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	3.560	7.394	1.119	0	0	3914	6000	7000
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	7.977	2.940	2.877	0	0	0	0	0
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	4.083	998	2.017	0	0	4815	0	0
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	250.961	5.125	13.302	7.150	4062	34810	0	18838
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	8.261	0	1.622	1.603	0	0	0	0
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	445	665	0	540	0	2937	0	0
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	10.531	843	1.132	0	0	7758	0	0
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	13.377	568	1.610	1.050	0	10825	0	0
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	30.268	1.567	3.706	2.027	2180	0	0	0
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	15.497	0	4.142	0	0	15877	7322	0
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	38.382	15.558	4.880	2.100	2022	15271	0	8878
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	112.211	2.442	13.274	6.560	3088	40756	24159	26154
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	405	3.065	481	1.000	0	0	0	8124
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	7.631	554	457	0	0	0	0	0
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	10.804	0	0	2.920	0	0	4360	0
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	7.538	1.074	1.027	41.840	0	3465	0	0
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	844	0	1.342	0	0	5392	0	0
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	208.199	4.655	2.048	5.640	0	0	5768	5963
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	7.746	0	1.650	342	0	10435	0	9953
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	79.459	1.355	6.077	1.225	0	12362	0	0
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	821.858	20.961	27.123	14.380	1207	66898	7158	43867
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	55.487	1.287	7.914	0	0	32256	0	0
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	22.629	0	0	0	0	0	4979	8365
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	1.071	354	812	0	0	3680	0	0
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	20.509	1.053	7.707	4.150	0	10800	4475	0
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	40.603	450	1.296	0	0	20280	4848	0
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	667	0	1.100	0	0	0	0	0
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	3.618	2.417	4.942	0	0	0	0	0
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	2.408	4.084	4.832	0	0	0	0	0
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	188.541	13.454	24.778	4.548	4558	39256	0	13040
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	0	1.132	831	0	0	0	0	0
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	36.002	0	1.951	0	0	4833	0	0
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	9.372	2.389	3.164	0	0	5457	6200	0
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	3.692	234	808	0	0	0	6190	0
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	13.122	1.333	1.543	563	0	4240	0	0
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	17.828	1.250	2.983	580	4993	3928	5064	13550
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	13.239	2.976	3.360	0	0	7328	10818	0
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	880	0	907	0	0	0	0	0
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	296	0	0	0	0	0	0	0
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	9.815	2.553	621	1.306	0	0	0	0
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	14.520	363	1.720	0	0	0	0	0
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	71.335	0	2.871	876	0	6000	0	10000
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	1.076	332	4.219	0	0	0	0	22000
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	10.720	2.605	3.437	0	0	4965	0	0
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	138.153	0	1.355	924	0	9515	0	0
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	79.918	3.210	4.918	63.950	0	3381	0	28048
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	29.252	524	2.719	821	0	0	5874	2798
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	0	0	0	0	0	0	0	0
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	8.789	578	1.642	1.410	0	0	0	37903
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	2.727	12.067	1.380	0	0	0	0	1909
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	53.677	1.744	8.855	2.530	0	6330	0	0
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	97	0	0	0	0	0	0	0
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	475	697	1.865	0	0	0	0	0
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	215.107	11.287	13.933	3.200	7661	27000	14090	22348
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	0	260	942	0	0	0	0	0
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	0	786	1.682	0	0	0	0	0
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	4.943	0	0	0	0	2855	4064	0
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	293.807	2.370	9.749	1.190	0	0	16902	3032
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	323	1.760	0	0	0	2814	0	0
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	1.240	1.141	897	0	0	8159	0	11424
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	1.633	749	0	0	0	0	0	0
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	4.285	361	543	0	0	0	0	0
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	22.610	655	480	0	0	0	0	0
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	3.270	671	1.123	0	0	4100	0	0
85	Ünalı Mahallesi	136.116	2.872	2.517	769	401	0	0	2830	0	0
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	31.016	3.348	8.570	1.205	4493	10985	13162	0
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	0	0	2.964	0	0	0	0	0
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	7.349	0	0	0	0	3963	0	0
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	203.382	6.578	17.546	3.900	7829	31717	0	31685
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	15.548	464	1.539	0	0	0	0	0
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	2.574	407	1.216	0	0	4460	0	0

4.3. Şahinbey İlçesi Mekânsal Gelişimi

Şehirselleşme, şehirselleşme ve mekânların oluşumu konusunda geliştirilen kuramsal çalışmalar; toplumsal-tarihsel değerler üzerine yapılan araştırmalar ve şehirselleşme fiziksel elemanların incelenmesi üzerine yapılan araştırmalar olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır (Oktay, 1991). Ancak son yıllarda ‘Bütüncül Yaklaşımlar’ başlığı altında tek bir görüş oluşturulması yönünde bir kuramsal çalışma geliştirilmiştir.

Tezin bu bölümünde Eylem-Form-Anlam modeli ile Gaziantep’in geleneksel şehirselleşme doku ve mekânsal özellikleri açıklanmaya çalışılacaktır.

4.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Gaziantep morfolojik yapılaşması, mahalle birimlerinden oluşmaktadır. Mahalleler, etnik grupların kültürel yapılanmasının yanında topografik yapıya uyum sağlayacak şekilde gelişmiştir. Geleneksel yerleşmenin topografik yapılaşmasına bakılırsa, Tepebaşı, Kayacık, Türktepe ve Düğmeci mahalleleri etnik grupların yerleşim sınırları olmakla birlikte birer tepe yerleşmesidir. 1641 ve 1671 yılında Evliya Çelebi yaptığı ziyarette, 32 mahallenin olduğunu yazmıştır (Güzelbey, 1992).

Gaziantep’te kalenin yakın çevresinde şehirselleşme dokuyu oluşturan ilk konutların, M.Ö. 300 yılında yapıldığı düşünülmektedir. İlk konutlar, kaleye en yakın yer olan Türktepe (Şekil 4.5)’nin kaleye bakan doğu yamaçlarında yapılmaya başlamıştır. Bu ilk yapılaşma, Alleben deresi ve güvenli alan olarak kalenin konumu, şehrin şeklini belirleyen morfolojik etmen olması özelliğini de taşımaktadır (Uğur, 2004). Türktepe’de oluşan yollar, topografyaya bağlı olarak dairesel bir düzen içinde oluşmuştur (Aru, 1998).

Yapılan bu ilk konut dokusunun; morfolojisinin nasıl olduğu belirlenememekle birlikte bugünkü dokusu ile paralellik içinde bulunduğu yorumu yapılabilir. Günümüzde bu alandaki eğimlere paralel yollar, bu yolları dik kesen merdivenli yollar, tek ve iki katlı avlulu yapılar, o günün dokusunun devamı niteliğinde yapı gruplarıdır.

İslamiyet’in yayılmasıyla, Dülük ve çevresinde Araplar hâkimiyet kurmuştur. Hazreti Ömer’in halifeliği zamanında, Halep valisi İyazoğlu Gamen, Gaziantep’i de

islam topraklarına katmıştır. Gaziantep'in ilk camisi kabul edilen Ömeriye Cami'nin de bu yıllarda yapıldığı iddia edilmektedir (Güzelbey, 1984).

Ömeriye Camiinin varlığı burada yapılaşmanın olduğuna işarettir. Bu durum, şehrin gelişmeye başladığını, Türktepe'den sonra kaleye yakın ikinci bir merkez oluştuğunu göstermektedir. Özellikle, M.S. 1000 yılı kadar şehrin, Türktepe yamaçlarından, daha düz ve kaleye yakın bir alan olan Ömeriye Camiye doğru kayması, kalenin halen bir odak noktası olarak kabul edildiğinin göstergesidir (Kuban, 1983).

Şekil 4.5: Gaziantep'te kalenin etrafındaki ilk yerleşim bölgesi, Türktepe ve Ömeriye Camii

Beylikler döneminde gerçekleşen savaşlarda, şehrin çoğu kez yerle bir olmasına rağmen, şekil-zemin yapısında pek fazla değişiklik yapılmadan aynı şekilde yapılanması, doğal yapılanma şartlarının şehrin morfolojisini belirleyen etmenlerin başında geldiği söylenebilir (Uğur, 2004).

Osmanlı'nın ilk dönemlerinde yapılan hamam ve camilerin şehrsel doku içerisindeki dağılımına bakarak, şehrin almış olduğu morfolojisini görmek mümkündür. Bu morfoloji 19 yy sonuna kadar uzun bir süre değişmeden devam etmiştir (Kuban, 1983).

1700-1900 yılları arası kabul edilen Osmanlı Dönemi 2. Yarısında, 1858 tarihli bir şeriye siciline göre şehrin mahalle sayısı 80 olarak belirtilmiştir. I. Dünya Savaşı'na

kadar Şehreküstü, Akyol, Kozluca ve Kozanlı mahallelerinde Müslümanlar, Tepebaşı ve Kayacık mahallelerinde Ermeniler, Karagöz ve Düğmeci mahallelerinde Yahudi ve Müslümanlar, Eyüpoğlu ve Türktepe mahallelerinde ise Ermeni ve Müslümanlar yaşamaktaydı.

19. yüzyılın başlarında Ermeniler tarafından, Tepebaşı ve Kayacık mahallelerinde eğitim kurumları açılmış; Belediye Hanı (1870), Millet Hanı (1874) ve Kürkçü Hanı (1897) yapılmıştır (Uğur, 2004).

4.3.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

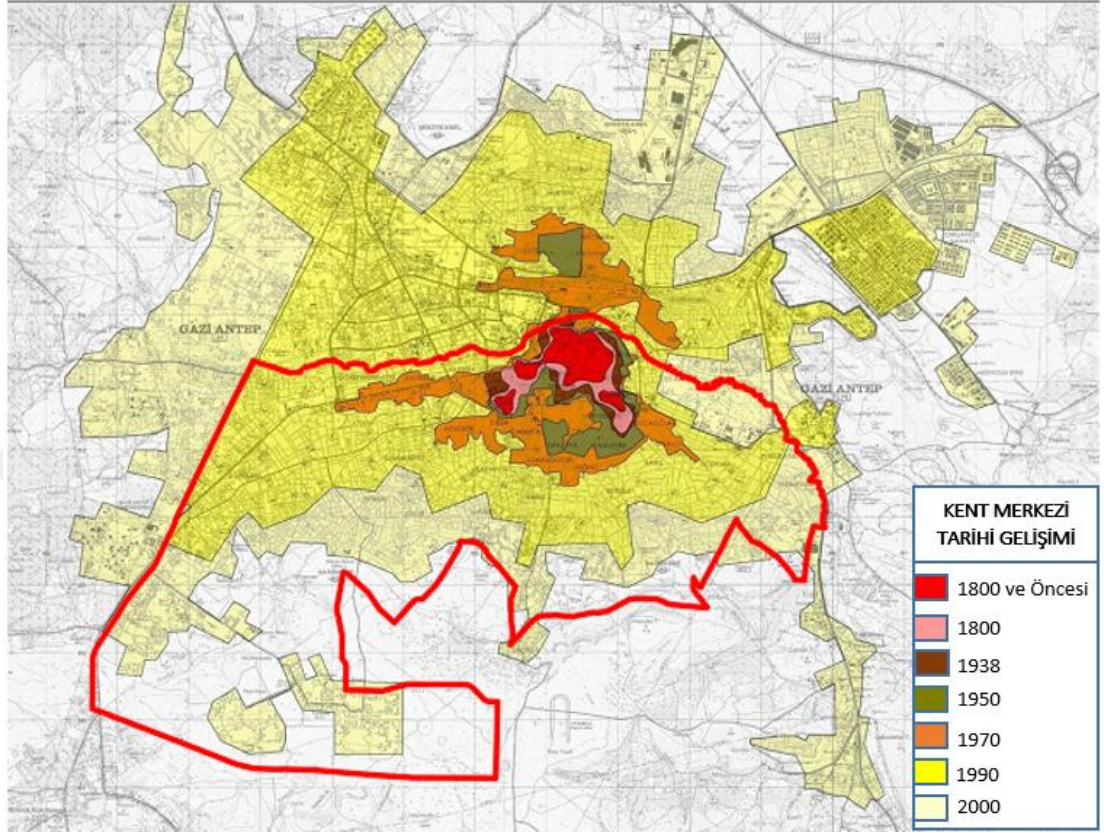
1918 yılında yapılan Mondros Antlaşması'na bağlı olarak 1919 yılında İngilizler Gaziantep'i işgal etmiştir. Daha sonra İngilizlerin Fransızlarla yapmış olduğu 'Suriye İtilafname' ile Gaziantep'i Fransızlar işgal etmiştir. I. Dünya Savaşı başlamadan önce 83.000 olan Gaziantep nüfusu, savaş sonunda Ermenilerin de şehri terk etmesi ile 25.000'e kadar düşmüştür.

İki yıl kadar süren direniş döneminde, Müslüman kesimin yaşadığı bölgelerdeki başta kamu binaları, sivil mimari yapılar olmak üzere birçok yapı yıkılmıştır. Özellikle direniş noktaları olup yıkılan mescit ve camilerin çoğu tekrar yapılamamıştır. Hasar gören konut yapıları da uzun yıllar harabe olarak kalmışlardır.

Ermenilerin yerleşkesi olan Eyüpoğlu, Tepebaşı ve Kayacık gibi mahalleler savaştan daha az zarar görmüş, Ermenilerin Gaziantep'i terk etmesiyle bu bölgelere Müslümanlar yerleşmiştir. Bu tarihten sonra, Müslüman ve azınlıkların yerleşmelerini ayıran boş bölgelerde de yapılaşmalar başlamıştır.

Cumhuriyetin ilanından (1923) sonraki döneme bakıldığında; Gaziantep kentini ilgilendiren ve tarihsel süreç içerisinde değişim gösteren planlama çalışmalarında dört önemli ana plan dikkat çekmektedir. Kentin ilk plan çalışması 1938 yılında Alman Prof. H.Jansen tarafından yapılmış; 12 yıl sonrasında, Y. Mimar H.Kemali Söylemezoğlu ve Y. Mimar K.Ahmet Aru tarafından hazırlanan plan 1950'li yılların başında uygulanmaya başlanmıştır. 20 yılı aşkın süre bu planla gelişme gösteren kent için 1970'li yılların başında, İller Bankası tarafından yapılan yarışma ile yeni bir plan ortaya konulmuştur. Yarışmada birinci olan şehir plancısı Zühtü Can tarafından hazırlanan bu plan 1974 yılında uygulanmaya başlamıştır. Yaklaşık 15 yıl sonra kentte yaşanan değişimler ve gelişmeler dikkate alınarak yeni bir plana ihtiyaç

duyulmuş, 1990 yılında ilave alanları da içeren Gaziantep Nazım İmar Planı hazırlanmıştır (Şekil 4.6).

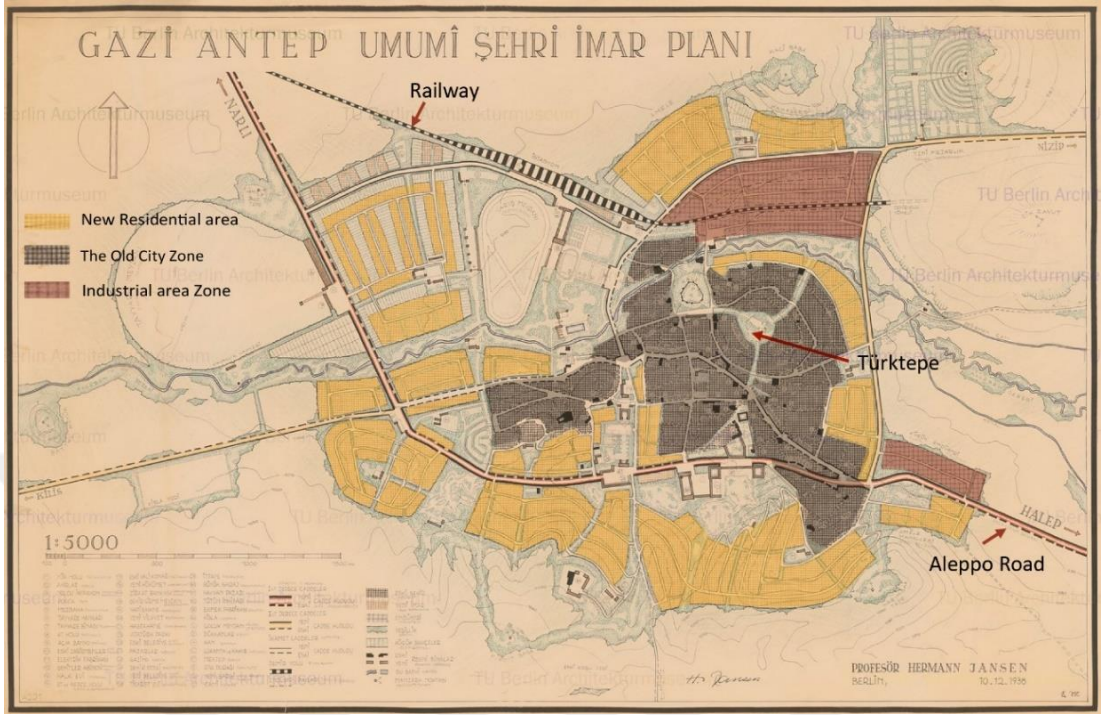
Şekil 4.6: Çalışma alanı dönemsel gelişimi (Harita Altlığı Gaziantep 2040 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planı Açıklama Raporundan Alınarak Hazırlanmıştır)

Cumhuriyetimizin 10. yılını doldurmak üzere olduğu yıllarda imar hareketleri artmış, kentin ilk imar planı Herman Jansen tarafından 1935 yılında yapılmıştır. 1936-1945 yılları arasında bu plan doğrultusunda Suburcu, Karagöz, Gaziler Caddesi, Atatürk ve İsmet Paşa Bulvarları açılmış ve de genişletilmiştir (Kuban, 2001).

Herman Jansen'in hazırlamış olduğu imar planında (Şekil 4.7) şehir, genel olarak her yönde büyütülerek; güney yamaçları konut kullanımına, kuzey yönü ise resmi kullanımlara açılmıştır. Geleneksel dokunun morfolojik özellikleri korunarak yeni yapılaşmalar yeni alanlarda uygulanmıştır (Uğur, 2004).

Kent içi ulaşım ağının, yakın çevre yerleşmeler ile bağlantılı olarak yeniden kurgulandığı görülmektedir. Bu kapsamda kentin güney, doğu ve batı yönlerini çevreleyen Adana, Kilis ve Nizip yollarını birbirine bağlayan karayolu dikkat çekerken, kuzeyinde ise istasyon ve demiryolu bir eşik oluşturmaktadır. Bu

kararların izlerini günümüz ulaşım sisteminde görmek mümkündür (Yenice ve Karadayı Yenice, 2018).

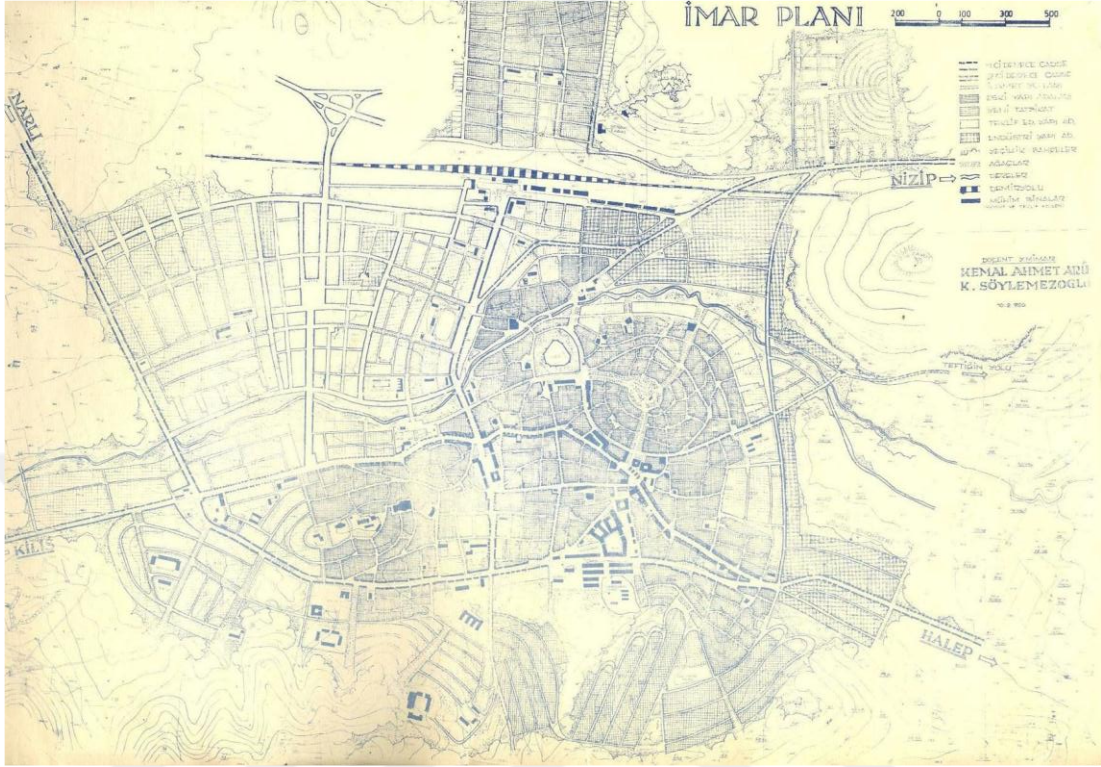
Şekil 4.7: Gaziantep şehrinin geliştirme ana planı (1938) Herman Jansen (Katerji, 2015)

1955 yıllarda Kemal Ahmet Aru tarafından yeniden yapılan Gaziantep kentinin imar planı (Şekil 4.8), şehrin büyüme hızını da göstermektedir. K. Aru tarafından yapılan yeni planda, şehrin morfolojik yapısı genişletilerek, şehrin kuzey yönündeki Jansen planında resmi alanlara ayrılmış alanlar da yapılaşmaya açılmıştır. Bu planın yapıldığı tarihteki nüfus 150.000 kişi olarak kayıtlarda yer almıştır (Kuban, 1983).

Kentsel gelişme yönü açısından temel ilkeleri Jansen Planıyla aynı olan 1955 planı, tek merkezli ve kompakt gelişme desenindedir. Kentsel makraformu etkileyen en önemli gelişme, demiryolu ağının yeni güzergâh noktasının kentin kuzeyine taşınması ve karayolunun (İpek Yolu), demiryolu hattı ve gar binası ile kuzey yönünden bağlantı kurmasıdır (Yenice ve Karadayı Yenice, 2018). Şehir içi ve şehirlerarası ulaşımı sağlayan bu yollar, kentsel arazi kullanımına da yön vermiştir.

Bu eğilimlerden biri kent içerisinde kalmış küçük sanayi alanları ve bazı üretim yerlerinin Nizip Caddesi, Araban Yolu ve İpek Yolu güzergâhında gelişmeye başlamasıdır. Bir diğeri de yasa dışı konut yapımının artması sonucu kontrolsüz

yapılaşma ve büyümenin oluşmasıdır. Hisseli tapu alanlarında ve hazine arazilerinde 40'a yakın kaçak mahalle oluştuğu bilinmektedir (Ay, 2001).

Şekil 4.8: Ahmet Kemal Aru Planı, 1955 (Gaziantep Kent Bütünü, İller Bankası 1969)

Bu planda, geleneksel sokak yapısı ve yapı adaları korunarak, sadece bazı bölgelerde mevcut ulaşım aksları genişletilmiştir. Diğer bir önemli husus da, şehrin büyüme hızına bağlı olarak konut alanlarının da arttırıldığı görülmektedir.

“1960’lı yıllara gelirken şehir üç misli büyüdü. Karşıyaka, Saçaklı, Çıksorut, Sarımsak Tepesi ve daha başka yerler evlerle doldu. Ancak bu büyümenin büyük kısmı plansız yapılaşma idi. Batıya doğru Bahçelievler, şose boyunca modern ev ve apartmanlar yapılmaya başladı” (Barlas, 1960). Jansen planıyla açılan Atatürk Bulvarından başlayıp, sırasıyla Ordu Caddesi, Kavaklık Mahallesi, Gaziantep Üniversitesine uzayan aks üzerindeki yapılaşma, apartman gelişimi açısından öncü olmuş; 60’lı ve 70’li yıllara ait apartmanların çoğu bu aks üzerinde ve aksı kesen sokaklar boyunca yapılmıştır.

Gaziantep kentinin üçüncü imar planı, 1969-1973 döneminde İller Bankası’nın İmar Planlama Dairesince düzenlenen yarışma projesiyle elde edilmiştir. İlk defa kentin

yöntemi birbirinden kopuk, çarpık yerleşen kent parçalarının oluşumunu hızlandırmıştır.

1989 yılında kentin artan gereksinimleri karşısında uzun bir zaman periyodu içerisinde ele alınan, çağın şehircilik anlayışını kullanan yeni imar planı hazırlanmıştır. Mücavir alanın kentin ihtiyaçları doğrultusunda gelişimi açısından yetersiz olduğu saptanmış ve kentin mücavir alanının genişletilmesi önemli plan kararlarını da beraberinde getirmiştir (Ay, 2001).

1990 planının, arazi kullanım şekilleri ve makroform yönüyle incelendiğinde, büyükşehir kent modelinin ilkelerini yansıttığı görülmektedir. Konut alanları, kentin güney ve batı yönlerinde bir yağ lekesi gibi dağınık biçimde gelişme göstermektedir. Kentin batı ve güney-doğu aksları doğrultusunda uzanan çevre yolu önerisi bu gelişimi hızlandırmıştır (Şekil 4.10) (Yenice ve Karadayı Yenice, 2018).

Projeksiyon yılı 2005 olarak kabul edilen Gaziantep'in dördüncü imar planında, hedef yılı nüfusu 1.800.000 kişi olarak tahmin edilmiştir (Aldan, 1990). Planın yapıldığı dönemde Gaziantep'in yaklaşık nüfusu 600.000 kişi olarak kayıtlara geçmiştir (DİE, 1990). Bu veri, 1974 planının hedef nüfusu olarak tahmin edilen 1 milyon kişiye ulaşmadan yeni bir plana ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir.

4.4.1. Araştırma Alanında Yapılı Çevre Kalitesinin Ölçülmesi

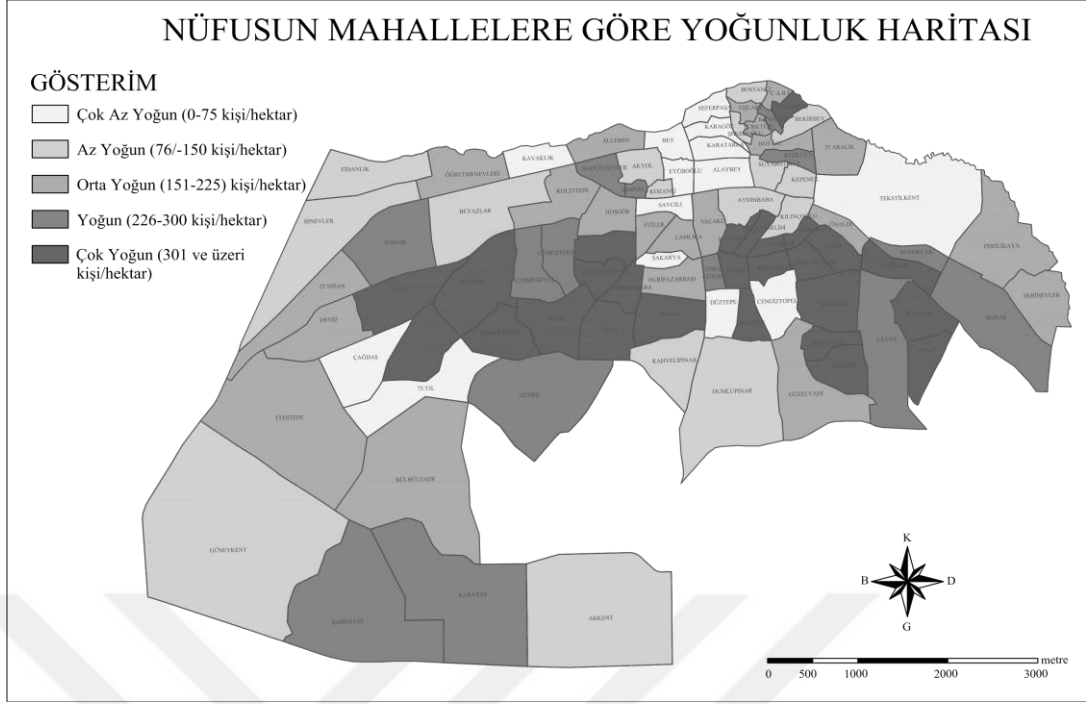
Nüfus Yoğunluğu

Örnekleme alandaki mahalle nüfuslarına, TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne ait 2019 yılı verilerinden ulaşılmıştır. Mahalle nüfus yoğunlukları; NETCAD programı kullanılarak Şahinbey İmar Planı üzerinden ölçülen mahalle alanı büyüklüklerine bölünmesi işlemi ile elde edilmiştir (Tablo 4.3). Nüfus yoğunlukları belirlenen mahallelerde puanlamada; yaşam kalitesi açısından ideal 150 kişi/ha ve ona yakın değerler en iyi, çok az yoğun ve çok yoğun yerler en zayıf olarak kabul edilmiştir (Şekil 4.11).

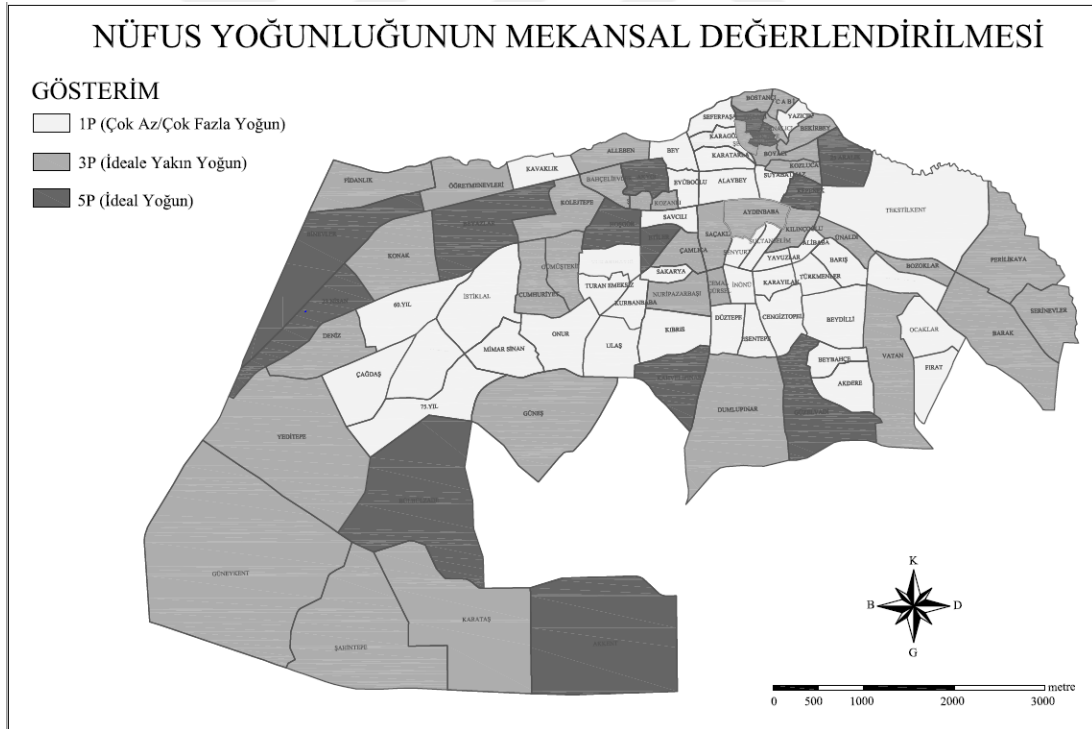
Çalışma alanındaki 91 mahalledeki yerleşik alan büyüklükleri 3.9 ha (Kanalıcı) ile 198.8 ha (Akkent) değişim göstermektedir. Çalışma alanımızın toplam yerleşik alan büyüklüğü 3857.9 hektardır. Mahallelerin nüfus yoğunlukları incelendiğinde, 4 kişi/ha (Tekstilkent) ile 398 kişi/ha (Karayılan) arasında değişim gösterdiği görölmektedir (Tablo 4.3). Çalışma alanındaki 91 mahalle arasında Karayılan (398 kişi/ha), Beybahçe (392 kişi/ha), Türkmenler (389 kişi/ha), Beydilli (385 kişi/ha), Onur (380 kişi/ha) en yüksek yoğunluğa sahip mahalleler olup; en düşük yoğunluğa sahip olan mahalleler Tekstilkent (4 kişi/ha), Karatarla (11 kişi/ha), 75. Yıl (24 kişi/ha), Çağdaş (30kişi/ha), Eyüpoğlu (32 kişi/ha) olarak belirlenmiştir (Şekil 4.12).

Tablo 4.3: Şahinbey ilçesi nüfus yoğunluğu ve mekânsal büyüklük değerleri

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	NÜFUS YOĞUNLUĞU (MAHALLE ALANI/NÜFUS) (kişi/hektar)	ÇOK AZ YOĞUN (1P) 0-75 (kişi/hektar)	AZ YOĞUN (3P) 76-149 (kişi/hektar)	ORTA YOĞUN (5P) 150-225 (kişi/hektar)	YOĞUN (3P) 226-300 (kişi/hektar)	ÇOK YOĞUN (1P) 301 ve üzeri (kişi/hektar)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	169			+		
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	212			+		
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	301					+
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	24	+				
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	312					+
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	148		+			
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	148		+			
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	36	+				
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	305					+
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	191			+		
11	Aydınbaşa Mahallesi	234.679	2.288	97		+			
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	236				+	
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	285				+	
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	342					+
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	87		+			
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	68	+				
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	126		+			
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	392					+
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	385					+
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	147		+			
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	105		+			
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	211			+		
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	271				+	
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	158			+		
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	191			+		
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	266				+	
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	38	+				
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	246				+	
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	30	+				
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	213			+		
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	210			+		
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	119		+			
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	33	+				
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	363					+
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	155			+		
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	32	+				
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	383					+
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	91		+			
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	290				+	
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	283				+	
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	115		+			
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	174			+		
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	157			+		
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	344					+
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	346					+
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	129		+			
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	253				+	
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	72	+				
49	Karataş Mahallesi	139.361	150	11	+				
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	260				+	
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	398					+
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	3	+				
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	141		+			
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	341					+
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	99		+			
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	211			+		
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	292				+	
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	116		+			
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	278				+	
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	391					+
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	369					+
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	206			+		
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	345					+
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	380					+
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	194			+		
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	179			+		
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	177			+		
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	27	+				
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	59	+				
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	61	+				
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	196			+		
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	312					+
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	86		+			
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	236				+	
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	233				+	
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	109		+			
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	307					+
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	4	+				
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	162			+		
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	356					+
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	389					+
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	154			+		
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	333					+
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	315					+
85	Ünaldı Mahallesi	136.116	2.872	211			+		
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	298				+	
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	323					+
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	347					+
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	221			+		
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	358					+
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	305					+

Şekil 4.11: Mahalle düzeyinde nüfus yoğunluğu ve yaşanabilirlik analizi

Şekil 4.12: Mahalle düzeyinde nüfus yoğunluğunun mekânsal kalite analizi

İlçenin merkezine doğru, ulaşım akslarının birleştiği yerlerdeki yoğunluklar nispeten yüksek olacaktır. Bu yerlerdeki iş ve hizmetlere yakın olma talebi ile diğer arazi kullanımlarından kaynaklı bir rekabet söz konusu olduğundan, merkezden

uzaklaştıkça, yoğunlukların düşmesi söz konusudur. Çünkü talebi karşılayacak arazi daha fazla olup diğer kullanımların talebi daha düşüktür.

Görsel Karakter

Yaşanabilirliğin fiziksel boyutlarından biri olan görsel karakter, bir yerin ve çevresinin kimliğini yansıtır. Herkes, bulunduğu ortamın güzel olmasını ister. Bu içten gelen bir yaşam kalitesi istediğidir. Birey, öncelikle en çok vakit geçirdiği mekanın, sonrasında da mekanı oluşturan çevrenin iyi olması için tercihlerde bulunur. Bu güzelliklerin bazen şahıs olarak sağlamak ister bazen de kamu eliyle gerçekleştirilmesini bekler.

Çalışma alanının kapsadığı kamu eliyle gerçekleştirilen düzenlemeler; tarihi dokuyu korumak ve görsel kaliteyi artırmak adına kale ve çevresindeki mahallelerdeki restorasyon çalışmaları ile başlayıp, ilçenin orta hattındaki 11 mahallesi de (Çamlıca, Dumlupınar, Etiler, Gültepe, Hoşgör, Kahvelipınır, Kıbrıs, Kolejtepe, Nuripazarbaşı, Savcılı, Süleymanpaşa) 2017 yılıyla riskli alan ilan edilmiş, kentsel dönüşüm kapsamındaki çalışmalar başlanmıştır (Gaziantep İli, Şahinbey İlçesi Sınırları İçerisinde Bulunan Bazı Alanların Riskli Alan İlan Edilmesi Hakkında Karar, 2017).

Bu bölümde diğer bölümlerden farklılık göstererek mahallelerin puanlamaları nitel olarak ölçülmüştür (Tablo 4.11).

Genel olarak çalışma alanımıza baktığımız zaman ilçenin görsel kalite açısından zayıf olduğu, kentsel silüet ve yakın çevresiyle ilişkisinin bulunmadığını söyleyebiliriz. Kale ve çevresindeki ilk yapılaşmanın gerçekleştiği mahallelerin her ne kadar restorasyon çalışması yapılmış olsa da yenilenmenin mahalle genelinde uygulanmadığı için cephe karakterlerinin (renk-doku, malzeme, uyum vb.) çok zayıf olduğu söylenebilir. Bunun aksine ilk yerleşmelerin kat yükseklikleri için, insan-çevre oranına uygun olduğu, bu mahallelerde dolaşanların binaların yüksekliklerinden yok olmadığı ve rahatsız edici bir yüksekliğin bulunmadığını söyleyebiliriz. Bununla birlikte ilçenin doğusu ve orta hattında cephe karakterinin ve yüksekliklerin birbirine benzediği, kaçak kat yapılsa dahi maksimum 4 kata ulaşıldığı insan-çevre oranının daha iyimser olduğunu, batısında kent silüetine daha uygun yapıların varlığını ve güney-batısında ise açığa çıkan bodrum katlar dışında cephe kalitesi açısından iyiye gitmiş olsa da bina yükseklik değerinin arttığı

insanların yüksek binalar içerisinde kaybolduğu planlanmış ama bu ölçüt değerlendirmesinde yaşanabilirlik kalitesinden uzak olduğunu söylemek mümkündür. Bu çerçevede yerleşim alanı bütününde cephe kalitesinin bulunmadığı ancak kat yükseklikleri açısından görsel karakterinin iyi olduğu, planlı yerleşimler ise cephe kaygısı taşıdığı ama birkaç mahalle dışında bütünlük oluşturmadığı ayrıca kat yüksekliklerinin de fazla olduğu bir bölge olduğu gözlemlenmiştir.

Bölgedeki mahallelerden topografyaya uyum, eski yerleşim yerlerinde daha iyi olduğu tespit edilmiş; kavaklık, öğretmenevleri, alleben mahalleleri ve yeditepe, karataş, güneykent gibi yeni yerleşim yerleri vb. doğu kısmındaki mahallelerin, yönetmeliklerin de tanıdığı emsal imtiyazlarından ötürü genelde bodrum katlar açığa çıkarılmış ve topografya uyumu göz ardı edildiği söylenebilir.

İnsanların günlük hayatlarını canlandırabilecek kamusal açık-yeşil alanlar dışında yer alan bahçe imkanlarının olması da hayat standartlarını yükselten bir ayrıcalıktır. İlk yerleşim yerleri ve çalışma alanımızın doğu kesiminde genellikle bitişik nizam yapılar hakim olup yetersiz bir arka bahçe mesafesi bulunmakta ya da hiç bahçeleri bulunmamaktadır. Planlı yerleşim alanlarında ise bu mesafeler kullanılabilir boyutta olup Şahintepe, Güneykent, Karataş, Akkent gibi yeni yerleşim yerlerinde ise daha çok site konsepti gelişmiş olup bu alanın kullanımı artırılmıştır.

Tablo 4.4: Çalışma alanı görsel kalite değerlendirilmesi

NO	MAHALLE ADI	GÖRSEL KALİTE ÖLÇÜTLERİ				
		Cephe Karakteri	Kat Yükseklikleri	Bahçe Mesafesi	Topografyaya Uyum	Kent Silüeti ve Yakın Çevre İlişkisi
1	23 Nisan Mahallesi	-	+	-	-	-
2	25 Aralık Mahallesi	-	+	-	+	-
3	60.Yıl Mahallesi	-	+	-	+	-
4	75.Yıl Mahallesi	-	+	+	+	-
5	Akdere Mahallesi	-	-	-	+	-
6	Akkent Mahallesi	+	+	+	+	-
7	Akyol Mahallesi	-	-	-	+	-
8	Alaybey Mahallesi	-	-	-	+	-
9	Alibaba Mahallesi	-	-	-	-	-
10	Alleben Mahallesi	+	+	+	-	+
11	Aydınaba Mahallesi	-	-	-	-	-
12	Bahçelievler Mahallesi	-	+	+	+	-
13	Barak Mahallesi	-	+	-	+	-
14	Barış Mahallesi	-	+	-	+	-
15	Bekirbey Mahallesi	-	-	-	-	-
16	Bey Mahallesi	-	-	-	-	-
17	Beyazlar Mahallesi	-	+	-	+	-
18	Beybahçe Mahallesi	-	+	-	+	-
19	Beydilli Mahallesi	-	+	-	+	-
20	Binevler Mahallesi	+	+	-	+	-
21	Bostancı Mahallesi	-	-	-	-	-
22	Boyacı Mahallesi	-	-	-	-	-
23	Bozoklar Mahallesi	-	+	-	+	-
24	Bülbülzade Mahallesi	-	+	+	-	+
25	Cabi Mahallesi	-	-	-	-	-
26	Cemal Gürsel Mahallesi	-	+	-	+	-
27	Cengiz Topel Mahallesi	-	+	-	+	-
28	Cumhuriyet Mahallesi	-	-	-	+	-
29	Çağdaş Mahallesi	-	+	-	+	-
30	Çamlıca Mahallesi	-	-	-	+	-
31	Deniz Mahallesi	-	-	-	+	-
32	Dumlupınar Mahallesi	-	+	-	+	-
33	Düztepe Mahallesi	-	-	-	+	-
34	Esentepe Mahallesi	-	+	-	+	-
35	Etiler Mahallesi	-	-	-	+	-
36	Eyüpoğlu Mahallesi	-	-	-	+	-
37	Fırat Mahallesi	-	+	-	+	-
38	Fidanlık Mahallesi	-	+	-	+	-
39	Gümüştekin Mahallesi	-	-	-	+	-
40	Güneş Mahallesi	-	-	-	-	-
41	Güneykent Mahallesi	-	+	-	+	-
42	Güzelvadi Mahallesi	-	+	-	+	-
43	Hoşgör Mahallesi	-	-	-	-	-
44	İnönü Mahallesi	-	+	-	+	-
45	İstiklal Mahallesi	-	+	-	-	-

NO	MAHALLE ADI	GÖRSEL KALİTE ÖLÇÜTLERİ				
		Cephe Karakteri	Kat Yükseklikleri	Bahçe Mesafesi	Topografyaya Uyum	Kent Silüeti ve Yakın Çevre İlişkisi
46	Kahvelipınar Mahallesi	-	+	-	+	-
47	Kanalıcı Mahallesi	-	-	-	-	-
48	Karagöz Mahallesi	-	-	-	-	-
49	Karatarla Mahallesi	-	+	-	+	-
50	Karataş Mahallesi	+	-	+	+	-
51	Karayılan Mahallesi	-	+	-	+	-
52	Kavaklık Mahallesi	+	+	+	-	+
53	Kepenek Mahallesi	-	+	-	+	-
54	Kıbrıs Mahallesi	-	-	-	+	-
55	Kılınçoğlu Mahallesi	-	-	-	+	-
56	Kolejtepe Mahallesi	+	+	+	-	-
57	Konak Mahallesi	-	-	-	+	-
58	Kozanlı Mahallesi	-	-	-	+	-
59	Kozluca Mahallesi	-	+	-	+	-
60	Kurbanbaba Mahallesi	-	-	-	+	-
61	Mimar Sinan Mahallesi	-	-	-	-	-
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	-	-	-	+	-
63	Ocaklar Mahallesi	-	-	-	+	-
64	Onur Mahallesi	-	-	-	+	-
65	Öğretmenevleri Mahallesi	+	+	+	-	+
66	Perilkaya Mahallesi	-	-	-	+	-
67	Saçaklı Mahallesi	-	+	-	+	-
68	Sakarya Mahallesi	-	-	-	+	-
69	Savcı Mahallesi	-	-	-	-	-
70	Seferpaşa Mahallesi	-	-	-	-	-
71	Serinevler Mahallesi	-	-	-	+	-
72	Sultan Selim Mahallesi	-	+	-	+	-
73	Suyabatmaz Mahallesi	-	-	-	-	-
74	Şahintepe Mahallesi	+	+	+	+	-
75	Şahveli Mahallesi	-	-	-	+	-
76	Şekeroğlu Mahallesi	-	-	-	-	-
77	Şenyurt Mahallesi	-	-	-	+	-
78	Tekstilkent Mahallesi	-	-	-	+	-
79	Tıslaki Mahallesi	-	-	-	-	-
80	Turan Emeksiz Mahallesi	-	-	-	+	-
81	Türkmenler Mahallesi	-	-	-	+	-
82	Türktepe Mahallesi	-	-	-	-	-
83	Ulaş Mahallesi	-	+	-	-	-
84	Üçoklar Mahallesi	-	+	-	+	-
85	Ünaldı Mahallesi	-	+	-	+	-
86	Vatan Mahallesi	-	-	-	+	-
87	Yavuzlar Mahallesi	-	-	-	+	-
88	Yazıcık Mahallesi	-	-	-	+	-
89	Yeditepe Mahallesi	+	+	+	+	-
90	Yeşilevler Mahallesi	-	-	-	+	-
91	Yukarıbayır Mahallesi	-	+	-	-	-

Şekil 4.13: Allaben Mahallesi

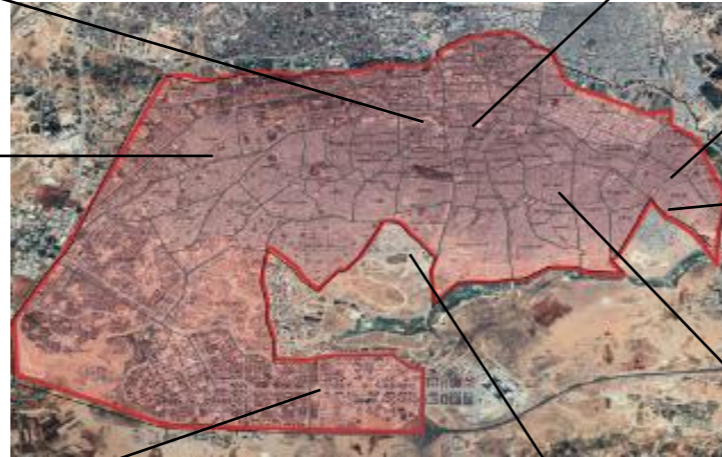
Şekil 4.14: Bey Mahallesi

Şekil 4.15: Tekstilkent Mahallesi

Şekil 4.16: Binevler Mahallesi

Şekil 4.17: Çalışma Alanı

Şekil 4.18: Vatan Mahallesi

Şekil 4.19: Karataş Mahallesi

Şekil 4.20: Güneş Mahallesi

Şekil 4.21: Düztepe Mahallesi

Şekil 4.22: Kavaklı Mahallesi

Şekil 4.23: Türktepe Mahallesi

Şekil 4.24: Yazıcık Mahallesi

Şekil 4.25: Deniz Mahallesi

Şekil 4.26: Çalışma Alanı

Şekil 4.27: Perilikaya Mahallesi

Şekil 4.28: Yeditepe Mahallesi

Şekil 4.29: Bülbülzade Mahallesi

Şekil 4.30: Beydilli Mahallesi

Şekil 4.31: Konak Mahallesi

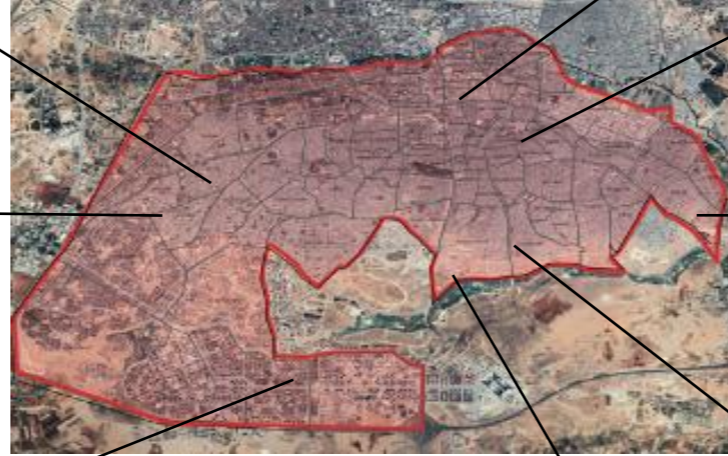
Şekil 4.32: Seferpaşa Mahallesi

Şekil 4.33: Kozluca Mahallesi

Şekil 4.34: Çağdaş Mahallesi

Şekil 4.35: Çalışma Alanı

Şekil 4.36: Barak Mahallesi

Şekil 4.37: Akkent Mahallesi

Şekil 4.38: Dumlupınar Mahallesi

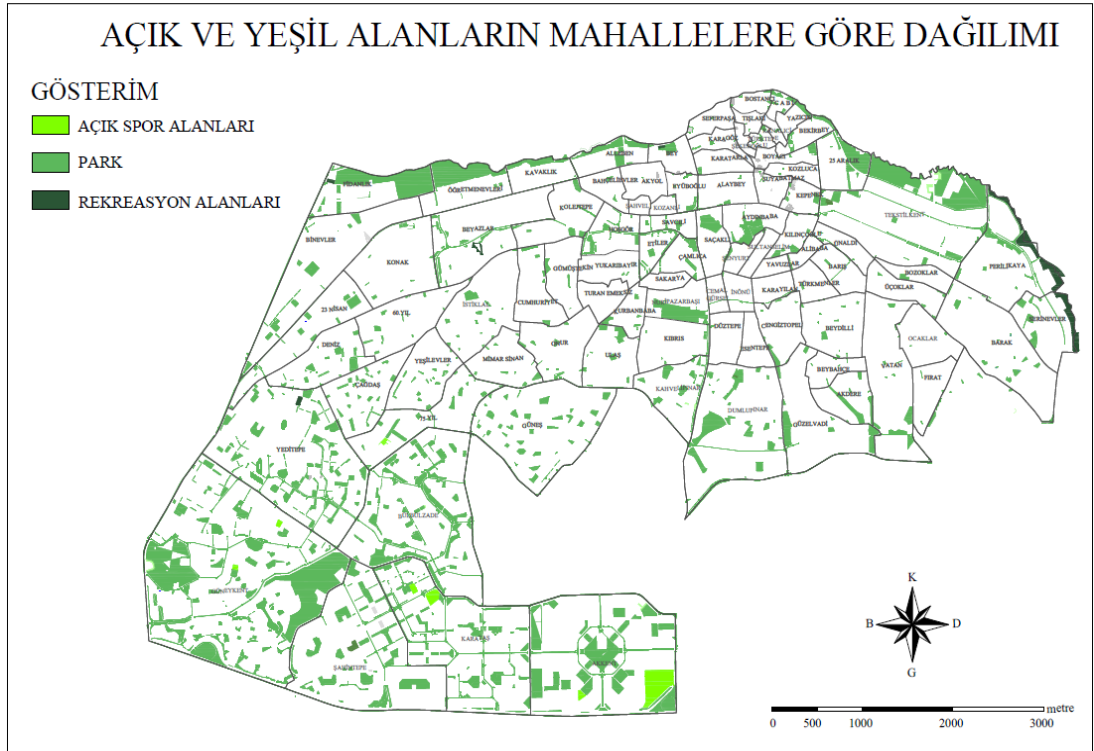
Şekil 4.39: Güzelvadi Mahallesi

4.4.2. Şahinbey İlçesinde Kamusal Alan Kalitesinin Ölçülmesi

Kişi Başına Düşen Açık-Yeşil Alan

Araştırmada, çalışma alanını meydana getiren 91 mahalle düzeyinde yapılan tespit çalışmalarında 4.186.354 m² açık-yeşil alan belirlenmiştir. Tespit edilen açık-yeşil alanlar; 86 mahalle sınırları içerisinde yer alırken; 5 mahalle sınırları içerisinde ise açık-yeşil bulunmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.40 ve Tablo 4.5).

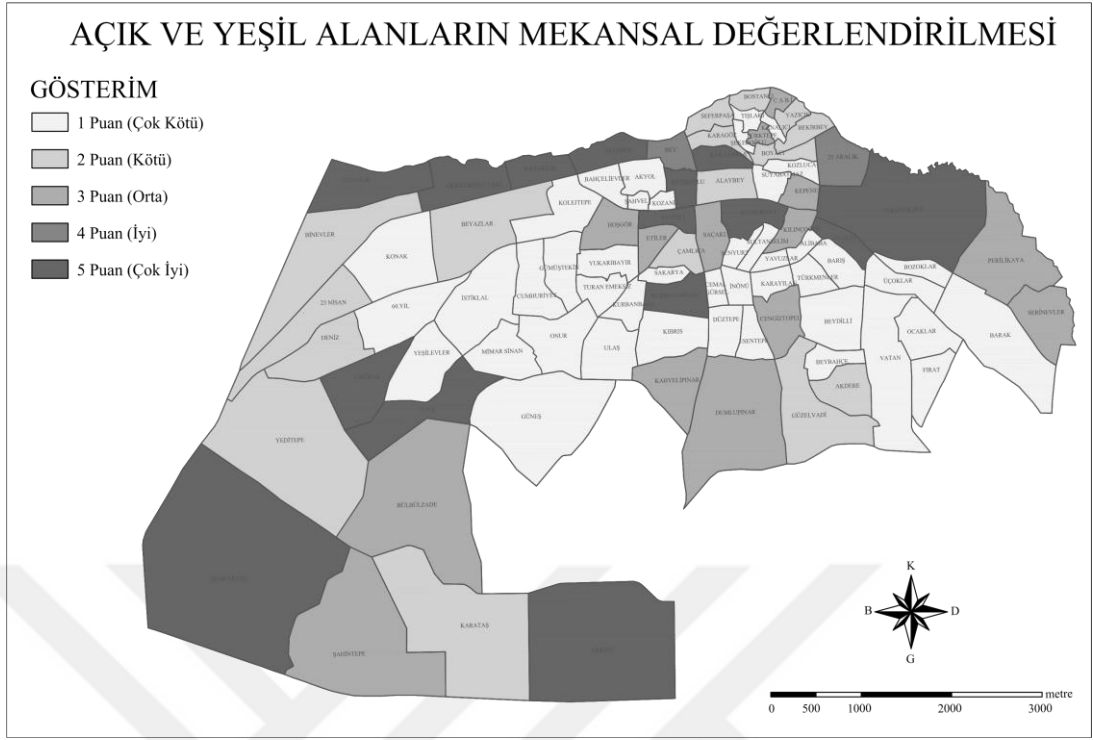
Tespit edilen Şahinbey İlçesi çalışma sınırındaki açık-yeşil alanlarının varlığı kişi başına düşen değerler açısından ele alındığında 25 Aralık, 75. Yıl, Akkent, Alleben, Aydınbaba, Bey, Çağdaş, Eyüpoğlu, Fidanlık, Güneykent, Karatarla, Kavaklık, Nuripazarbaşı, Öğretmenevleri, Savcılı ve Tekstilkent mahalleleri olmak üzere 16 mahallenin Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'ni ön gördüğü 10 m² asgari alan büyüklüğünü sağladığı, geriye kalan 75 mahallenin standartları sağlamadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.41). Elde edilen bulgular çerçevesinde Kavaklık, Öğretmenevleri, 25 Aralık, Tekstilkent ve Güneykent mahallelerinde doğal bir yeşil alan oluşumu söz konusu iken geri kalan açık-yeşil alan dağılımının mahalle içerisinde bütünlük göstermediği, büyük ölçüde tanımlanan alan büyüklüğü standartların altında kaldığı söylenebilir.

Şekil 4.40: Mahalle düzeyinde açık-yeşil alan dağılımı

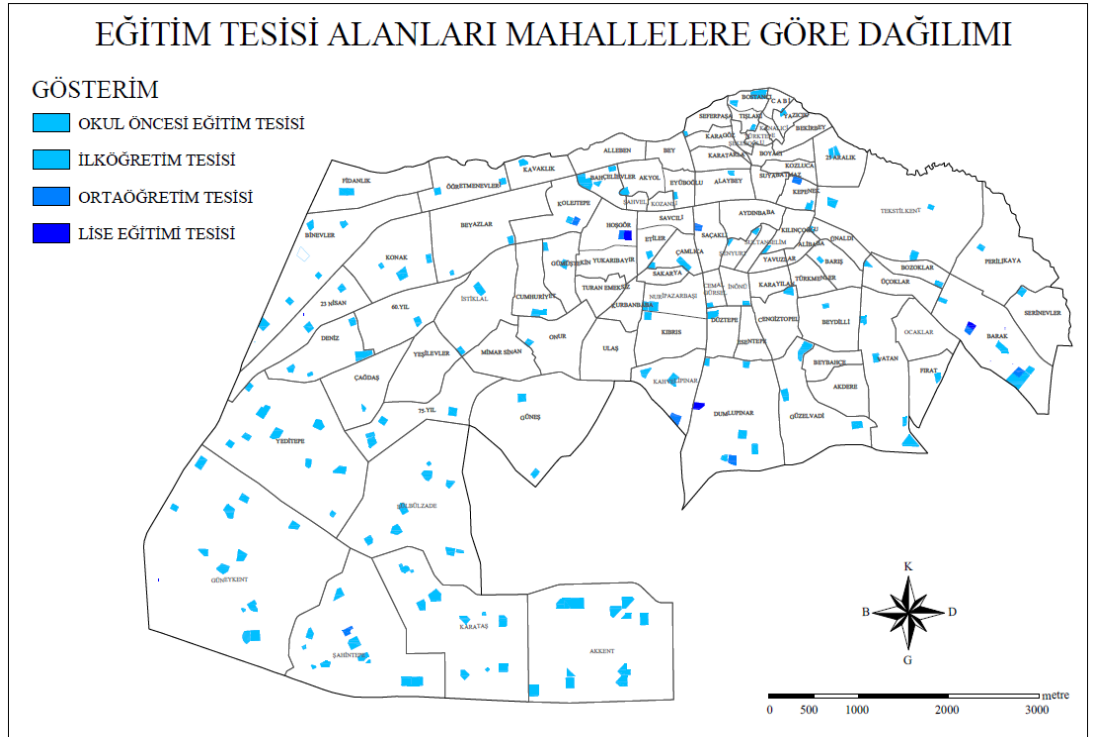
Tablo 4.5: Şahinbey ilçesi açık-yeşil alanların mahalle düzeyindeki toplam alanları ve mekânsal büyüklük değerleri

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM AÇIK VE YEŞİL ALAN (m ²)	TOPLAM AÇIK VE YEŞİL ALAN/NÜFUS (m ² /kişi)	ÇOK KÖTÜ (1P) 0,00-2,50 (m ² /kişi)	KÖTÜ (2P) 2,51-5,00 (m ² /kişi)	KISMEN (3P) 5,01-9,99 (m ² /kişi)	İYİ (4P) 10,00-20,00 (m ² /kişi)	ÇOK İYİ (5P) 10,01 ve üzeri (m ² /kişi)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	35.000	3,99		+			
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	67.082	10,97				+	
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	12.385	0,83	+				
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	48.329	32,97					+
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	36.140	4,22		+			
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	427.919	14,53					+
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	1.024	0,39	+				
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	3.767	4,73		+			
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	1.215	0,59	+				
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	54.140	12,61					+
11	Aydınbaşa Mahallesi	234.679	2.288	43.011	18,80					+
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	2.820	0,79	+				
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	15.053	0,61	+				
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	2.649	0,40	+				
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	12.043	4,13		+			
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	11.343	11,18				+	
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	46.448	4,71		+			
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	1.180	0,19	+				
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	7.961	0,50	+				
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	56.688	3,94		+			
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	3.560	3,83		+			
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	7.977	3,20		+			
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	4.083	1,12	+				
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	250.961	8,93			+		
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	8.261	7,17			+		
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	445	0,19	+				
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	10.531	9,67			+		
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	13.377	1,72	+				
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	30.268	21,60					+
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	15.497	4,35		+			
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	38.382	4,06		+			
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	112.211	7,49			+		
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	405	0,62	+				
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	7.631	1,39	+				
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	10.804	5,28			+		
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	7.538	19,48					+
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	844	0,10	+				
38	Fıdamlık Mahallesi	472.257	4.317	208.199	48,23					+
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	7.746	0,99	+				
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	79.459	2,36	+				
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	821.858	20,42					+
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	55.487	4,59		+			
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	22.629	5,57			+		
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	1.071	0,26	+				
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	20.509	0,92	+				
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	40.603	7,87			+		
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	667	0,67	+				
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	3.618	4,36		+			
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	2.408	16,05					+
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	188.541	4,30		+			
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	0	0,00	+				
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	36.002	562,54					+
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	9.372	5,22			+		
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	3.692	0,33	+				
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	13.122	9,00			+		
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	17.828	2,21	+				
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	13.239	0,69	+				
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	880	1,40	+				
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	296	0,11	+				
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	9.815	1,63	+				
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	14.520	1,18	+				
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	71.335	13,57					+
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	1.076	0,10	+				
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	10.720	0,65	+				
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	138.153	18,12					+
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	79.918	5,99			+		
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	29.252	7,70			+		
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	0	0,00	+				
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	8.789	11,72					+
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	2.727	3,50		+			
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	53.677	6,94			+		
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	97	0,04	+				
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	475	0,48	+				
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	215.107	5,39			+		
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	0	0,00	+				
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	0	0,00	+				
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	4.943	1,85	+				
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	293.807	547,13					+
79	Tışlakı Mahallesi	58.626	949	323	0,34	+				
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	1.240	0,21	+				
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	1.633	0,29	+				
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	4.285	5,75			+		
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	22.610	1,90	+				
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	3.270	0,45	+				
85	Ünalı Mahallesi	136.116	2.872	2.517	0,88	+				
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	31.016	1,30	+				
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	0	0,00	+				
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	7.349	2,69		+			
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	203.382	4,88		+			
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	15.548	1,02	+				
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	2.574	0,39	+				

Şekil 4.41: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen açık-yeşil alan dağılımı

Kişi Başına Düşen Eğitim Tesis Alanları (Anaokulu-İlkokul-Ortaokul-Lise)

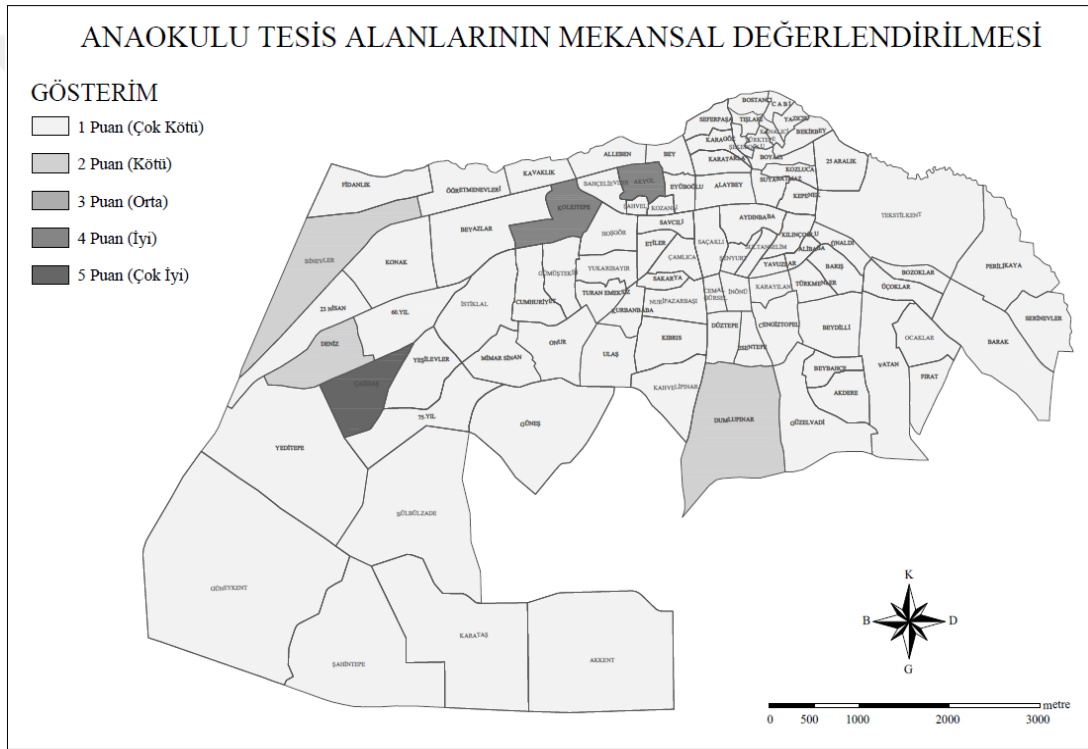

Şekil 4.42: Mahalle Düzeyinde Eğitim Tesisi Alanları Dağılımı

Araştırmada, çalışma alanını meydana getiren 91 mahalle düzeyinde yapılan tespit çalışmalarında 58.645 m² okul öncesi (anaokulu) tesis alanı belirlenmiştir. Tespit

edilen anaokulları 15 mahalle sınırları içerisinde yer alırken; 76 mahalle sınırları içerisinde ise ilköğretim tesisi alanının bulunmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4.5).

Tespit edilen Şahinbey İlçesi çalışma sınırlarındaki ilköğretim tesisi alanlarının varlığı kişi başına düşen değerler açısından ele alındığında Akyol, Çağdaş, Kolejtepe olmak üzere 3 mahallenin Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'ni ön gördüğü 0,60 m² asgari alan büyüklüğünü sağladığı, geriye kalan 88 mahallenin standartları sağlamadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.43). Elde edilen bulgular çerçevesinde anaokulu tesisi dağılımının büyük ölçüde olmadığını ve olanların çoğunun da tanımlanan alan büyüklüğü standartlarının altında kaldığı söylenebilir.

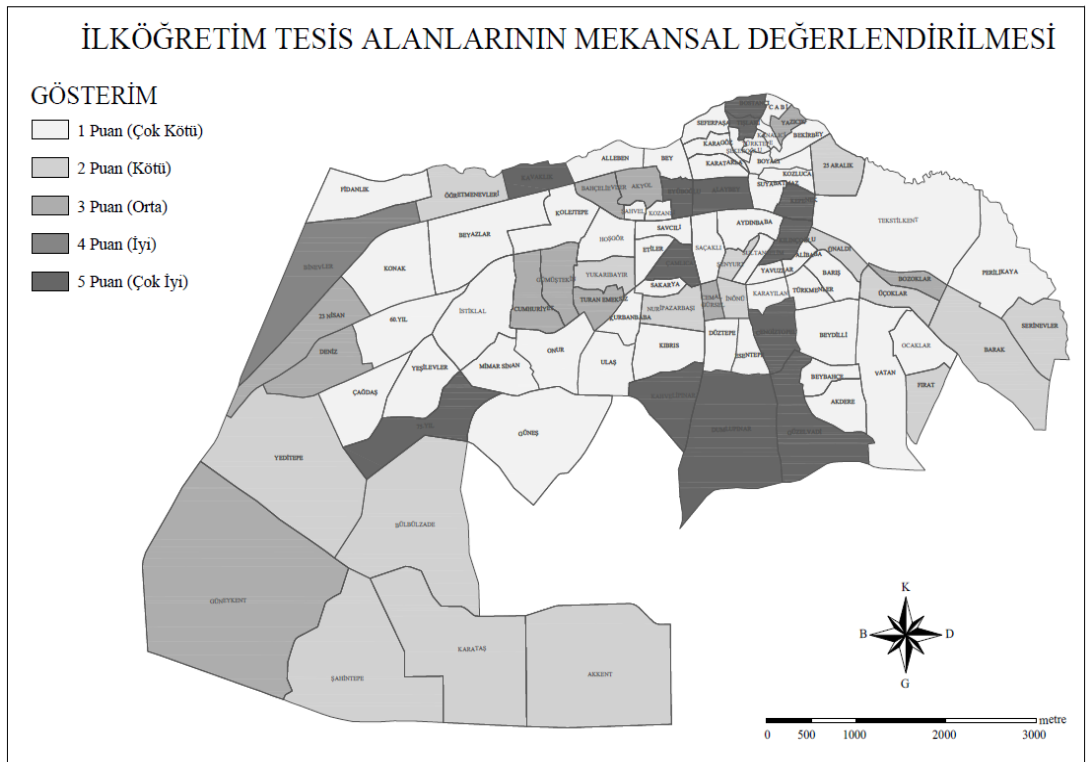
Şekil 4.43: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen anaokulu tesisi alan dağılımı

Tablo 4.6: Şahinbey ilçesi anaokulu tesis alanların mahalle düzeyindeki toplam alanları ve mekânsal büyüklük değerleri

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM ANAOKULU ALANI (m ²)	TOPLAM ANAOKUL ALANI/NÜFUS (m ² /kişi)	ÇOK KÖTÜ (1P) 0,00-0,20 (m ² /kişi)	KÖTÜ (2P) 0,21-0,40 (m ² /kişi)	KISMEN (3P) 0,41-0,59 (m ² /kişi)	İYİ (4P) 0,60-0,80 (m ² /kişi)	ÇOK İYİ (5P) 0,81 ve üzeri (m ² /kişi)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	0	0,00	+				
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	0	0,00	+				
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	0	0,00	+				
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	0	0,00	+				
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	0	0,00	+				
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	2143	0,07	+				
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	1832	0,69				+	
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	0	0,00	+				
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	0	0,00	+				
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	0	0,00	+				
11	Aydınbaşa Mahallesi	234.679	2.288	0	0,00	+				
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	0	0,00	+				
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	5012	0,20	+				
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	0	0,00	+				
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	0	0,00	+				
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	0	0,00	+				
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	1857	0,19	+				
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	0	0,00	+				
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	0	0,00	+				
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	2957	0,21		+			
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	0	0,00	+				
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	0	0,00	+				
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	0	0,00	+				
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	4062	0,14	+				
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	0	0,00	+				
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	0	0,00	+				
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	0	0,00	+				
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	0	0,00	+				
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	2180	1,56					+
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	0	0,00	+				
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	2022	0,21		+			
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	3088	0,21		+			
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	0	0,00	+				
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	0	0,00	+				
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	0	0,00	+				
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	0	0,00	+				
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	0	0,00	+				
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	0	0,00	+				
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	0	0,00	+				
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	0	0,00	+				
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	1207	0,03	+				
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	0	0,00	+				
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	0	0,00	+				
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	0	0,00	+				
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	0	0,00	+				
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	0	0,00	+				
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	0	0,00	+				
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	0	0,00	+				
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	0	0,00	+				
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	4558	0,10	+				
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	0	0,00	+				
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	0	0,00	+				
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	0	0,00	+				
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	0	0,00	+				
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	0	0,00	+				
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	4993	0,62				+	
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	0	0,00	+				
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	0	0,00	+				
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	0	0,00	+				
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	0	0,00	+				
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	0	0,00	+				
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	0	0,00	+				
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	0	0,00	+				
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	0	0,00	+				
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	0	0,00	+				
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	0	0,00	+				
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	0	0,00	+				
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	0	0,00	+				
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	0	0,00	+				
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	0	0,00	+				
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	0	0,00	+				
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	0	0,00	+				
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	0	0,00	+				
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	7661	0,19	+				
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	0	0,00	+				
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	0	0,00	+				
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	0	0,00	+				
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	0	0,00	+				
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	0	0,00	+				
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	0	0,00	+				
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	0	0,00	+				
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	0	0,00	+				
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	0	0,00	+				
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	0	0,00	+				
85	Ünaldı Mahallesi	136.116	2.872	0	0,00	+				
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	4493	0,19	+				
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	0	0,00	+				
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	0	0,00	+				
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	7829	0,19	+				
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	0	0,00	+				
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	0	0,00	+				

Araştırmada, çalışma alanını meydana getiren 91 mahalle düzeyinde yapılan tespit çalışmalarında 637.352 m² ilköğretim tesisi alanı belirlenmiştir. Çalışma alanındaki ilköğretim okulları 52 mahalle sınırları içerisinde yer alırken; 39 mahalle sınırları içerisinde ise ilköğretim tesisi alanının bulunmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4.6).

Tespit edilen Şahinbey İlçesi çalışma sınırındaki İlköğretim tesisi alanlarının varlığı kişi başına düşen değerler açısından ele alındığında 75.Yıl, Alaybey, Binevler, Bostancı, Cengiz Topel, Çamlıca, Dumlupınar, Eyüpoğlu, Güzelvadi, Kahvelipınar, Kavaklık, Kepenek, Kılınçoğlu ve Tışlaki olmak üzere 14 mahallenin asgari alan büyüklüğünü sağladığı, geriye kalan 77 mahallenin standartları sağlamadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.44). Elde edilen bulgular çerçevesinde ilköğretim tesisi dağılımının mahalle düzeyinde farklılaşarak eşit dağılım göstermemekle birlikte büyük ölçüde tanımlanan alan büyüklüğü normların altında kaldığı söylenebilir.

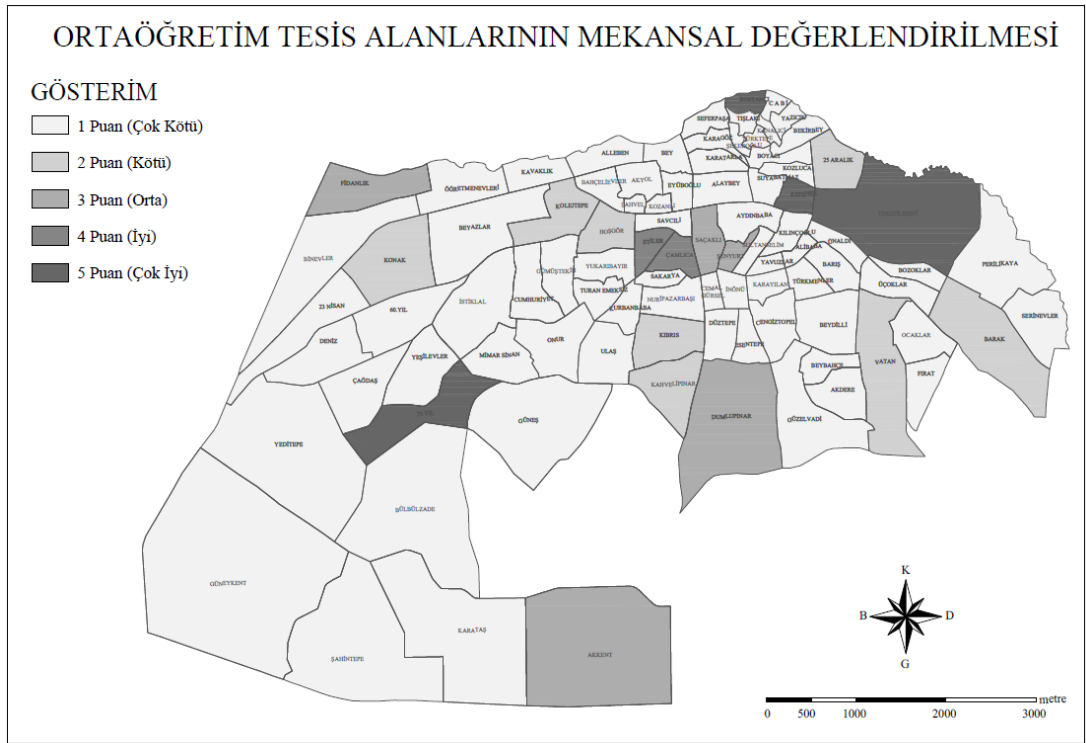
Şekil 4.44: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen ilköğretim tesisi alan dağılımı

Tablo 4.7: Şahinbey ilçesi ilköğretim tesis alanların mahalle düzeyindeki mekânsal büyüklük değerleri

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM İLKOKUL ALANI (m ²)	İLKOKUL ALANI/NÜFUS (m ² /kişi)	ÇOK KÖTÜ (1P) 0,00-0,50 (m ² /kişi)	KÖTÜ (2P) 00,51-1,25 (m ² /kişi)	KISMEN (3P) 1,26-1,99 (m ² /kişi)	İYİ (4P) 2,00-2,50 (m ² /kişi)	ÇOK İYİ (5P) 2,50 ve üzeri (m ² /kişi)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	11526	1,31			+		
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	4844	0,79		+			
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	5865	0,39	+				
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	17616	12,02					+
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	0	0,00	+				
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	30441	1,03		+			
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	5233	1,97			+		
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	2431	3,05					+
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	0	0,00	+				
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	0	0,00	+				
11	Aydınbaşa Mahallesi	234.679	2.288	0	0,00	+				
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	6468	1,81			+		
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	15774	0,64		+			
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	2995	0,46	+				
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	0	0,00	+				
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	0	0,00	+				
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	4738	0,48	+				
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	0	0,00	+				
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	3214	0,20	+				
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	33162	2,31				+	
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	3914	4,21					+
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	0	0,00	+				
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	4815	1,32			+		
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	34810	1,24		+			
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	0	0,00	+				
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	2937	1,26			+		
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	7758	7,12					+
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	10825	1,39			+		
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	0	0,00	+				
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	15877	4,46					+
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	15271	1,62			+		
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	40756	2,72					+
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	0	0,00	+				
34	Esentepeler Mahallesi	150.996	5.481	0	0,00	+				
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	0	0,00	+				
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	3465	8,95					+
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	5392	0,62		+			
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	0	0,00	+				
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	10435	1,33			+		
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	12362	0,37	+				
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	66898	1,66			+		
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	32256	2,67					+
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	0	0,00	+				
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	3680	0,91		+			
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	10800	0,49	+				
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	20280	3,93					+
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	0	0,00	+				
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	0	0,00	+				
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	0	0,00	+				
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	39256	0,90		+			
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	0	0,00	+				
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	4833	75,52					+
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	5457	3,04					+
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	0	0,00	+				
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	4240	2,91					+
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	3928	0,49	+				
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	7328	0,38	+				
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	0	0,00	+				
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	0	0,00	+				
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	0	0,00	+				
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	0	0,00	+				
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	6000	1,14		+			
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	0	0,00	+				
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	4965	0,30	+				
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	9515	1,25		+			
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	3381	0,25	+				
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	0	0,00	+				
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	0	0,00	+				
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	0	0,00	+				
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	0	0,00	+				
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	6330	0,82		+			
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	0	0,00	+				
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	0	0,00	+				
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	27000	0,68		+			
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	0	0,00	+				
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	0	0,00	+				
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	2855	1,07		+			
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	0	0,00	+				
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	2814	2,97					+
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	8159	1,36			+		
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	0	0,00	+				
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	0	0,00	+				
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	0	0,00	+				
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	4100	0,57		+			
85	Ünaldı Mahallesi	136.116	2.872	2830	0,99		+			
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	10985	0,46	+		+		
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	0	0,00	+				
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	3963	1,45			+		
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	31717	0,76		+			
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	0	0,00	+				
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	4460	0,68		+			

Araştırmada, çalışma alanını meydana getiren 91 mahalle düzeyinde yapılan tespit çalışmalarında 235.548 m² ortaöğretim tesisi alanı belirlenmiştir. Tespit edilen ortaokul alanları 22 mahalle sınırları içerisinde yer alırken; 69 mahalle sınırları içerisinde ise ortaöğretim tesisi alanının bulunmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4.7).

Tespit edilen Şahinbey İlçesi çalışma sınırındaki İlköğretim tesisi alanlarının varlığı kişi başına düşen değerler açısından ele alındığında 75.Yıl, Bostancı, Çamlıca, Etiler, Kepenek ve Tekstilkent olmak üzere 6 mahallenin Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'ni ön gördüğü 2 m² asgari alan büyüklüğünü sağladığı, geriye kalan 85 mahallenin standartları sağlamadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.45). Elde edilen bulgular çerçevesinde büyük ölçüde ortaöğretim tesisi varlığı olmamakla birlikte var olan 22 mahallenin 16'sında da tanımlanan alan büyüklüğünün standartların altında kaldığı söylenebilir.

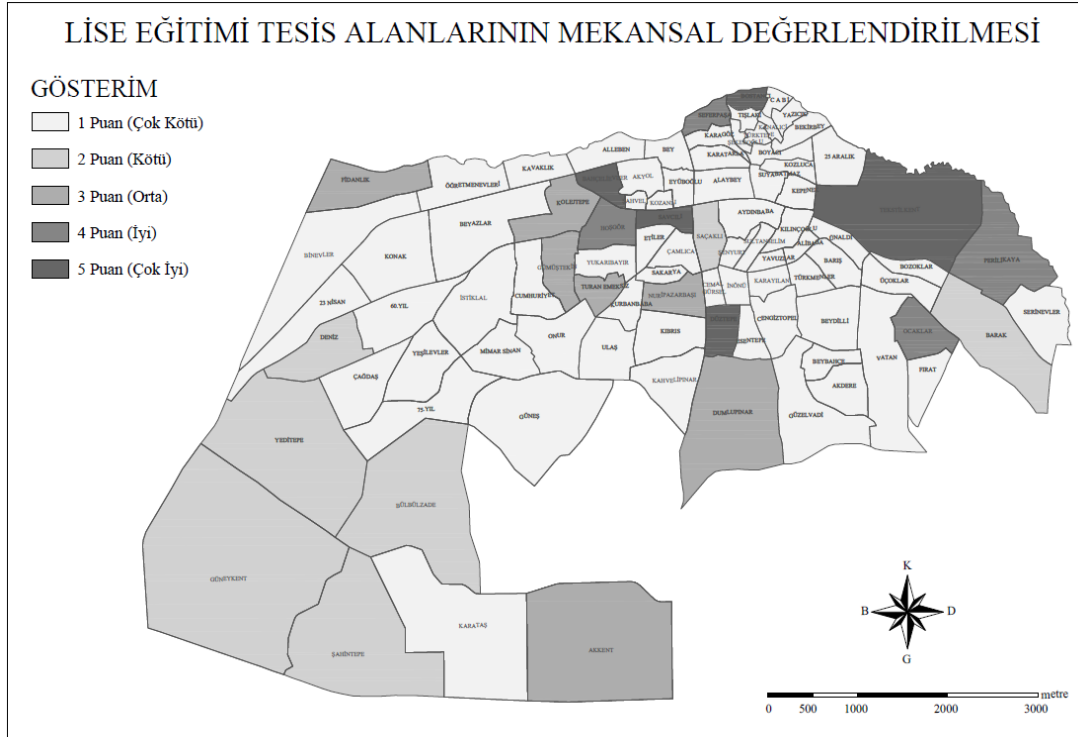
Şekil 4.45: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen ortaöğretim tesisi alan dağılımı

Tablo 4.8: Şahinbey ilçesi ortaöğretim tesis alanların mahalle düzeyindeki mekânsal büyüklük değerleri

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM ORTAOKUL ALANI (m ²)	TOPLAM ORTAOKUL ALANI/NÜFUS (m ² /kişi)	ÇOK KÖTÜ (1P) 0,00-0,50 (m ² /kişi)	KÖTÜ (2P) 00,51-1,25 (m ² /kişi)	KISMEN (3P) 1,26-1,99 (m ² /kişi)	İYİ (4P) 2,00-2,50 (m ² /kişi)	ÇOK İYİ (5P) 2,50 ve üzeri (m ² /kişi)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	0	0,00	+				
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	4192	0,69		+			
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	0	0,00	+				
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	7790	5,31					+
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	0	0,00	+				
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	53226	1,81			+		
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	0	0,00	+				
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	0	0,00	+				
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	0	0,00	+				
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	0	0,00	+				
11	Aydınaba Mahallesi	234.679	2.288	0	0,00	+				
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	0	0,00	+				
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	18907	0,77		+			
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	0	0,00	+				
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	0	0,00	+				
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	0	0,00	+				
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	0	0,00	+				
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	0	0,00	+				
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	0	0,00	+				
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	0	0,00	+				
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	6000	6,45					+
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	0	0,00	+				
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	0	0,00	+				
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	0	0,00	+				
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	0	0,00	+				
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	0	0,00	+				
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	0	0,00	+				
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	0	0,00	+				
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	0	0,00	+				
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	7322	2,06				+	
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	0	0,00	+				
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	24159	1,61			+		
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	0	0,00	+				
34	Esentepeler Mahallesi	150.996	5.481	0	0,00	+				
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	4360	2,13				+	
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	0	0,00	+				
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	0	0,00	+				
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	5768	1,34			+		
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	0	0,00	+				
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	0	0,00	+				
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	7158	0,18	+				
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	0	0,00	+				
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	4979	1,23		+			
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	0	0,00	+				
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	4475	0,20	+				
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	4848	0,94		+			
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	0	0,00	+				
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	0	0,00	+				
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	0	0,00	+				
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	0	0,00	+				
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	0	0,00	+				
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	0	0,00	+				
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	6200	3,45					+
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	6190	0,56		+			
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	0	0,00	+				
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	5064	0,63		+			
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	10818	0,56		+			
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	0	0,00	+				
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	0	0,00	+				
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	0	0,00	+				
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	0	0,00	+				
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	0	0,00	+				
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	0	0,00	+				
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	0	0,00	+				
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	0	0,00	+				
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	0	0,00	+				
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	5874	1,55			+		
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	0	0,00	+				
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	0	0,00	+				
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	0	0,00	+				
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	0	0,00	+				
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	0	0,00	+				
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	0	0,00	+				
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	14090	0,35	+				
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	0	0,00	+				
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	0	0,00	+				
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	4064	1,52			+		
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	16902	31,47					+
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	0	0,00	+				
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	0	0,00	+				
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	0	0,00	+				
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	0	0,00	+				
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	0	0,00	+				
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	0	0,00	+				
85	Ünalı Mahallesi	136.116	2.872	0	0,00	+				
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	13162	0,55		+			
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	0	0,00	+				
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	0	0,00	+				
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	0	0,00	+				
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	0	0,00	+				
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	0	0,00	+				

Araştırmada, çalışma alanını meydana getiren 91 mahalle düzeyinde yapılan tespit çalışmalarında 412.596 m² lise tesisi alanı belirlenmiştir. Tespit edilen lise alanlarının 24'ü mahalle sınırları içerisinde yer alırken; 67'si mahalle sınırları içerisinde lise alanının bulunmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4.8).

Tespit edilen Şahinbey İlçesi çalışma sınırındaki İlköğretim tesisi alanlarının varlığı kişi başına düşen değerler açısından ele alındığında Bahçelievler, Bostancı, Düztepe, Hoşgör, Ocaklar, Perilikaya, Savcılı, Seferpaşa ve Tekstilkent olmak üzere 9 mahallenin Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'ni ön gördüğü asgari alan büyüklüğünü sağladığı, geriye kalan 82 mahallenin ise standartları sağlamadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.46). Elde edilen bulgular çerçevesinde lise tesis alanlarının büyük ölçüde tanımlanan alan büyüklüğü standartların altında kaldığı söylenebilir.

Şekil 4.46: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen lise eğitimi tesisi alan dağılımı

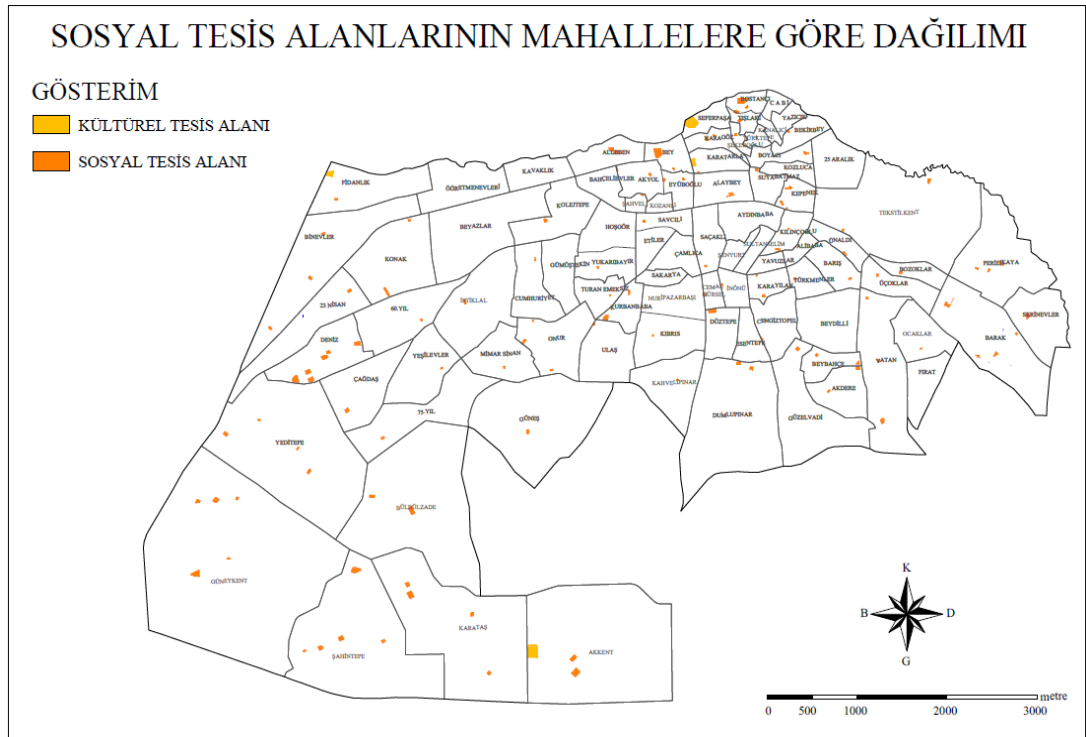
Tablo 4.9: Şahinbey ilçesi lise tesis alanların mahalle düzeyindeki mekânsal büyüklük değerleri

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM LİSE ALANI (m ²)	TOPLAM LİSE ALANI /NÜFUS (m ² /kişi)	ÇOK KÖTÜ (1P) 0,00-0,50 (m ² /kişi)	KÖTÜ (2P) 00,51-1,25 (m ² /kişi)	KISMEN (3P) 1,26-1,99 (m ² /kişi)	İYİ (4P) 2,00-2,50 (m ² /kişi)	ÇOK İYİ (5P) 2,50 ve üzeri (m ² /kişi)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	0	0,00	+				
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	0	0,00	+				
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	0	0,00	+				
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	0	0,00	+				
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	0	0,00	+				
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	34588	1,17			+		
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	0	0,00	+				
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	0	0,00	+				
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	0	0,00	+				
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	0	0,00	+				
11	Aydınbaşa Mahallesi	234.679	2.288	0	0,00	+				
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	19223	5,38					+
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	23906	0,97		+			
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	0	0,00	+				
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	0	0,00	+				
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	0	0,00	+				
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	0	0,00	+				
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	0	0,00	+				
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	0	0,00	+				
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	0	0,00	+				
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	7000	7,53					+
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	0	0,00	+				
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	0	0,00	+				
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	18838	0,67		+			
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	0	0,00	+				
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	0	0,00	+				
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	0	0,00	+				
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	0	0,00	+				
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	0	0,00	+				
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	0	0,00	+				
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	8878	0,94		+			
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	26154	1,75			+		
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	8124	12,46					+
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	0	0,00	+				
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	0	0,00	+				
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	0	0,00	+				
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	0	0,00	+				
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	5963	1,38			+		
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	9953	1,27			+		
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	0	0,00	+				
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	43867	1,09		+			
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	0	0,00	+				
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	8365	2,06				+	
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	0	0,00	+				
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	0	0,00	+				
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	0	0,00	+				
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	0	0,00	+				
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	0	0,00	+				
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	0	0,00	+				
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	13040	0,30	+				
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	0	0,00	+				
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	0	0,00	+				
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	0	0,00	+				
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	0	0,00	+				
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	0	0,00	+				
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	13550	1,68			+		
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	0	0,00	+				
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	0	0,00	+				
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	0	0,00	+				
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	0	0,00	+				
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	0	0,00	+				
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	10000	1,90			+		
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	22000	2,12				+	
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	0	0,00	+				
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	0	0,00	+				
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	28048	2,10				+	
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	2798	0,74		+			
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	0	0,00	+				
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	37903	50,54					+
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	1909	2,45				+	
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	0	0,00	+				
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	0	0,00	+				
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	0	0,00	+				
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	22348	0,56		+			
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	0	0,00	+				
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	0	0,00	+				
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	0	0,00	+				
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	3032	5,65					+
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	0	0,00	+				
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	11424	1,90			+		
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	0	0,00	+				
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	0	0,00	+				
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	0	0,00	+				
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	0	0,00	+				
85	Ünaldı Mahallesi	136.116	2.872	0	0,00	+				
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	0	0,00	+				
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	0	0,00	+				
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	0	0,00	+				
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	31685	0,76		+			
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	0	0,00	+				
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	0	0,00	+				

Kişi Başına Düşen Sosyal Tesis Alanları

Araştırmada, çalışma alanını meydana getiren 91 mahalle düzeyinde yapılan tespit çalışmalarında 235.400 m² sosyal tesis alanı belirlenmiştir. Tespit edilen lise alanlarının 24'ü mahalle sınırları içerisinde yer alırken; 67'si mahalle sınırları içerisinde lise alanının bulunmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.47 ve Tablo 4.9).

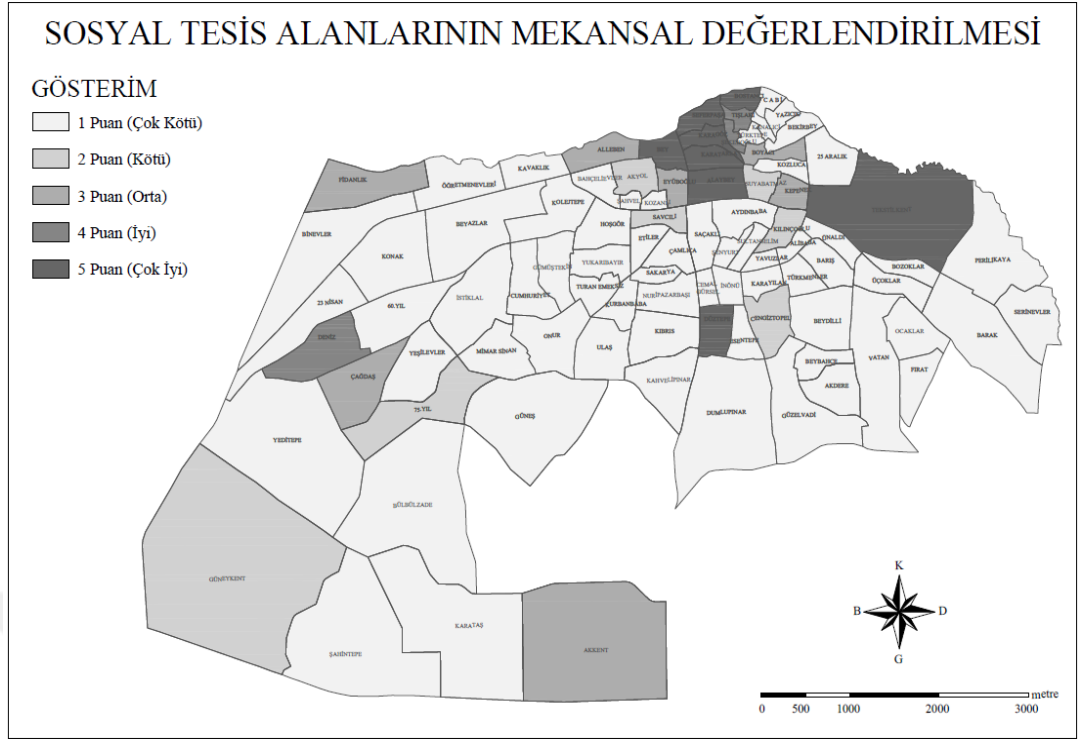
Tespit edilen Şahinbey İlçesi çalışma sınırındaki sosyal tesis alanlarının varlığı kişi başına düşen değerler açısından ele alındığında Alaybey, Bey, Bostancı, Deniz, Düztepe, Eyüpoğlu, Karagöz, Karatarla, Seferpaşa, Şekeroğlu, Tekstilkent ve Tışlakı olmak üzere 12 mahallenin Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'ni ön gördüğü 1.50 m² asgari alan büyüklüğünü sağladığı, geriye kalan 79 mahallenin asgari alan büyüklüğünü sağlamadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.48). Elde edilen bulgular çerçevesinde sosyal tesis dağılımının mahalle düzeyinde büyük ölçüde tanımlanan alan büyüklüğü normların altında kaldığı söylenebilir.

Şekil 4.47: Mahalle düzeyinde sosyal tesis alanları dağılımı

Tablo 4.10: Şahinbey ilçesi sosyal tesis alanların mahalle düzeyindeki büyüklük değerleri

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM SOSYAL ALTYAPI ALANI (m ²)	TOPLAM SOSYAL ALTYAPI ALANI/NÜFUS (m ² /kişi)	ÇOK KÖTÜ (1P) 0,00-0,50 (m ² /kişi)	KÖTÜ (2P) 00,51-1,00 (m ² /kişi)	KISMEN (3P) 1,01-1,49 (m ² /kişi)	İYİ (4P) 1.50-2,00 (m ² /kişi)	ÇOK İYİ (5P) 2,01 ve üzeri (m ² /kişi)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	1.993	0,23	+				
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	0	0,00	+				
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	540	0,04	+				
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	861	0,59		+			
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	2.283	0,27	+				
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	41.085	1,40			+		
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	1.224	0,46		+			
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	1.665	2,09					+
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	0	0,00	+				
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	4.599	1,07			+		
11	Aydınbaba Mahallesi	234.679	2.288	0	0,00	+				
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	0	0,00	+				
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	4.237	0,17	+				
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	592	0,09	+				
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	578	0,20	+				
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	8.224	8,10					+
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	0	0,00	+				
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	1.651	0,27	+				
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	268	0,02	+				
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	7.142	0,50	+				
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	7.394	7,95					+
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	2.940	1,18			+		
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	998	0,27	+				
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	5.125	0,18	+				
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	0	0,00	+				
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	665	0,29	+				
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	843	0,77		+			
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	568	0,07	+				
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	1.567	1,12			+		
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	0	0,00	+				
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	15.558	1,65				+	
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	2.442	0,16	+				
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	3.065	4,70					+
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	0	0,00	+				
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	0	0,00	+				
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	1.074	2,78					+
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	0	0,00	+				
38	Fıdanlık Mahallesi	472.257	4.317	4.655	1,08			+		
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	0	0,00	+				
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	1.355	0,04	+				
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	20.961	0,52		+			
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	1.287	0,11	+				
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	0	0,00	+				
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	0	0,00	+				
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	1.053	0,05	+				
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	450	0,09	+				
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	0	0,00	+				
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	2.417	2,91					+
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	4.084	27,23					+
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	13.454	0,31	+				
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	1.132	0,23	+				
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	0	0,00	+				
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	2.389	1,33			+		
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	234	0,02	+				
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	1.333	0,91		+			
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	1.250	0,16	+				
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	2.976	0,15	+				
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	0	0,00	+				
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	0	0,00	+				
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	2.553	0,42	+				
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	363	0,03	+				
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	0	0,00	+				
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	332	0,03	+				
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	2.605	0,16	+				
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	0	0,00	+				
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	3.210	0,24	+				
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	524	0,14	+				
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	0	0,00	+				
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	578	0,77		+			
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	12.067	15,47					+
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	1.744	0,23	+				
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	0	0,00	+				
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	697	0,71		+			
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	11.287	0,28	+				
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	260	0,26	+				
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	786	1,67				+	
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	0	0,00	+				
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	2.370	4,41					+
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	1.760	1,85				+	
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	1.141	0,19	+				
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	749	0,13	+				
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	361	0,49	+				
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	655	0,06	+				
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	671	0,09	+				
85	Ünaldı Mahallesi	136.116	2.872	769	0,27	+				
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	3.348	0,14	+				
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	0	0,00	+				
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	0	0,00	+				
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	6.578	0,16	+				
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	464	0,03	+				
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	407	0,06	+				

Şekil 4.48: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen sosyal tesis alan dağılımı

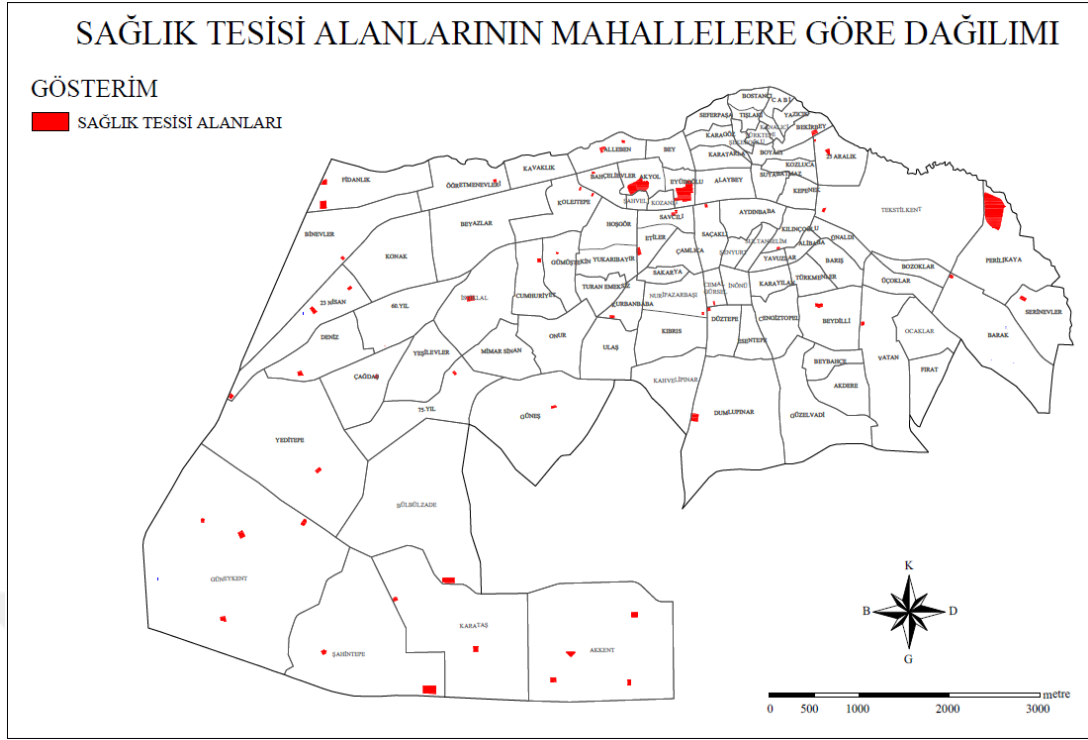
Kişi Başına Düşen Sağlık Tesis Alanları

Araştırmada, çalışma alanını meydana getiren 91 mahalle düzeyinde yapılan tespit çalışmalarında 238.911 m² sağlık tesisi alanı belirlenmiştir. Tespit edilen sağlık tesisleri 33 mahalle sınırları içerisinde yer alırken; 58 mahalle sınırları içerisinde ise sağlık tesisi alanının bulunmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.49 ve Tablo 4.10).

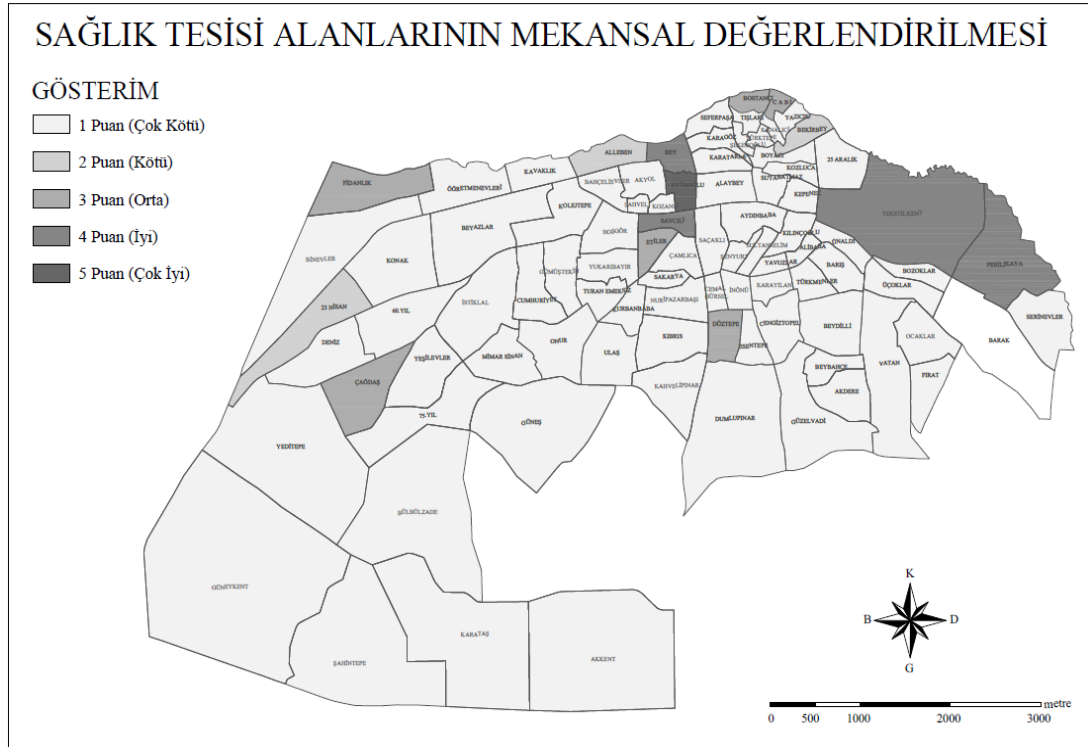
Tespit edilen Şahinbey İlçesi çalışma sınırındaki sağlık tesisi alanlarının varlığı kişi başına düşen değerler açısından ele alındığında Bey, Eyüpoğlu, Perilikaya, Savcılı ve Tekstilkent olmak üzere 5 mahallenin Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'ni ön gördüğü 1.60 m² asgari alan büyüklüğünü sağladığı, geriye kalan 86 mahallenin standartları sağlamadığı tespit edilmiştir (Şekil 50). Elde edilen bulgular çerçevesinde sağlık tesisi dağılımının mahalle düzeyinde varlık göstermemekle birlikte var olanlar da büyük ölçüde tanımlanan alan büyüklüğü standartların altında kaldığı söylenebilir.

Tablo 4.11: Şahinbey ilçesi sağlık tesisi alanların mahalle düzeyindeki mekânsal büyüklük değerleri

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM SAĞLIK TESİSİ ALANI (m ²)	TOPLAM SAĞLIK TESİSİ ALANI/NÜFUS (m ² /kişi)	ÇOK KÖTÜ (1P) 0,00-0,50 (m ² /kişi)	KÖTÜ (2P) 0,51-1,00 (m ² /kişi)	KISMEN (3P) 1,01-1,59 (m ² /kişi)	İYİ (4P) 1,60-2,00 (m ² /kişi)	ÇOK İYİ (5P) 2,01 ve üzeri (m ² /kişi)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	8.530	0,97		+			
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	0	0,00	+				
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	0	0,00	+				
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	0	0,00	+				
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	0	0,00	+				
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	12.650	0,43	+				
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	0	0,00	+				
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	0	0,00	+				
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	0	0,00	+				
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	2.965	0,69		+			
11	Aydınbaba Mahallesi	234.679	2.288	0	0,00	+				
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	540	0,15	+				
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	0	0,00	+				
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	0	0,00	+				
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	2.460	0,84		+			
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	1.753	1,73				+	
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	0	0,00	+				
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	0	0,00	+				
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	3.200	0,20	+				
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	0	0,00	+				
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	1.450	1,56			+		
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	0	0,00	+				
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	0	0,00	+				
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	7.150	0,25	+				
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	1.603	1,39			+		
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	540	0,23	+				
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	0	0,00	+				
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	1.050	0,13	+				
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	2.027	1,45			+		
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	0	0,00	+				
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	2.100	0,22	+				
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	0	0,00	+				
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	1.000	1,53			+		
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	0	0,00	+				
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	2.920	1,43			+		
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	41.840	108,11					+
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	0	0,00	+				
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	5.640	1,31			+		
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	342	0,04	+				
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	0	0,00	+				
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	14.380	0,36	+				
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	0	0,00	+				
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	0	0,00	+				
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	0	0,00	+				
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	4.150	0,19	+				
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	0	0,00	+				
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	0	0,00	+				
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	0	0,00	+				
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	0	0,00	+				
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	4.548	0,10	+				
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	0	0,00	+				
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	0	0,00	+				
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	0	0,00	+				
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	0	0,00	+				
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	563	0,39	+				
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	580	0,07	+				
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	0	0,00	+				
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	0	0,00	+				
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	0	0,00	+				
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	1.306	0,22	+				
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	0	0,00	+				
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	876	0,17	+				
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	0	0,00	+				
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	0	0,00	+				
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	0	0,00	+				
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	63.950	4,79					+
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	0	0,00	+				
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	0	0,00	+				
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	1.410	1,88				+	
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	0	0,00	+				
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	2.530	0,33	+				
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	0	0,00	+				
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	0	0,00	+				
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	3.200	0,08	+				
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	0	0,00	+				
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	0	0,00	+				
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	0	0,00	+				
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	1.190	2,22					+
79	Tırlaki Mahallesi	58.626	949	0	0,00	+				
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	0	0,00	+				
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	0	0,00	+				
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	0	0,00	+				
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	0	0,00	+				
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	0	0,00	+				
85	Ünalı Mahallesi	136.116	2.872	0	0,00	+				
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	1.205	0,05	+				
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	0	0,00	+				
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	0	0,00	+				
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	3.900	0,09	+				
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	0	0,00	+				
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	0	0,00	+				

Şekil 4.49: Mahalle düzeyinde sağlık tesis alanları dağılımı

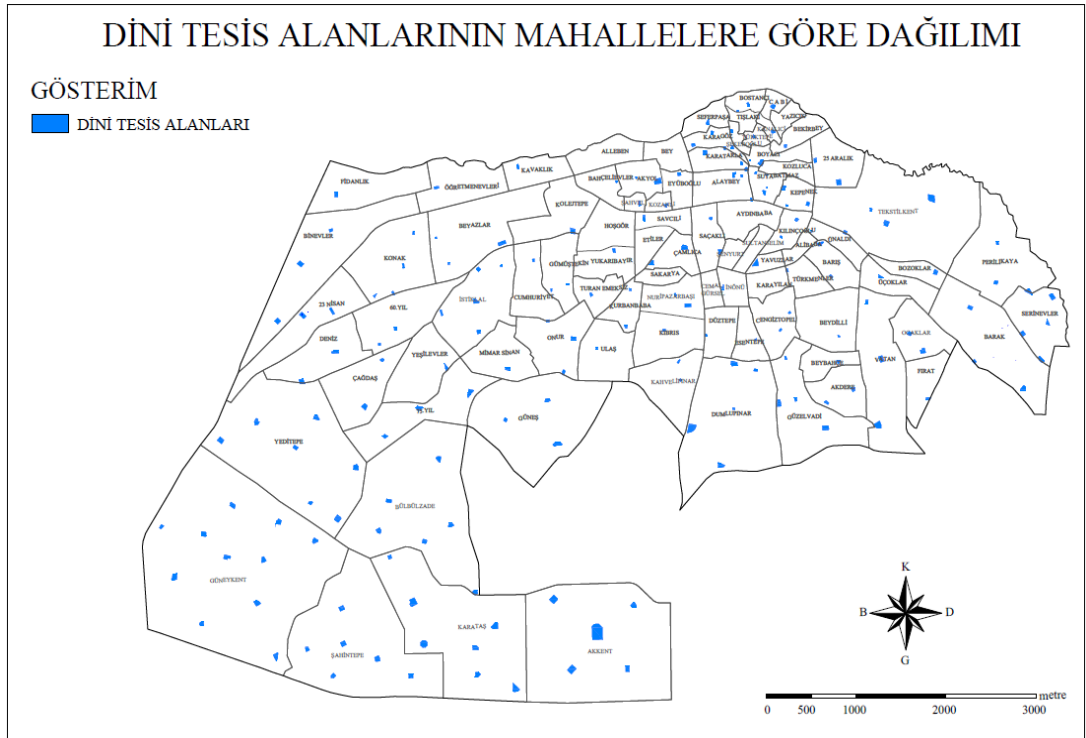
Şekil 4.50: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen sağlık tesis alan dağılımı

Kişi Başına Düşen Dini Tesis Alanları

Araştırmada, çalışma alanını meydana getiren 91 mahalle düzeyinde yapılan tespit çalışmalarında 338.273 m² dini tesis alanı belirlenmiştir. Tespit edilen dini tesisleri

78 mahalle sınırları içerisinde yer alırken; 13 mahalle sınırları içerisinde ise dini tesis alanının bulunmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.51 ve Tablo 4.11).

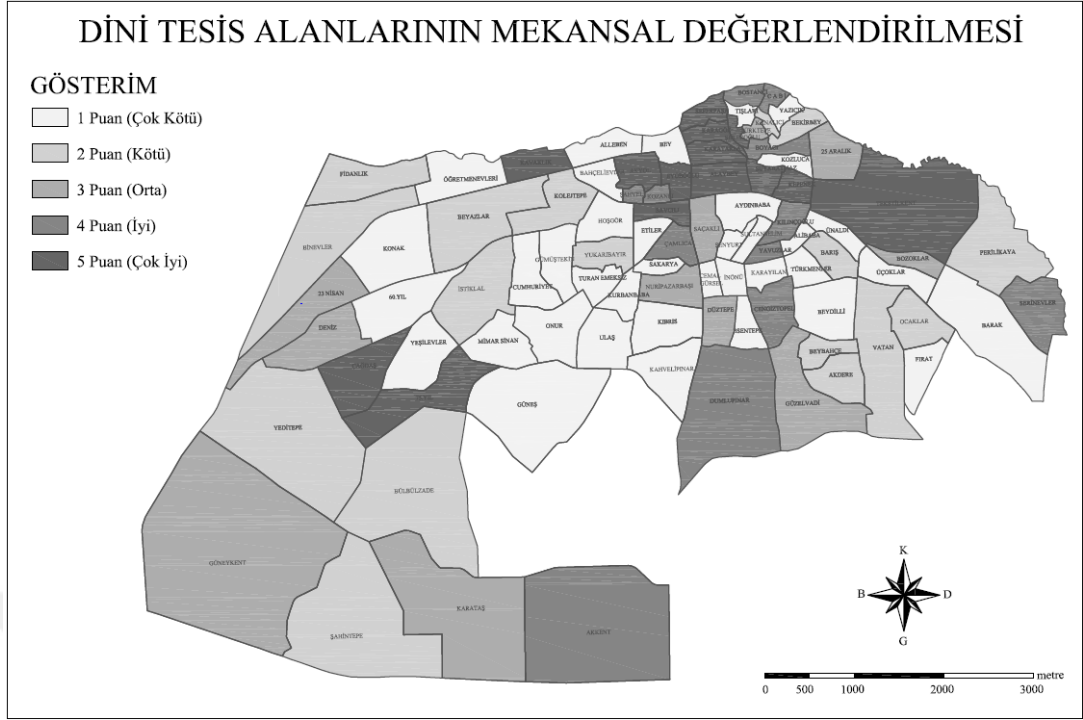
Tespit edilen Şahinbey İlçesi çalışma sınırındaki İlköğretim tesisi alanlarının varlığı kişi başına düşen değerler açısından ele alındığında 75. Yıl, Akkent, Alaybey, Bostancı, Boyacı, Cabi, Cengiz Topel, Çağdaş, Çamlıca, Dumlupınar, Eyüpoğlu, Karagöz, Karatarla, Kavaklık, Kepenek, Kılınçoğlu, Kozanlı, Savcılı, Seferpaşa, Serinevler, Suyabatmaz, Şahveli, Şekeroğlu, Tekstilkent ve Yavuzlar olmak üzere 25 mahallenin Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'ni ön gördüğü 0.75 m² asgari alan büyüklüğünü sağladığı, geriye kalan 66 mahallenin standartları sağlamadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.52). Elde edilen bulgular çerçevesinde dini tesis alanlarının dağılımı incelenen diğer alanlara nazaran daha geniş alanda yer almakta ve büyük ölçüde tanımlanan alan büyüklüğü standartların altında kalmadığı söylenebilir.

Şekil 4.51: Mahalle düzeyinde dini tesisi alanları dağılımı

Tablo 4.12: Şahinbey ilçesi dini tesis alanların mahalle düzeyindeki mekânsal büyüklük değerleri

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM DİNİ TESİS ALANI (m ²)	TOPLAM DİNİ TESİS ALANI /NÜFUS (m ² /kişi)	ÇOK KÖTÜ (1P) 0,00-0,25 (m ² /kişi)	KÖTÜ (2P) 0,26-0,50 (m ² /kişi)	KISMEN (3P) 0,51-0,74 (m ² /kişi)	İYİ (4P) 0,75-1,50 (m ² /kişi)	ÇOK İYİ (5P) 1.50 ve üzeri (m ² /kişi)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	4.463	0,51			+		
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	4.394	0,72			+		
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	1.776	0,12	+				
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	7.130	4,86					+
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	2.875	0,34		+			
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	33.693	1,14				+	
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	4.211	1,59					+
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	2.795	3,51					+
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	0	0,00	+				
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	0	0,00	+				
11	Aydınbaba Mahallesi	234.679	2.288	0	0,00	+				
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	456	0,13	+				
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	5.667	0,23	+				
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	2.536	0,39		+			
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	826	0,28		+			
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	0	0,00	+				
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	3.987	0,40		+			
18	Beybağçe Mahallesi	155.946	6.116	980	0,16		+			
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	460	0,03	+				
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	6.021	0,42		+			
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	1.119	1,20				+	
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	2.877	1,15				+	
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	2.017	0,56			+		
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	13.302	0,47		+			
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	1.622	1,41				+	
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	0	0,00	+				
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	1.132	1,04				+	
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	1.610	0,21	+				
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	3.706	2,65					+
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	4.142	1,16				+	
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	4.880	0,52			+		
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	13.274	0,89				+	
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	481	0,74			+		
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	457	0,08	+				
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	0	0,00	+				
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	1.027	2,65					+
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	1.342	0,15	+				
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	2.048	0,47		+			
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	1.650	0,21	+				
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	6.077	0,18	+				
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	27.123	0,67			+		
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	7.914	0,65			+		
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	0	0,00	+				
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	661	0,16	+				
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	7.707	0,35		+			
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	1.296	0,25	+				
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	254	0,26		+			
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	4.942	5,95					+
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	4.832	32,21					+
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	24.778	0,57			+		
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	0	0,00	+				
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	1.951	30,49					+
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	3.164	1,76					+
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	808	0,07	+				
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	1.543	1,06				+	
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	2.983	0,37		+			
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	3.360	0,17	+				
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	907	1,44				+	
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	304	0,11	+				
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	621	0,10	+				
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	1.720	0,14	+				
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	2.871	0,55			+		
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	4.219	0,41		+			
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	3.437	0,21	+				
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	1.355	0,18	+				
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	4.918	0,37		+			
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	2.719	0,72			+		
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	0	0,00	+				
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	1.642	2,19					+
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	1.380	1,77					+
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	8.855	1,14				+	
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	0	0,00	+				
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	1.865	1,90					+
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	13.933	0,35		+			
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	942	0,93				+	
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	1.682	3,58					+
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	0	0,00	+				
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	9.749	18,15					+
79	Tıtlaki Mahallesi	58.626	949	0	0,00	+				
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	897	0,15	+				
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	832	0,15	+				
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	543	0,73			+		
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	480	0,04	+				
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	1.123	0,16	+			+	
85	Ünalı Mahallesi	136.116	2.872	401	0,14	+				
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	8.570	0,36		+			
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	2.964	1,37				+	
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	0	0,00	+				
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	17.546	0,42		+			
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	1.539	0,10	+				
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	1.216	0,19		+			

Şekil 4.52: Mahalle düzeyinde kişi başına düşen dini tesis alan dağılımı

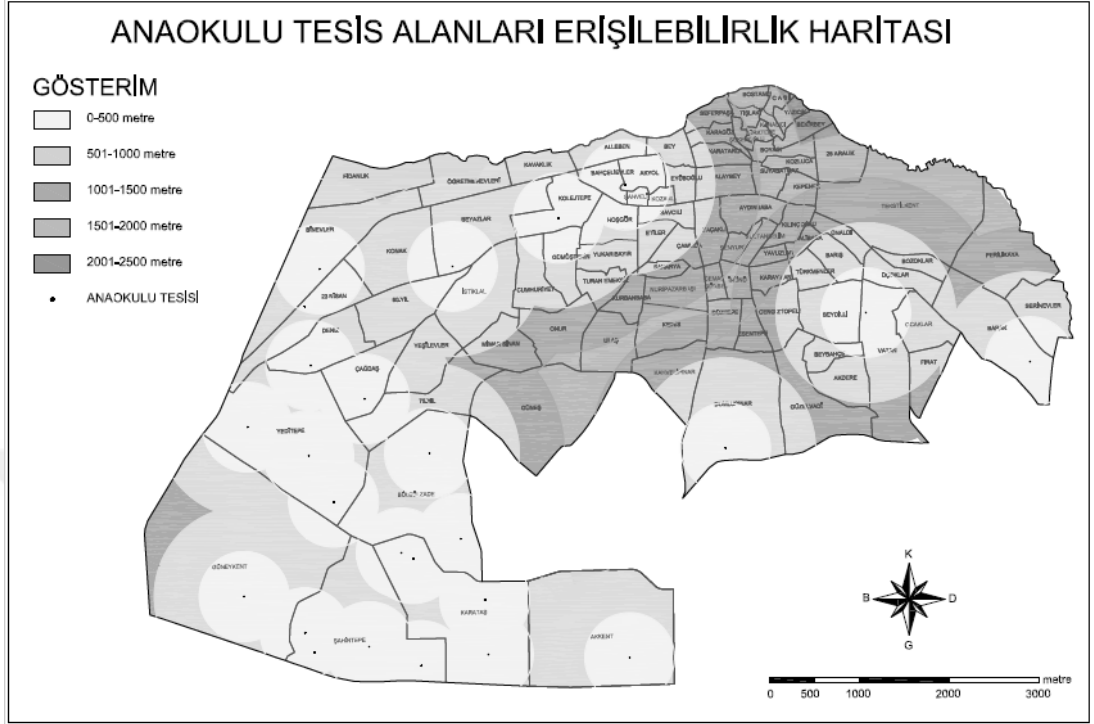
4.4.3. Şahinbey İlçesinde Erişilebilirliğin Ölçülmesi

Mekânsal yeterliliğinin ölçülmesinde kullanılan bir diğer ölçüt erişilebilirlik düzeyidir. Erişilebilirlik, ideal bir yürüyüş süresi (10-15 dakika içerisinde alınan mesafe) olarak tanımlanabilir. Yapılan araştırmalar sonucunda ideal bir yürüyüş mesafesi, 400 metre ($\frac{1}{4}$ -mile) olarak kabul edilmektedir (O'Neill ve diğ., 1992; Hsiao ve diğ., 1997; Phillips ve Edwards, 2002).

Eğitim Tesisi Alanlarına Erişebilirlik (Anaokulu-İlkokul-Ortaokul-Lise)

Şahinbey ilçesi çalışma alanımızdaki anaokulu tesisi alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik göstergesi açısından ele alındığında, ilçe içerisinde dengesiz bir dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür. Anaokulu tesis alanlarının ilçenin batısında yoğunlaştığı görülürken, kentin ilk yerleşim yerlerinin ve ilçenin merkezinin bu hizmetten yoksun olduğu dikkatleri çekmektedir. Çalışma alanı makroformunun yalnızca %21,66'sının herhangi bir anaokulu etki alanı içerisinde yer alırken; %78,34'ü anaokulu tesis alanı mesafesi dışında yer almaktadır (Tablo 4.13). Cabi, Yazıcık, Bekirbey, Bostancı, Tişlaki ve Kozluca mahalleleri erişilebilirlik göstergesi açısından en yoksun bölgeler olarak belirtilmektedir. Bu mahalleler içerisinde en

yakın anaokulu tesisine olan uzaklığın 1500 metre hatta uç noktalarda 2000 metre üzerine ulaştığı görülmektedir (Şekil 4.53).

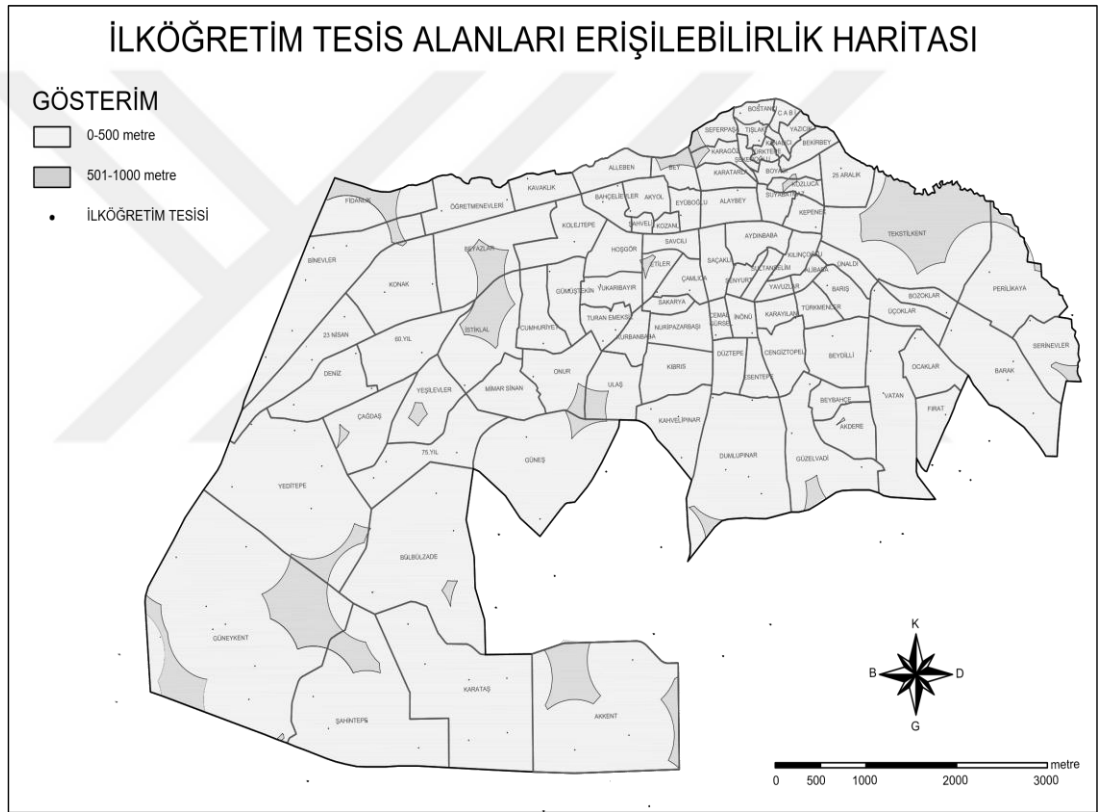

Şekil 4.53: Çalışma alanındaki mevcut anaokulu tesis alanlarının erişilebilirlik analizi

Tablo 4.13: Şahinbey ilçesi anaokulu tesis alanların mahalle düzeyindeki etki alanları

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM ANAOKULU ETKİ ALANI (m ²)	ANAOKULU ETKİ ALANI DIŞINDA KALAN BÖLGE (m ²)	ANAOKULU ETKİ ALANI DIŞINDA KALAN BÖLGE ORANI (YOKSUN ALAN) (%)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	347.531	171.576	0,36
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	0	288.107	100,00
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	122.589	372.920	75,26
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	259.813	344.850	57,03
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	1.430	272.803	99,48
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	696.013	1.292.232	64,99
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	179.187	245	0,14
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	119.739	102.651	46,16
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	0	67.056	100,00
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	0	224.389	100,00
11	Aydınbaşa Mahallesi	234.679	2.288	0	234.679	100,00
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	147.536	3.938	2,60
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	399.710	465.088	53,78
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	31.414	160.603	83,64
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	0	333.986	100,00
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	8.839	140.098	94,07
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	403.839	377.840	48,34
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	35.516	120.430	77,23
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	272.772	137.817	33,57
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	459.571	517.879	52,98
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	0	88.224	100,00
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	0	118.126	100,00
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	0	134.285	100,00
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	1.523.217	256.742	14,42
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	0	60.307	100,00
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	0	87.705	100,00
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	0	284.951	100,00
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	51.738	264.395	83,63
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	387.214	81.816	17,44
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	0	167.075	100,00
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	314.333	136.225	30,23
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	574.388	688.236	54,51
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	0	195.559	100,00
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	0	150.996	100,00
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	3.996	128.160	96,98
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	10.268	109.916	91,46
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	0	227.275	100,00
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	0	472.257	100,00
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	141.495	129.193	47,73
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	0	1.187.854	100,00
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	1.217.721	2.269.580	65,08
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	0	696.686	100,00
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	198.560	59.920	23,18
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	0	117.909	100,00
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	235.181	406.846	63,37
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	0	400.467	100,00
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	0	39.068	100,00
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	0	115.203	100,00
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	0	139.361	100,00
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	1.572.332	115.144	6,82
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	0	123.485	100,00
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	8.157	202.981	96,14
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	0	127.628	100,00
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	0	326.068	100,00
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	0	147.515	100,00
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	373.129	8.334	2,18
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	187.869	470.105	71,45
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	39.958	14.199	26,22
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	0	98.062	100,00
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	0	154.521	100,00
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	0	334.325	100,00
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	0	254.547	100,00
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	57.744	242.335	80,76
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	0	432.372	100,00
65	Öğretmenevleri Mahalle	393.439	7.623	0	393.439	100,00
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	0	746.884	100,00
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	0	214.772	100,00
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	0	85.846	100,00
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	42.640	85.298	66,67
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	0	127.260	100,00
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	112.398	282.192	71,52
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	0	87.098	100,00
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	0	114.533	100,00
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	1.408.202	280.082	16,59
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	43.446	0	0,00
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	0	43.084	100,00
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	0	87.172	100,00
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	0	1.532.880	100,00
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	0	58.626	100,00
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	0	168.652	100,00
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	1.786	144.406	98,78
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	0	48.460	100,00
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	0	357.337	100,00
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	58.880	169.717	74,24
85	Ünaldı Mahallesi	136.116	2.872	0	136.116	100,00
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	352.852	446.839	55,88
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	0	67.129	100,00
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	0	78.866	100,00
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	1.794.344	89.071	4,73
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	51.380	375.311	87,96
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	17.606	196.800	91,79

Çalışma alanımızdaki ilköğretim tesisi alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik göstergesi açısından ele alındığında, kent içerisinde dengeli bir dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür. İlköğretim tesisi alanlarının hemen hemen her mahallede olduğu gözlemlenirken, bulunmayan mahallelerin de diğer mahallelerdeki okulların etki alanında olduğu dikkatleri çekmektedir. Çalışma alanı makroformunun %92,11'i herhangi bir ilköğretim tesisinin etki alanı içerisinde yer alırken; yalnızca %7,89'u ilköğretim tesisi etki alanı mesafesi dışında kalmaktadır. Tekstilkent, Güneykent, İstiklal, Beyazlar, Fidanlık mahalleleri erişilebilirlik göstergesi açısından en yoksun bölgeler olarak gösterilebilir (Şekil 4.54).

Şekil 4.54: Çalışma alanındaki mevcut ilköğretim tesisi alanlarının erişilebilirlik analizi

Tablo 4.14: Şahinbey ilçesi ilköğretim tesis alanların mahalle düzeyindeki etki alanları

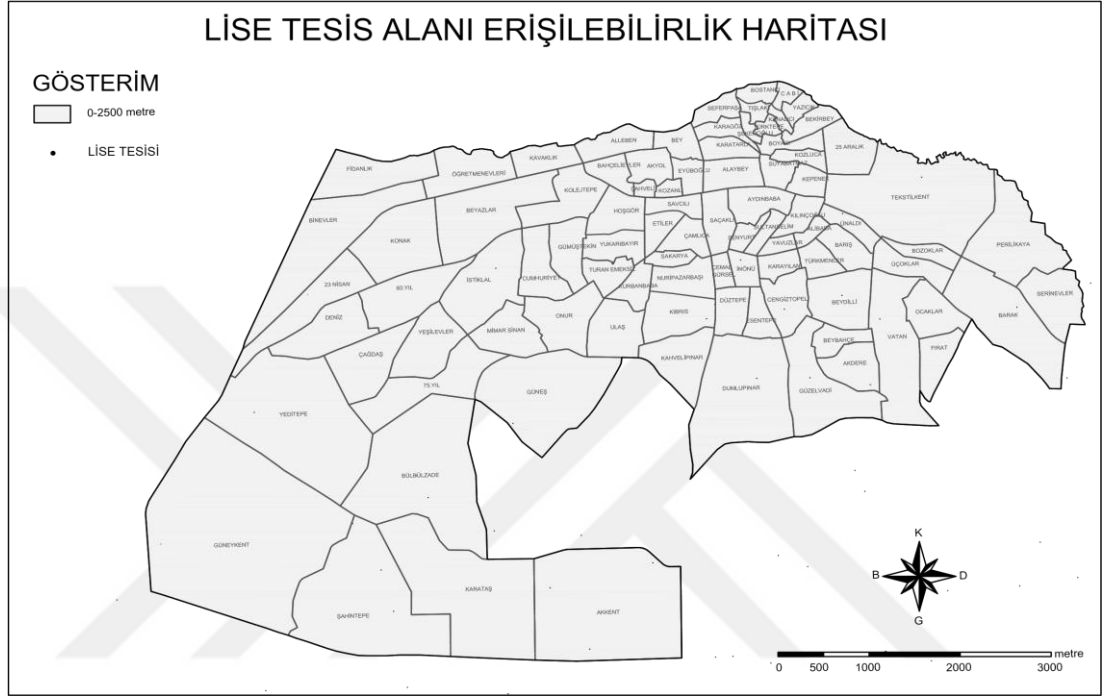
NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM İLKOKUL ETKİ ALANI (m ²)	İLKOKUL ETKİ ALANI DIŞINDA KALAN BÖLGE (m ²)	İLKOKUL ETKİ ALANI DIŞINDA KALAN BÖLGE ORANI (YOKSUN ALAN) (%)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	519.107	0	0,00
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	288.107	0	0,00
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	495.509	0	0,00
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	604.663	0	0,00
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	272.970	1.263	0,46
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	1.646.882	341.363	17,17
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	179.432	0	0,00
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	222.390	0	0,00
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	67.056	0	0,00
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	224.389	0	0,00
11	Aydınbaba Mahallesi	234.679	2.288	234.679	0	0,00
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	151.474	0	0,00
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	864.798	0	0,00
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	192.017	0	0,00
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	333.986	0	0,00
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	100.349	48.588	32,62
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	649.629	132.050	16,89
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	155.946	0	0,00
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	410.589	0	0,00
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	951.124	26.326	2,69
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	88.224	0	0,00
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	115.302	2.824	2,39
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	134.285	0	0,00
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	1.760.873	19.086	1,07
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	60.307	0	0,00
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	87.705	0	0,00
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	284.951	0	0,00
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	316.133	0	0,00
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	457.648	11.382	2,43
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	167.075	0	0,00
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	450.558	0	0,00
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	1.228.090	34.534	2,74
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	195.559	0	0,00
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	150.996	0	0,00
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	118.046	14.110	10,68
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	120.184	0	0,00
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	227.275	0	0,00
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	338.836	133.421	28,25
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	270.688	0	0,00
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	1.151.418	36.436	3,07
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	2.803.363	683.938	19,61
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	649.520	47.166	6,77
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	257.840	640	0,25
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	117.909	0	0,00
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	425.018	217.009	33,80
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	400.467	0	0,00
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	39.068	0	0,00
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	94.097	21.106	18,32
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	139.361	0	0,00
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	1.687.476	0	0,00
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	123.485	0	0,00
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	211.138	0	0,00
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	127.628	0	0,00
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	326.068	0	0,00
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	147.515	0	0,00
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	381.463	0	0,00
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	655.276	2.698	0,41
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	54.157	0	0,00
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	88.363	9.699	9,89
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	154.521	0	0,00
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	334.325	0	0,00
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	254.547	0	0,00
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	300.079	0	0,00
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	391.028	41.344	9,56
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	393.439	0	0,00
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	706.243	40.641	5,44
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	214.772	0	0,00
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	85.846	0	0,00
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	127.938	0	0,00
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	103.814	23.446	18,42
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	360.454	34.136	8,65
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	87.098	0	0,00
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	114.533	0	0,00
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	1.559.523	128.761	7,63
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	43.446	0	0,00
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	43.084	0	0,00
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	87.172	0	0,00
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	745.934	786.946	51,34
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	58.626	0	0,00
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	168.652	0	0,00
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	146.192	0	0,00
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	48.460	0	0,00
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	290.029	67.308	18,84
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	228.597	0	0,00
85	Ünaldı Mahallesi	136.116	2.872	136.116	0	0,00
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	799.691	0	0,00
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	67.129	0	0,00
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	78.866	0	0,00
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	1.768.801	114.614	6,09
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	399.881	26.810	6,28
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	214.406	0	0,00

Tablo 4.15: Şahinbey ilçesi ortaöğretim tesis alanların mahalle düzeyindeki etki alanları

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM ORTAOKUL ETKİ ALANI (m ²)	ORTAOKUL ETKİ ALANI DIŞINDA KALAN BÖLGE (m ²)	ORTAOKUL ETKİ ALANI DIŞINDA KALAN BÖLGE ORANI (YOKSUN ALAN) (%)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	218.369	300.738	57,93
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	288.107	0	0,00
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	495.509	0	0,00
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	442.984	161.679	26,74
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	177.026	97.207	35,45
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	1.988.245	0	0,00
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	179.432	0	0,00
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	222.390	0	0,00
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	67.056	0	0,00
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	208.028	16.361	7,29
11	Aydınbaşa Mahallesi	234.679	2.288	234.679	0	0,00
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	151.474	0	0,00
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	864.798	0	0,00
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	192.017	0	0,00
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	333.986	0	0,00
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	141.358	7.579	5,09
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	781.679	0	0,00
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	706	155.240	99,55
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	86.702	323.887	78,88
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	636.422	341.028	34,89
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	88.224	0	0,00
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	118.126	0	0,00
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	134.285	0	0,00
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	1.284.977	494.982	27,81
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	60.307	0	0,00
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	87.705	0	0,00
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	131.970	152.981	53,69
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	316.133	0	0,00
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	469.030	0	0,00
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	167.075	0	0,00
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	200.874	249.684	55,42
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	1.262.624	0	0,00
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	195.559	0	0,00
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	132.393	18.603	12,32
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	132.156	0	0,00
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	120.184	0	0,00
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	227.275	0	0,00
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	472.257	0	0,00
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	270.688	0	0,00
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	471.980	715.874	60,27
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	1.977.777	1.509.524	43,29
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	578.658	118.028	16,94
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	258.480	0	0,00
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	117.909	0	0,00
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	642.027	0	0,00
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	400.467	0	0,00
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	39.068	0	0,00
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	115.203	0	0,00
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	139.361	0	0,00
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	1.381.860	305.616	18,11
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	123.485	0	0,00
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	211.138	0	0,00
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	127.628	0	0,00
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	326.068	0	0,00
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	147.515	0	0,00
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	381.463	0	0,00
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	657.974	0	0,00
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	54.157	0	0,00
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	98.062	0	0,00
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	154.521	0	0,00
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	267.967	66.358	19,85
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	254.547	0	0,00
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	300.079	0	0,00
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	288.711	143.661	33,23
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	173.031	220.408	56,02
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	567.546	179.338	24,01
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	214.772	0	0,00
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	85.846	0	0,00
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	127.938	0	0,00
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	127.260	0	0,00
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	394.590	0	0,00
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	87.098	0	0,00
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	114.533	0	0,00
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	1.581.795	106.489	6,31
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	43.446	0	0,00
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	43.084	0	0,00
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	87.172	0	0,00
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	1.506.008	26.872	1,75
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	58.626	0	0,00
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	168.652	0	0,00
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	130.694	15.498	10,60
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	48.460	0	0,00
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	357.337	0	0,00
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	228.597	0	0,00
85	Ünaldı Mahallesi	136.116	2.872	136.116	0	0,00
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	739.778	59.913	7,49
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	67.129	0	0,00
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	78.866	0	0,00
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	1.357.298	526.117	27,93
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	407.648	19.043	4,46
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	214.406	0	0,00

Çalışma alanımızdaki lise tesisi alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik göstergesi açısından ele alındığında, tamamının yeterli olduğunu söylemek mümkündür. Çalışma alanı makroformunun tamamı herhangi bir lise tesisinin etki alanı içerisinde yer almaktadır. Çalışma alanımızdaki mahallelerin erişilebilirlik göstergesi açısından yoksun bölgelerde olmadıkları söylenebilir (Şekil 4.56).

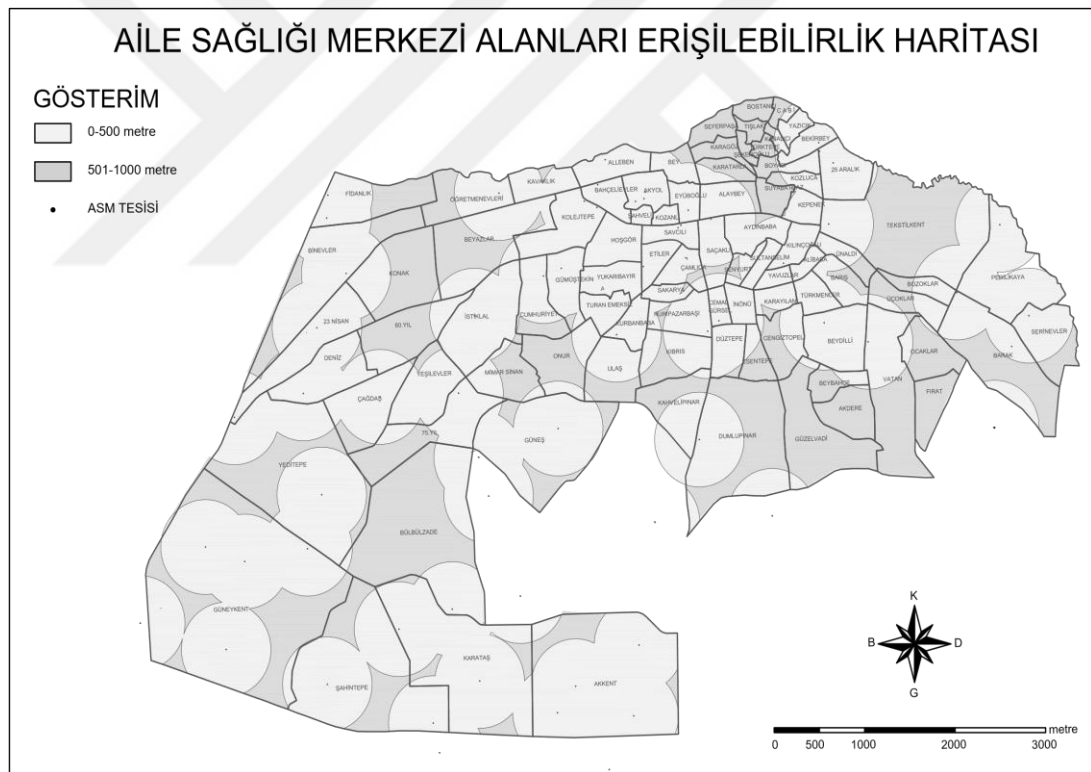
Şekil 4.56: Çalışma alanındaki mevcut lise tesisi alanlarının erişebilirlik analizi

Tablo 4.16: Şahinbey ilçesi lise tesis alanların mahalle düzeyindeki etki alanları

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM LİSE ETKİ ALANI (m ²)	LİSE ETKİ ALANI DIŞINDA KALAN BÖLGE (m ²)	LİSE ETKİ ALANI DIŞINDA KALAN BÖLGE ORANI (YOKSUN ALAN) (%)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	519.107	0	0
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	288.107	0	0
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	495.509	0	0
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	604.663	0	0
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	274.233	0	0
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	1.988.245	0	0
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	179.432	0	0
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	222.390	0	0
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	67.056	0	0
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	224.389	0	0
11	Aydınbaşa Mahallesi	234.679	2.288	234.679	0	0
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	151.474	0	0
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	864.798	0	0
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	192.017	0	0
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	333.986	0	0
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	148.937	0	0
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	781.679	0	0
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	155.946	0	0
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	410.589	0	0
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	977.450	0	0
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	88.224	0	0
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	118.126	0	0
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	134.285	0	0
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	1.779.959	0	0
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	60.307	0	0
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	87.705	0	0
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	284.951	0	0
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	316.133	0	0
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	469.030	0	0
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	167.075	0	0
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	450.558	0	0
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	1.262.624	0	0
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	195.559	0	0
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	150.996	0	0
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	132.156	0	0
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	120.184	0	0
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	227.275	0	0
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	472.257	0	0
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	270.688	0	0
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	1.187.854	0	0
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	3.487.301	0	0
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	696.686	0	0
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	258.480	0	0
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	117.909	0	0
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	642.027	0	0
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	400.467	0	0
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	39.068	0	0
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	115.203	0	0
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	139.361	0	0
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	1.687.476	0	0
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	123.485	0	0
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	211.138	0	0
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	127.628	0	0
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	326.068	0	0
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	147.515	0	0
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	381.463	0	0
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	657.974	0	0
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	54.157	0	0
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	98.062	0	0
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	154.521	0	0
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	334.325	0	0
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	254.547	0	0
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	300.079	0	0
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	432.372	0	0
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	393.439	0	0
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	746.884	0	0
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	214.772	0	0
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	85.846	0	0
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	127.938	0	0
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	127.260	0	0
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	394.590	0	0
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	87.098	0	0
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	114.533	0	0
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	1.688.284	0	0
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	43.446	0	0
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	43.084	0	0
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	87.172	0	0
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	1.532.880	0	0
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	58.626	0	0
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	168.652	0	0
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	146.192	0	0
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	48.460	0	0
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	357.337	0	0
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	228.597	0	0
85	Ünalı Mahallesi	136.116	2.872	136.116	0	0
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	799.691	0	0
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	67.129	0	0
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	78.866	0	0
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	1.883.415	0	0
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	426.691	0	0
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	214.406	0	0

Sağlık Tesis Alanlarına Erişebilirlik

Şahinbey ilçesi çalışma alanımızdaki sağlık tesisi alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik göstergesi açısından ele alındığında, kent içerisinde dengesiz bir dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür. Varolan sağlık tesisi alanlarının mahalle merkezi yoğunlaştığı görülürken, ilçenin ilk yerleşim yerlerinin ise bu hizmetten yoksun olduğu dikkatleri çekmektedir. Çalışma alanı makroformunun %64,40'ı herhangi bir sağlık tesisinin etki alanı içerisinde yer alırken; yalnızca %35,60'ı sağlık tesisi etki alanı mesafesi dışında kalmaktadır. Seferpaşa, Bostancı, Tişlaki, Cabi, Karatarla, Karagöz, Türktepe, Boyacı, Suyabatmaz, Tekstilkent, Fırat, Ocaklar, Akdere, Güzelvadi, Cengiz Topel, Onur, 60. Yıl, Bülbülzade mahalleleri erişilebilirlik göstergesi açısından en yoksun bölgeler olarak gösterilebilir (Şekil 4.57).

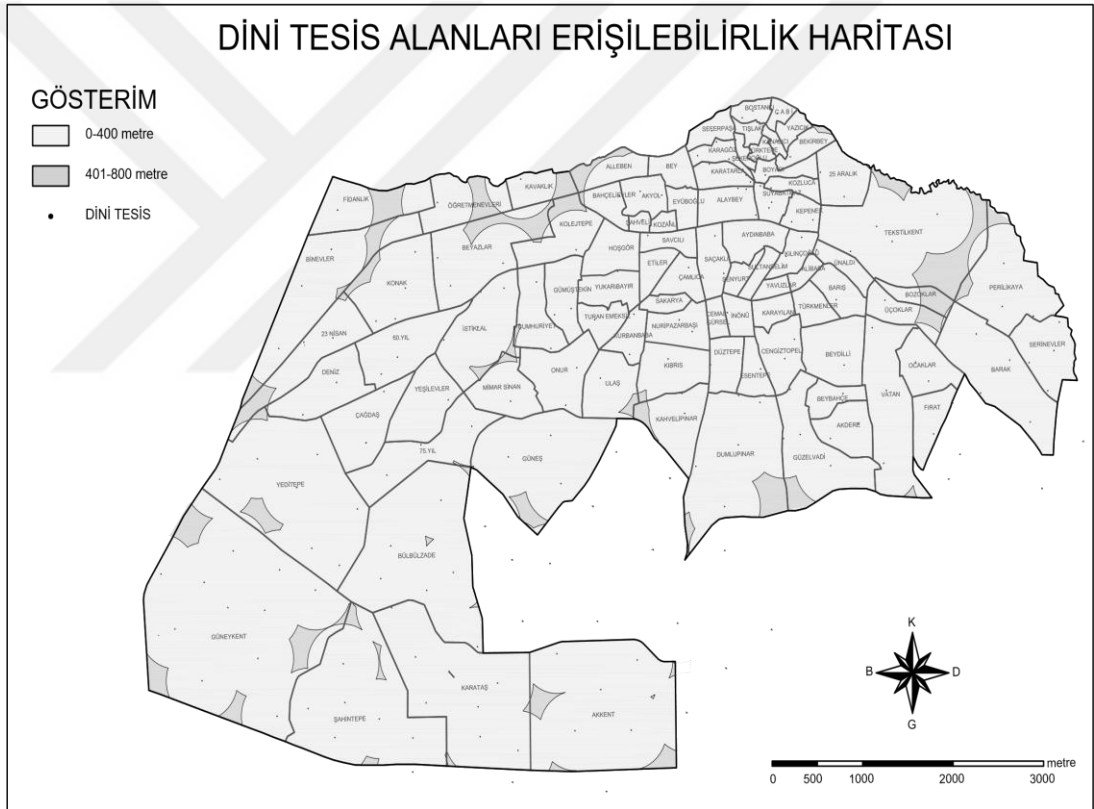
Şekil 4.57: Çalışma alanındaki mevcut sağlık tesisi alanlarının erişilebilirlik analizi

Tablo 4.17: Şahinbey ilçesi sağlık tesisi alanların mahalle düzeyindeki etki alanları

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM SAĞLIK TESİSİ ETKİ ALANI (m ²)	SAĞLIK TESİSİ ETKİ ALANI DIŞINDA KALAN BÖLGE (m ²)	SAĞLIK TESİSİ ETKİ ALANI DIŞINDA KALAN BÖLGE ORANI (YOKSUN ALAN) (%)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	504.678	14.429	2,78
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	288.107	0	0,00
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	179.963	315.546	63,68
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	352.115	252.548	41,77
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	6.784	267.449	97,53
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	1.785.257	202.988	10,21
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	179.432	0	0,00
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	190.920	31.470	14,15
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	67.056	0	0,00
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	224.389	0	0,00
11	Aydınbaba Mahallesi	234.679	2.288	219.812	14.867	6,34
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	151.474	0	0,00
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	420.037	444.761	51,43
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	140.523	51.494	26,82
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	333.986	0	0,00
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	115.707	33.230	22,31
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	424.603	357.076	45,68
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	52.571	103.375	66,29
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	410.589	0	0,00
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	721.765	255.685	26,16
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	0	88.224	100,00
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	70.687	47.439	40,16
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	91.145	43.140	32,13
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	605.238	1.174.721	66,00
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	19.579	40.728	67,53
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	87.705	0	0,00
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	140.326	144.625	50,75
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	229.370	86.763	27,45
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	407.984	61.046	13,02
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	149.419	17.656	10,57
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	438.542	12.016	2,67
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	598.397	664.227	52,61
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	182.442	13.117	6,71
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	46.384	104.612	69,28
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	132.156	0	0,00
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	120.184	0	0,00
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	0	227.275	100,00
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	268.670	203.587	43,11
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	258.883	11.805	4,36
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	982.338	205.516	17,30
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	2.569.764	917.537	26,31
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	40.544	656.142	94,18
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	258.480	0	0,00
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	117.909	0	0,00
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	628.592	13.435	2,09
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	222.953	177.514	44,33
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	25.477	13.591	34,79
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	0	115.203	100,00
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	51.764	87.597	62,86
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	1.532.994	154.482	9,15
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	109.688	13.797	11,17
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	197.787	13.351	6,32
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	123.879	3.749	2,94
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	252.926	73.142	22,43
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	147.515	0	0,00
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	379.268	2.195	0,58
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	209.211	448.763	68,20
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	54.157	0	0,00
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	75.303	22.759	23,21
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	154.521	0	0,00
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	142.500	191.825	57,38
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	240.020	14.527	5,71
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	53.161	246.918	82,28
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	157.231	275.141	63,64
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	233.733	159.706	40,59
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	717.826	29.058	3,89
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	189.650	25.122	11,70
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	82.137	3.709	4,32
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	127.938	0	0,00
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	0	127.260	100,00
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	282.062	112.528	28,52
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	87.098	0	0,00
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	3.015	111.518	97,37
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	1.303.030	385.254	22,82
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	43.446	0	0,00
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	0	43.084	100,00
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	67.006	20.166	23,13
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	650.414	882.466	57,57
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	0	58.626	100,00
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	168.652	0	0,00
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	146.192	0	0,00
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	2.103	46.357	95,66
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	215.874	141.463	39,59
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	89.974	138.623	60,64
85	Ünaldı Mahallesi	136.116	2.872	88.662	47.454	34,86
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	324.176	475.515	59,46
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	67.129	0	0,00
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	78.698	168	0,21
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	1.403.745	479.670	25,47
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	387.264	39.427	9,24
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	213.921	485	0,23

Dini Tesis Alanlarına Erişebilirlik

Şahinbey ilçesi çalışma alanımızdaki dini tesis alanlarının mahalle düzeyinde erişilebilirlik göstergesi açısından ele alındığında, kent içerisinde yoğun bir dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür. Dini tesis alanlarının hemen hemen her mahallede olduğu gözlemlenirken, bulunmayan mahallelerin de diğer mahallelerdeki dini tesis etki alanında olduğu dikkatleri çekmektedir. Çalışma alanı makroformunun %94,14'ü herhangi bir dini tesisin etki alanı içerisinde yer alırken; yalnızca %5,86'sı dini tesis etki alanı mesafesi dışında kalmaktadır. Bozoklar, Üçoklar, Öğretmenevleri, Kavaklık, Fidanlık mahalleleri erişilebilirlik göstergesi açısından en yoksun bölgeler olarak gösterilebilir (Şekil 4.58).

Şekil 4.58: Çalışma alanındaki mevcut dini tesis alanlarının erişilebilirlik analizi

Tablo 4.18: Şahinbey ilçesi dini tesis alanların mahalle düzeyindeki etki alanları

NO	MAHALLE ADI	MAHALLE ALANI (m ²)	NÜFUS	TOPLAM CAMİ ETKİ ALANI (m ²)	CAMİ ETKİ ALANI DIŞINDA KALAN BÖLGE (m ²)	CAMİ ETKİ ALANI DIŞINDA KALAN BÖLGE ORANI (YOKSUN ALAN) (%)
1	23 Nisan Mahallesi	519.107	8.768	439.959	79.148	15,25
2	25 Aralık Mahallesi	288.107	6.116	287.060	1.047	0,36
3	60.Yıl Mahallesi	495.509	14.894	495.509	0	0,00
4	75.Yıl Mahallesi	604.663	1.466	601.918	2.745	0,45
5	Akdere Mahallesi	274.233	8.566	274.233	0	0,00
6	Akkent Mahallesi	1.988.245	29.447	1.869.278	118.967	5,98
7	Akyol Mahallesi	179.432	2.653	179.432	0	0,00
8	Alaybey Mahallesi	222.390	796	222.390	0	0,00
9	Alibaba Mahallesi	67.056	2.048	67.056	0	0,00
10	Alleben Mahallesi	224.389	4.294	157.775	66.614	29,69
11	Aydınbaşa Mahallesi	234.679	2.288	234.679	0	0,00
12	Bahçelievler Mahallesi	151.474	3.573	145.497	5.977	3,95
13	Barak Mahallesi	864.798	24.669	864.798	0	0,00
14	Barış Mahallesi	192.017	6.561	192.017	0	0,00
15	Bekirbey Mahallesi	333.986	2.919	323.896	10.090	3,02
16	Bey Mahallesi	148.937	1.015	148.937	0	0,00
17	Beyazlar Mahallesi	781.679	9.858	648.031	133.648	17,10
18	Beybahçe Mahallesi	155.946	6.116	155.946	0	0,00
19	Beydilli Mahallesi	410.589	15.802	410.589	0	0,00
20	Binevler Mahallesi	977.450	14.373	878.717	98.733	10,10
21	Bostancı Mahallesi	88.224	930	88.224	0	0,00
22	Boyacı Mahallesi	118.126	2.493	118.126	0	0,00
23	Bozoklar Mahallesi	134.285	3.635	63.877	70.408	52,43
24	Bülbülzade Mahallesi	1.779.959	28.106	1.774.063	5.896	0,33
25	Cabi Mahallesi	60.307	1.153	60.307	0	0,00
26	Cemal Gürsel Mahallesi	87.705	2.331	87.705	0	0,00
27	Cengiz Topel Mahallesi	284.951	1.089	284.951	0	0,00
28	Cumhuriyet Mahallesi	316.133	7.785	308.943	7.190	2,27
29	Çağdaş Mahallesi	469.030	1.401	469.030	0	0,00
30	Çamlıca Mahallesi	167.075	3.563	167.075	0	0,00
31	Deniz Mahallesi	450.558	9.449	449.403	1.155	0,26
32	Dumlupınar Mahallesi	1.262.624	14.977	1.122.599	140.025	11,09
33	Düztepe Mahallesi	195.559	652	195.559	0	0,00
34	Esentepe Mahallesi	150.996	5.481	150.996	0	0,00
35	Etiler Mahallesi	132.156	2.048	132.156	0	0,00
36	Eyüpoğlu Mahallesi	120.184	387	120.184	0	0,00
37	Fırat Mahallesi	227.275	8.712	227.275	0	0,00
38	Fidanlık Mahallesi	472.257	4.317	369.405	102.852	21,78
39	Gümüştekin Mahallesi	270.688	7.848	270.688	0	0,00
40	Güneş Mahallesi	1.187.854	33.648	1.125.487	62.367	5,25
41	Güneykent Mahallesi	3.487.301	40.255	3.189.592	297.709	8,54
42	Güzelvadi Mahallesi	696.686	12.091	631.462	65.224	9,36
43	Hoşgör Mahallesi	258.480	4.061	258.480	0	0,00
44	İnönü Mahallesi	117.909	4.059	117.909	0	0,00
45	İstiklal Mahallesi	642.027	22.222	611.740	30.287	4,72
46	Kahvelipınar Mahallesi	400.467	5.159	363.871	36.596	9,14
47	Kanalıcı Mahallesi	39.068	990	39.068	0	0,00
48	Karagöz Mahallesi	115.203	830	115.203	0	0,00
49	Karatarla Mahallesi	139.361	150	139.361	0	0,00
50	Karataş Mahallesi	1.687.476	43.801	1.676.327	11.149	0,66
51	Karayılan Mahallesi	123.485	4.913	123.485	0	0,00
52	Kavaklık Mahallesi	211.138	64	160.623	50.515	23,93
53	Kepenek Mahallesi	127.628	1.797	127.628	0	0,00
54	Kıbrıs Mahallesi	326.068	11.109	316.805	9.263	2,84
55	Kılınçoğlu Mahallesi	147.515	1.458	147.515	0	0,00
56	Kolejtepe Mahallesi	381.463	8.056	319.237	62.226	16,31
57	Konak Mahallesi	657.974	19.227	609.771	48.203	7,33
58	Kozanlı Mahallesi	54.157	629	54.157	0	0,00
59	Kozluca Mahallesi	98.062	2.731	98.062	0	0,00
60	Kurbanbaba Mahallesi	154.521	6.037	154.521	0	0,00
61	Mimar Sinan Mahallesi	334.325	12.327	320.543	13.782	4,12
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	254.547	5.256	254.547	0	0,00
63	Ocaklar Mahallesi	300.079	10.363	300.079	0	0,00
64	Onur Mahallesi	432.372	16.411	432.372	0	0,00
65	Öğretmenevleri Mahallesi	393.439	7.623	306.345	87.094	22,14
66	Perilikaya Mahallesi	746.884	13.349	687.196	59.688	7,99
67	Saçaklı Mahallesi	214.772	3.798	214.772	0	0,00
68	Sakarya Mahallesi	85.846	229	85.846	0	0,00
69	Savcılı Mahallesi	127.938	750	127.938	0	0,00
70	Seferpaşa Mahallesi	127.260	780	127.260	0	0,00
71	Serinevler Mahallesi	394.590	7.734	394.590	0	0,00
72	Sultan Selim Mahallesi	87.098	2.717	87.098	0	0,00
73	Suyabatmaz Mahallesi	114.533	981	114.533	0	0,00
74	Şahintepe Mahallesi	1.688.284	39.921	1.639.033	49.251	2,92
75	Şahveli Mahallesi	43.446	1.011	43.446	0	0,00
76	Şekeroğlu Mahallesi	43.084	470	43.084	0	0,00
77	Şenyurt Mahallesi	87.172	2.676	87.172	0	0,00
78	Tekstilkent Mahallesi	1.532.880	537	1.193.009	339.871	22,17
79	Tıslaki Mahallesi	58.626	949	58.626	0	0,00
80	Turan Emeksiz Mahallesi	168.652	6.003	168.652	0	0,00
81	Türkmenler Mahallesi	146.192	5.691	146.192	0	0,00
82	Türktepe Mahallesi	48.460	745	48.460	0	0,00
83	Ulaş Mahallesi	357.337	11.897	336.439	20.898	5,85
84	Üçoklar Mahallesi	228.597	7.196	183.390	45.207	19,78
85	Ünalı Mahallesi	136.116	2.872	136.116	0	0,00
86	Vatan Mahallesi	799.691	23.852	791.958	7.733	0,97
87	Yavuzlar Mahallesi	67.129	2.165	67.129	0	0,00
88	Yazıcık Mahallesi	78.866	2.736	78.866	0	0,00
89	Yeditepe Mahallesi	1.883.415	41.666	1.797.100	86.315	4,58
90	Yeşilevler Mahallesi	426.691	15.268	426.691	0	0,00
91	Yukarıbayır Mahallesi	214.406	6.537	214.406	0	0,00

4.4.4. Şahinbey İlçesinde Hizmetlerin Canlılığının Ölçülmesi

İşlevsel Çeşitlilik / Arazi Kullanım Çeşitliliği

Araştırmada, çalışma alanını meydana getiren 91 mahalle düzeyinde yapılan kullanım çeşitliliği (açık-yeşil alan, kamusal alan, sosyal tesis, sağlık tesisi, dini tesis, eğitim tesisi, konut, ticaret, konut+ticaret) tespit çalışmalarında; 23 mahalle 8-11 arasında çeşitlilik göstererek iyi ve çok iyi olarak nitelendirilmiştir (Tablo 4.19).

Tespit edilen Şahinbey İlçesi çalışma sınırındaki arazi kullanımlarının çeşitliliği açısından ele alındığında Alibaba, Sakarya, Sultan Selim ve Yavuzlar mahallelerinin 1-2 arası çeşitlilik göstererek işlevsel çeşitlilik açısından yetersiz kaldığı, Akkent, Barak, Bülbülzade, Dumlupınar, Güneykent, Karataş, Kolejtepe, Şahintepe ve Yeditepe mahallelerinin 10-11 arası çeşitlilik göstererek işlevsel çeşitlilik açısından yeterli olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.59). Elde edilen bulgular çerçevesinde ilçenin güneyindeki yeni gelişen mahallelerin büyük ölçüde çeşitlilik göstererek bu bağlamda daha yaşanabilir olduğunu söylemek mümkündür.

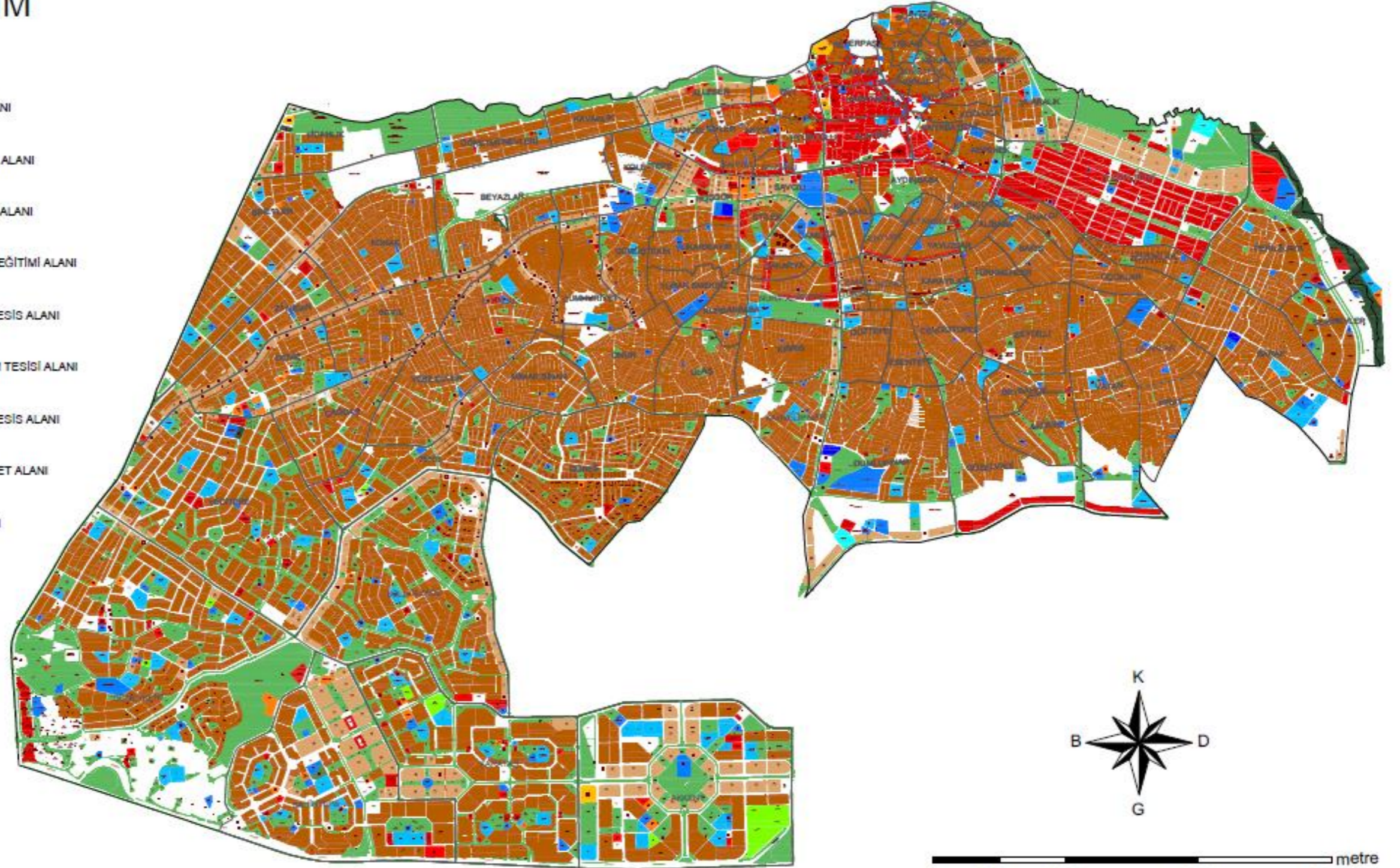
Tablo 4.19: Çalışma alanındaki mevcut yapı adası işlevsel çeşitlilik analizi

NO	MAHALLE ADI	AÇIK VE YEŞİL ALAN	SOSYAL ALTYAPI ALANI	CAMI ALANI	SAĞLIK TESİSİ ALANI	KREŞ ALANI	İLKOKUL ALANI	ORTAOKUL ALANI	LİSE ALANI	KONUT ALANI	TİCARET ALANI	KONUT+TİCARET ALANI
1	23 Nisan Mahallesi	+	+	+	+	-	+	-	-	+	-	+
2	25 Aralık Mahallesi	+	-	+	+	-	+	+	-	+	-	+
3	60.Yıl Mahallesi	+	+	+	+	-	+	-	-	+	-	+
4	75.Yıl Mahallesi	+	+	+	+	-	+	+	-	+	+	+
5	Akdere Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	-	+	-	-
6	Akkent Mahallesi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
7	Akyol Mahallesi	+	+	+	+	+	+	-	-	+	+	-
8	Alaybey Mahallesi	+	+	+	-	-	+	-	-	-	+	-
9	Alibaba Mahallesi	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-
10	Alleben Mahallesi	+	+	-	+	-	-	-	-	+	-	+
11	Aydınbaşa Mahallesi	+	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-
12	Bahçelievler Mahallesi	+	-	+	+	+	+	-	+	+	+	+
13	Barak Mahallesi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
14	Barış Mahallesi	+	+	+	-	-	+	-	-	+	-	-
15	Bekirbey Mahallesi	+	+	+	+	-	-	-	-	+	-	+
16	Bey Mahallesi	+	+	-	-	-	-	-	-	+	+	+
17	Beyazlar Mahallesi	+	-	+	-	+	+	-	-	+	+	+
18	Beybağçe Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	-	+	+	-
19	Beydilli Mahallesi	+	+	+	+	-	+	-	-	+	-	+
20	Binevler Mahallesi	+	+	+	+	+	+	-	-	+	-	+
21	Bostancı Mahallesi	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+	-
22	Boyacı Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	-	+	+	-
23	Bozoklar Mahallesi	+	+	+	-	-	+	-	-	+	-	-
24	Bülbülzade Mahallesi	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+
25	Cabi Mahallesi	+	-	+	+	-	-	-	-	+	-	-
26	Cemal Gürsel Mahallesi	+	+	-	+	-	+	-	-	+	-	+
27	Cengiz Topel Mahallesi	+	+	+	-	-	+	-	-	+	-	-
28	Cumhuriyet Mahallesi	+	+	+	+	-	+	-	-	+	-	+
29	Çağdaş Mahallesi	+	+	+	+	+	-	-	-	+	-	+
30	Çamlıca Mahallesi	+	-	+	-	-	+	+	-	+	+	+
31	Deniz Mahallesi	+	+	+	+	+	+	-	+	+	-	+
32	Dumlupınar Mahallesi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
33	Düztepe Mahallesi	+	+	+	+	-	-	-	+	+	-	-
34	Esentepe Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	-	+	-	-
35	Etiler Mahallesi	+	-	-	+	-	-	+	-	+	+	+
36	Eyüpoğlu Mahallesi	+	+	+	+	-	+	-	-	+	+	-
37	Fırat Mahallesi	+	-	+	-	-	+	-	-	+	-	-
38	Fidanlık Mahallesi	+	+	+	+	-	-	+	+	+	-	+
39	Gümüştekin Mahallesi	+	-	+	+	-	+	-	+	+	+	+
40	Güneş Mahallesi	+	+	+	+	-	+	-	-	+	-	-
41	Güneykent Mahallesi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
42	Güzelvadi Mahallesi	+	+	+	-	-	+	-	-	+	+	-
43	Hoşgör Mahallesi	+	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+
44	İnönü Mahallesi	+	+	+	-	-	+	-	-	+	-	+
45	İstiklal Mahallesi	+	+	+	+	-	+	+	-	+	-	+
46	Kahvelipınar Mahallesi	+	+	+	-	-	+	+	-	+	-	+
47	Kanalıcı Mahallesi	+	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-
48	Karagöz Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	-	+	+	-
49	Karatarla Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-
50	Karataş Mahallesi	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+
51	Karayılan Mahallesi	-	+	+	-	-	-	-	-	+	-	+
52	Kavaklık Mahallesi	+	-	+	-	-	+	-	-	+	-	+
53	Kepek Mahallesi	+	+	+	-	-	+	+	-	+	+	-
54	Kıbrıs Mahallesi	+	+	+	-	-	-	+	-	+	-	+
55	Kılınçoğlu Mahallesi	+	+	+	+	-	+	-	-	+	+	-
56	Kolejtepe Mahallesi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+
57	Konak Mahallesi	+	+	+	-	-	+	+	-	+	+	+
58	Kozanlı Mahallesi	+	-	+	-	-	-	-	-	+	+	-
59	Kozluca Mahallesi	+	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-
60	Kurbanbaba Mahallesi	+	+	+	+	-	-	-	-	+	-	-
61	Mimar Sinan Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	-	+	-	-
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	+	-	+	+	-	+	-	+	+	+	+
63	Ocaklar Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	+	+	-	-
64	Onur Mahallesi	+	+	+	-	-	+	-	-	+	+	+
65	Öğretmenevleri Mahallesi	+	-	+	+	-	+	-	-	+	+	-
66	Perilikaya Mahallesi	+	+	+	+	-	+	-	+	+	+	-
67	Saçaklı Mahallesi	+	+	+	+	-	-	-	-	+	+	+
68	Sakarya Mahallesi	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-
69	Savcılı Mahallesi	+	+	+	+	-	-	-	+	-	+	+
70	Seferpaşa Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	+	+	+	-
71	Serinevler Mahallesi	+	+	+	+	-	+	-	-	+	+	-
72	Sultan Selim Mahallesi	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-
73	Suyabatmaz Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	-	+	+	-
74	Şahintepe Mahallesi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
75	Şahveli Mahallesi	-	+	+	-	-	-	-	-	+	-	-
76	Şekeroğlu Mahallesi	-	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-
77	Şenyurt Mahallesi	+	-	-	-	-	+	-	-	+	-	-
78	Tekstilkent Mahallesi	+	+	+	+	-	-	+	+	-	+	+
79	Tişlaki Mahallesi	+	+	-	-	-	+	-	-	+	-	-
80	Turan Emeksiz Mahallesi	+	+	+	-	-	+	-	+	+	-	-
81	Türkmenler Mahallesi	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-
82	Türktepe Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	-	+	-	-
83	Ulaş Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	-	+	-	-
84	Üçoklar Mahallesi	+	+	+	-	-	+	-	-	+	-	+
85	Ünalı Mahallesi	+	+	+	-	-	+	-	-	+	+	-
86	Vatan Mahallesi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-
87	Yavuzlar Mahallesi	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-
88	Yazıcık Mahallesi	+	-	-	-	-	+	-	-	+	-	+
89	Yeditepe Mahallesi	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+
90	Yeşilevler Mahallesi	+	+	+	-	-	-	-	-	+	-	+
91	Yukarıbayır Mahallesi	+	+	+	-	-	+	-	-	+	-	+

İŞLEVSEL ÇEŞİTLİLİK HARİTASI

GÖSTERİM

- YEŞİL ALAN
- DİNİ TESİS ALANI
- SOSYAL TESİS ALANI
- SAĞLIK TESİSİ ALANI
- OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ALANI
- İLKÖĞRETİM TESİS ALANI
- ORTAÖĞRETİM TESİSİ ALANI
- LİSE EĞİTİMİ TESİS ALANI
- KONUT+TİCARET ALANI
- TİCARET ALANI
- KONUT ALANI

Şekil 4.59: Çalışma alanındaki yapı adası kullanım analizi

4.4.5. Şahinbey İlçesinde Ulaşılabilirliğin Ölçülmesi

Bu çalışmada yaşanabilirlik ölçütlerinden biri olarak seçilen ulaşılabilirlik, alt göstergeler kullanılarak niteliksel olarak ölçülmeye çalışılmıştır (Tablo 4.20). Önceki bölümlerde kullanılan ve aşağıda gösterilen görseller, haritalar ile birlikte yapılan gözlemler doğrultusunda bu alt göstergeler değerlendirilerek puanlama yapılmıştır. Yaya ve araç ulaşımında önemli olan doğrudan ve kısa sürede ulaşım, genel olarak çalışma alanımızda bulunmamaktadır. Genellikle uzun yapı adalarına sahip mahalleler bulunmakta, bu da yollar arası bağlantıları zorlaştırmaktadır. Özellikle plansız yerleşmelerdeki yani merkez mahallelerde görülen ada dizilimi de ulaşılabilirliği zorlaştıran bir etmendir. Bu bölgelerdeki dar sokaklar hem yaya hem de taşıtlar için elverişsizdir. Sokak genişlikleri ilçenin batısındaki planlı yerleşmelerde iyileşme gösterirken düz yapı adalarının yerini daha organik formlar almıştır.

Tablo 4.20: Çalışma alanındaki ulaşılabilirlik değerlendirmesi

NO	MAHALLE ADI	ULAŞILABİLİRLİK ÖLÇÜTLERİ			
		Ada yapıları; kısa mı?	Cadde/Sokak Erişimi; doğrudan mı?	Yaya Yolculukları; kolay mı?	Sokak Geniliği; yeterli mi?
1	23 Nisan Mahallesi	-	+	+	+
2	25 Aralık Mahallesi	+	+	-	+
3	60.Yıl Mahallesi	-	-	-	+
4	75.Yıl Mahallesi	-	-	-	+
5	Akdere Mahallesi	-	-	-	+
6	Akkent Mahallesi	-	-	+	+
7	Akyol Mahallesi	-	-	-	+
8	Alaybey Mahallesi	-	-	-	-
9	Alibaba Mahallesi	-	+	-	-
10	Alleben Mahallesi	-	+	+	+
11	Aydınbaşa Mahallesi	-	-	-	+
12	Bahçelievler Mahallesi	-	-	-	-
13	Barak Mahallesi	-	-	-	-
14	Barış Mahallesi	+	+	+	-
15	Bekirbey Mahallesi	-	+	-	-
16	Bey Mahallesi	-	-	-	-
17	Beyazlar Mahallesi	-	+	-	-
18	Beybahçe Mahallesi	-	-	-	+
19	Beydilli Mahallesi	-	-	-	-
20	Binevler Mahallesi	-	+	+	+
21	Bostancı Mahallesi	-	-	-	-
22	Boyacı Mahallesi	-	-	-	-
23	Bozoklar Mahallesi	-	+	-	-
24	Bülbülzade Mahallesi	-	-	+	+
25	Cabi Mahallesi	-	-	-	-
26	Cemal Gürsel Mahallesi	+	+	+	+
27	Cengiz Topel Mahallesi	-	+	-	-
28	Cumhuriyet Mahallesi	-	-	-	+
29	Çağdaş Mahallesi	-	-	-	+
30	Çamlıca Mahallesi	-	-	-	+
31	Deniz Mahallesi	-	-	+	+
32	Dumlupınar Mahallesi	-	-	-	+
33	Düztepe Mahallesi	-	+	-	-
34	Esentepe Mahallesi	-	+	-	-
35	Etiler Mahallesi	-	-	-	+
36	Eyüpoğlu Mahallesi	-	-	-	-
37	Fırat Mahallesi	-	-	-	+
38	Fidanlık Mahallesi	-	+	+	+
39	Gümüştekin Mahallesi	-	-	-	+
40	Güneş Mahallesi	-	-	-	+
41	Güneykent Mahallesi	-	-	+	+
42	Güzelvadi Mahallesi	-	-	-	+
43	Hoşgör Mahallesi	-	-	-	-
44	İnönü Mahallesi	-	+	+	+
45	İstiklal Mahallesi	-	-	-	-

NO	MAHALLE ADI	ULAŞILABİLİRLİK ÖLÇÜTLERİ			
		Ada yapıları; kısa mı?	Cadde/Sokak Erişimi; doğrudan mı?	Yaya Yolculukları; kolay mı?	Sokak Geniliği; yeterli mi?
46	Kahvelipınar Mahallesi	-	-	-	+
47	Kanalıcı Mahallesi	-	-	-	-
48	Karagöz Mahallesi	-	-	-	-
49	Karatarla Mahallesi	-	+	-	+
50	Karataş Mahallesi	-	+	+	+
51	Karayılan Mahallesi	-	+	-	-
52	Kavaklık Mahallesi	-	+	+	+
53	Kepenek Mahallesi	-	-	-	-
54	Kıbrıs Mahallesi	-	+	-	-
55	Kılınçoğlu Mahallesi	-	-	-	-
56	Kolejtepe Mahallesi	-	+	+	+
57	Konak Mahallesi	-	-	-	-
58	Kozanlı Mahallesi	-	+	-	-
59	Kozluca Mahallesi	-	-	-	-
60	Kurbanbaba Mahallesi	-	-	-	-
61	Mimar Sinan Mahallesi	-	-	-	-
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	-	-	-	-
63	Ocaklar Mahallesi	-	-	-	-
64	Onur Mahallesi	-	-	-	+
65	Öğretmenevleri Mahallesi	-	+	+	+
66	Perilikaya Mahallesi	-	-	-	-
67	Saçaklı Mahallesi	-	-	-	+
68	Sakarya Mahallesi	-	+	-	-
69	Savcı Mahallesi	+	-	-	-
70	Seferpaşa Mahallesi	-	-	-	-
71	Serinevler Mahallesi	-	-	-	+
72	Sultan Selim Mahallesi	-	+	-	+
73	Suyabatmaz Mahallesi	-	-	-	-
74	Şahintepe Mahallesi	-	-	+	+
75	Şahveli Mahallesi	+	-	-	-
76	Şekeroğlu Mahallesi	-	-	-	-
77	Şenyurt Mahallesi	-	+	-	+
78	Tekstilkent Mahallesi	-	+	-	+
79	Tişlaki Mahallesi	-	-	-	-
80	Turan Emeksiz Mahallesi	-	+	-	-
81	Türkmenler Mahallesi	-	+	-	-
82	Türktepe Mahallesi	-	-	-	-
83	Ulaş Mahallesi	-	-	-	+
84	Üçoklar Mahallesi	-	-	-	+
85	Ünaldı Mahallesi	-	+	-	-
86	Vatan Mahallesi	-	-	-	-
87	Yavuzlar Mahallesi	-	-	+	+
88	Yazıcık Mahallesi	-	+	-	-
89	Yeditepe Mahallesi	-	+	+	+
90	Yeşilevler Mahallesi	-	-	-	-
91	Yukarıbayır Mahallesi	-	-	-	-

Şekil 4.60: Fidanlık Mahallesi

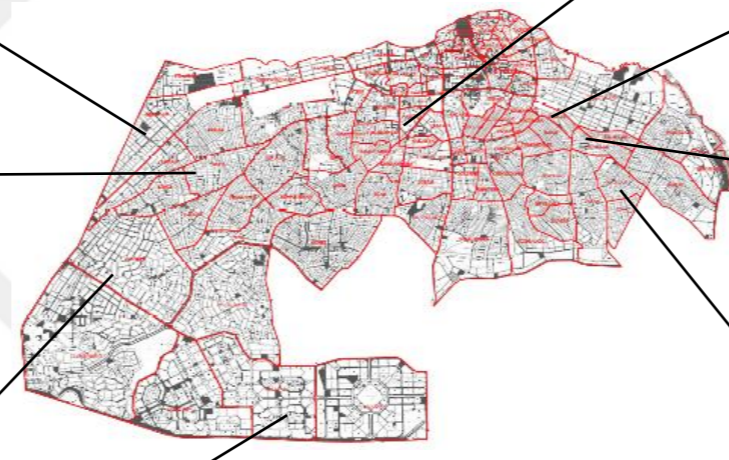
Şekil 4.61: Akyol Mahallesi

Şekil 4.62: 25 Aralık Mahallesi

Şekil 4.63: 60. Yıl Mahallesi

Şekil 4.64: Çalışma Alanı

Şekil 4.65: Ünalı Mahallesi

Şekil 4.66: Yeditepe Mahallesi

Şekil 4.67: Karataş Mahallesi

Şekil 4.68: Ocaklar Mahallesi

Şekil 4.69: Kolejtepe Mahallesi

Şekil 4.70: Türktepe Mahallesi

Şekil 4.71: Tekstilkent Mahallesi

Şekil 4.72: 23 Nisan Mahallesi

Şekil 4.73: Çalışma Alanı

Şekil 4.74: Serinevler Mahallesi

Şekil 4.75: Akkent Mahallesi

Şekil 4.76: Ulaş Mahallesi

Şekil 4.77: Güzelvadi Mahallesi

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu araştırma kapsamında öncelikle yaşanabilirlik kavramı araştırılmış geçmişten günümüze bu kavram üzerine yapılan tanımlar, çalışmalar ve yaklaşımlar incelenmiştir. Yaşanabilirliğin kentsel boyutu ele alınıp, mekânsal kalite ile ilişkisi kurulmuştur. Bu incelemeler neticesinde yaşanabilirlik göstergelerinin her biri detaylı bir şekilde açıklanmış, fiziksel ve işlevsel boyutları bu çalışmada ön plana çıkmıştır. Fiziksel ve işlevsel boyutlarından yola çıkılarak hazırlanan alt göstergeler belirlenmiş, kentsel düzeyde bir değerlendirme yaklaşımı geliştirilmiştir. Bu yaklaşım çerçevesinde niteliksel ve niceliksel veriler kullanılarak çalışma alanındaki her bir mahalle bu ölçütler doğrultusunda irdelenmiş ve puanlanmıştır. Puanlama sonucu elde edilen toplam puan, alt gösterge sayısına bölünmüş ve aritmetik ortalaması alınmıştır. Bu sayede hem alt göstergelerin hem de belirlediğimiz yaşanabilirlik ölçütlerinin başarı/uygunluk değerleri ele alınmıştır.

Şahinbey'in genel yaşanabilirlik değerlendirme ortalaması 2,7 olup, görsel kalitenin ve kişi başına düşen eğitim tesis alanlarının oldukça yetersiz olduğu ve ortalamayı düşürdüğü görülmektedir. Kreş alanı dışında erişilebilirlik oranının yüksek olduğu ve ortalamaya katkı sağladığı belirlenirken işlevsel çeşitliliğin ortalama değere sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Gaziantep Şahinbey ilçesinin yaşanabilirlik ölçütlerine bağlı kentsel mekân değerlendirmesini amaçlayan bu çalışma sonucunda; yaşanabilirlik bağlamında bazı ölçütlerin gelişim gösterip, bazılarının ise yetersizliklerini sürdürdüğü tespit edilmiştir. Bu tespitler sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Çalışma alanında yaşanabilirliğin fiziksel boyuttaki göstergelerinin 2,4 (yoğunluk ve kişi başına düşen dini tesis alanı) puan ve altında olduğu, işlevsel boyuttaki göstergelerinin ise kreş alanı erişilebilirliği (1,9 puan) ve ulaşılabilirlik (2,1 puan) göstergeleri dışında 3 puanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Kişi başına düşen kreş alanının 1,1 puanla Şahinbey'in en zayıf yönü olduğunu söyleyebiliriz. Bu değeri 1,4 puanla kişi başına düşen sağlık tesisi alanı ve kişi başına düşen ortaokul

alanı takip ederken; 1,5 puanla görsel kalite ölçütünün de Şahinbey için zayıf yönü olduğu söylenebilir.

Liselere erişilebilirliğin 5,00 (tam) puanla en güçlü yönü olduğunu söyleyebiliriz. Bu değeri 4,9 puanla ilkokul alanına ve dini tesis alanına erişilebilirlik takip ederken; 4,7 puanla ortaokul alanına erişilebilirlik ölçütünün de Şahinbey için güçlü yön olduğu söylenebilir. Genel tabloya bakıldığında birçok mahalle nitelik olarak zayıf olmasına rağmen mevcut şartların sağlanmasından dolayı erişilebilirlik değerlerinin yüksek olduğu söylenebilir. Alaybey, Karagöz, Tekstilkent mahalleri gibi ticaretin yoğun olduğu bölgelerde nüfusun az olması da bu değerleri yükselten bir diğer sebeptir. Burada dikkat çeken bir diğer nokta, kişi başına düşen alan miktarlarının yetersiz olduğu ortaya çıkarken, bu alanların erişilebilirlik ölçütü açısından oldukça iyi bir değere sahip olduğu gözlenmektedir. Bu donatı alanlarında yapılacak alan ilaveleri/genişletmeler, yaşanabilirlik indeksini yükselterek olumlu yönde etkileyecektir.

Araştırma yaşanabilirlik göstergelerinin fiziksel ve işlevsel boyutları kapsamında yapılan irdelemeler ve üretilen analitik haritalar üzerindeki çözümlenmeler sonucunda; Şahinbey'deki mahallelerin yaşanabilirlik değerlendirme oranının; 4'ün (iyi) altında kaldığı, 4'e en yakın yaşanabilirlik değerlendirme oranının 3,6 ile çalışma alanındaki son yapılaşma gösteren Akkent Mahallesi olduğu görülmektedir. Çalışmada en yaşanabilir mahalle olarak belirlenen Akkent Mahallesinin değerlendirme oranı olan 3,6 ile 3,00 arasında bulunan mahallelerin genellikle ilçesinin batısında yer aldığı tespit edilmiştir.

Yaşanabilirlik değerlendirme oranı en düşük; 2,1 ile Akdere, Beybahçe, Esentepe, Fırat, Mimar Sinan ve Onur; 2,2 ile 60. Yıl, Alibaba, Kurbanbaba, Sakarya, Türkmenler, Ulaş ve Yeşilevler mahallelerinin olduğu tespit edilmiştir. Planlı yapılaşan mahallelerde genel olarak oranın yükseldiği görülsede yaşanabilirlik ölçütlerinin Şahinbey'de yeterince göz önünde bulundurulmadığı, nitelikli mekânlar oluşmadığı söylenebilir (Tablo 5.1).

Yaşanabilirlik indeksi düşük mahallelerde, görsel kaliteyi veya çeşitliliği artırmak gibi tek mahalleyi etkileyen ölçütler yerine; eksikliği tespit edilmiş bir ya da birkaç mahalleyi etkileyen ölçütlerin geliştirilmesi kısa sürede yaşanabilirliği artıracak

bir çözüm olabilir. Örneğin; yetersiz olduğu tespit edilen bir kamusal alanın yapılması ya da var olanın genişletilmesi, o mahalledeki kişi başına düşen alan miktarını artırırken, çevre mahallelerdeki yetersiz erişilebilirlik oranını da artırabilir.

Tablo 5.1: Çalışma alanının yaşanabilirlik bağlamında değerlendirilmesi

NO	MAHALLE ADI	FİZİKSEL BOYUT										İŞLEVSEL BOYUT							GENEL PUAN	
		YAPILI ÇEVRENİN KALİTESİ		KAMUSAL ALAN BÜYÜKLÜĞÜ								ERİŞİLEBİLİRLİK						ULAŞILABİLİRLİK		
		YOĞUNLUK (NÜFUS)	GÖRSEL KALİTE	AÇIK-YEŞİL ALAN	SOSYAL ALTYAPI ALANI	DİNİ TESİS ALANI	SAĞLIK TESİS ALANI	KREŞ ALANI	İLKOKUL ALANI	ORTAOKUL ALAN	LİSE ALAN	KREŞ ALANI	İLKOKUL ALANI	ORTAOKUL ALAN	LİSE ALAN	SAĞLIK TESİS ALANI	DİNİ TESİS ALANI			ÇEŞİTLİLİK (İŞLEVSEL)
1	23 Nisan Mahallesi	5	1	2	1	3	2	1	3	1	1	5	5	3	5	5	5	3	4	3,1
2	25 Aralık Mahallesi	3	2	4	1	3	1	1	2	2	1	1	5	5	5	5	5	3	4	2,9
3	60.Yıl Mahallesi	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2	5	5	5	2	5	3	2	2,2
4	75.Yıl Mahallesi	1	3	5	2	5	1	1	5	5	1	3	5	4	5	3	5	4	2	3,3
5	Akdere Mahallesi	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	5	4	5	1	5	2	2	2,1
6	Akkent Mahallesi	5	3	5	3	4	1	1	2	3	3	2	5	5	5	5	5	3	3	3,6
7	Akyol Mahallesi	5	1	1	2	5	1	4	3	1	1	5	5	5	5	5	5	4	2	3,3
8	Alaybey Mahallesi	1	1	2	5	5	1	1	5	1	1	3	5	5	5	5	5	3	1	3,1
9	Alibaba Mahallesi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	5	5	5	1	2	2,2
10	Alleben Mahallesi	3	3	5	3	1	2	1	1	1	1	1	5	5	5	4	3	4	2,9	
11	Aydınaba Mahallesi	3	1	5	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	5	5	2	2	2,6	
12	Bahçelievler Mahallesi	3	3	1	1	1	1	1	3	1	5	5	5	5	5	5	4	1	3,1	
13	Barak Mahallesi	3	2	1	1	1	1	1	2	2	2	3	5	5	5	3	5	1	2,7	
14	Barış Mahallesi	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	5	5	5	4	5	3	4	2,4
15	Bekirbey Mahallesi	3	1	2	1	2	2	1	1	1	1	1	5	5	5	5	3	2	2,6	
16	Bey Mahallesi	1	1	4	5	1	4	1	1	1	1	1	4	5	5	4	5	3	1	2,7
17	Beyazlar Mahallesi	5	2	2	1	2	1	1	1	1	1	3	5	5	5	3	5	3	2	2,7
18	Beybağçe Mahallesi	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	2	5	1	5	2	5	3	2	2,1
19	Beydilli Mahallesi	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	4	5	2	5	5	3	1	2,3	
20	Binevler Mahallesi	5	2	2	1	2	1	2	4	1	1	3	5	4	5	4	5	4	3,1	
21	Bostancı Mahallesi	3	1	2	5	4	3	1	5	5	5	1	5	5	5	1	5	4	1	3,4
22	Boyacı Mahallesi	3	1	2	3	4	1	1	1	1	1	1	5	5	5	4	5	3	1	2,6
23	Bozoklar Mahallesi	3	2	1	1	3	1	1	3	1	1	1	5	5	5	4	3	2	2,5	
24	Bülbülzade Mahallesi	5	3	3	1	2	1	1	2	1	2	5	5	4	5	2	5	3	3,1	
25	Cabi Mahallesi	3	1	3	1	4	3	1	1	1	1	1	5	5	5	2	5	2	1	2,5
26	Cemal Gürsel Mahallesi	3	2	1	1	1	1	1	3	1	1	1	5	5	5	5	3	4	2,7	
27	Cengiz Topel Mahallesi	1	2	3	2	4	1	1	5	1	1	1	5	3	5	3	5	2	2,7	
28	Cumhuriyet Mahallesi	3	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	5	5	5	4	5	3	2	2,4
29	Çağdaş Mahallesi	1	2	5	3	5	3	5	1	1	1	5	5	5	5	5	3	2	3,4	
30	Çamlıca Mahallesi	3	1	2	1	4	1	1	5	4	1	1	5	5	5	5	3	2	3,0	
31	Deniz Mahallesi	3	1	2	4	3	1	2	3	1	2	4	5	3	5	5	4	3	3,1	
32	Dumlupınar Mahallesi	3	2	3	1	4	1	2	5	3	3	3	5	5	5	3	5	2	3,3	
33	Düztepe Mahallesi	1	1	1	5	3	3	1	1	1	5	1	5	5	5	5	3	2	2,9	
34	Esentepe Mahallesi	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	5	2	5	2	2	2,1
35	Etiler Mahallesi	5	1	3	1	1	3	1	1	4	1	1	5	5	5	5	3	2	2,9	
36	Eyüpoğlu Mahallesi	1	1	5	5	5	5	1	5	1	1	1	5	5	5	5	3	1	3,3	
37	Fırat Mahallesi	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	5	5	5	1	5	2	2	2,1
38	Fıdancık Mahallesi	3	2	5	3	2	3	1	1	3	3	1	4	5	5	3	4	4	4	3,1
39	Gümüştekin Mahallesi	3	1	1	1	1	1	1	3	1	3	3	5	5	5	5	4	2	2,8	
40	Güneş Mahallesi	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	3	5	5	3	2	2,3	
41	Güneykent Mahallesi	3	2	5	2	3	1	1	3	1	2	2	5	3	5	4	5	3	3,1	
42	Güzelvadi Mahallesi	5	2	2	1	3	1	1	5	1	1	1	5	5	5	1	5	2	2,7	
43	Hoşgör Mahallesi	5	1	3	1	1	1	1	1	2	4	4	5	5	5	5	3	1	2,9	
44	İnönü Mahallesi	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	5	5	5	5	3	4	2,5	
45	İstiklal Mahallesi	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	4	5	5	5	4	1	2,3	
46	Kahvelipınar Mahallesi	5	2	3	1	1	1	1	5	2	1	1	5	5	5	3	5	2	2,8	
47	Kanalıcı Mahallesi	3	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	5	5	5	4	5	2	1	2,3
48	Karagöz Mahallesi	1	1	2	5	5	1	1	1	1	1	1	5	5	5	1	5	3	1	2,5
49	Kararlar Mahallesi	1	2	5	5	5	1	1	1	1	1	1	5	5	5	2	5	3	2,8	
50	Karataş Mahallesi	3	2	2	1	3	1	1	2	1	1	5	5	5	5	5	5	4	3,1	
51	Karayılan Mahallesi	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	5	5	2	2	2,3	
52	Kavaklık Mahallesi	1	3	5	1	5	1	1	5	1	1	1	5	5	5	4	3	4	3,1	
53	Kepenek Mahallesi	5	2	3	3	5	1	1	5	5	1	1	5	5	5	5	3	1	3,4	
54	Kıbrıs Mahallesi	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	5	5	5	4	5	2	2,3	
55	Kılınçoğlu Mahallesi	3	1	3	2	4	1	1	5	1	1	1	5	5	5	5	3	1	2,9	
56	Kolejtepe Mahallesi	3	2	1	1	2	1	4	1	2	3	5	5	5	5	5	5	4	3,3	
57	Konak Mahallesi	3	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	5	5	5	2	5	1	2,3	
58	Kozanlı Mahallesi	3	1	1	1	4	1	1	1	1	1	4	5	5	5	5	2	2	2,7	
59	Kozluca Mahallesi	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	5	4	5	1	2,3	
60	Kurbanbaba Mahallesi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	5	5	3	1	2,2	
61	Mimar Sinan Mahallesi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	5	3	5	1	2,1	
62	Nuripazarbaşı Mahallesi	3	1	5	1	3	1	1	2	1	3	1	5	5	5	5	4	1	2,9	
63	Ocaklar Mahallesi	1	1	1	1	2	1	1	1	1	4	2	5	5	5	1	5	3	1	2,3
64	Onur Mahallesi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	4	5	2	5	3	2	2,1
65	Öğretmenevleri Mahallesi	3	3	5	1	1	1	1	2	1	1	1	5	3	5	4	4	3	4	2,7
66	Perilkaya Mahallesi	3	1	3	1	2	5	1	1	1	4	1	5	4	5	5	4	1	2,9	
67	Saçaklı Mahallesi	3	2	3	1	3	1	1	1	3	2	1	5	5	5	5	3	2	2,8	
68	Sakarya Mahallesi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	5	5	1	2	2,2	
69	Savcı Mahallesi	1	1	5	2	5	4	1	1	1	5	2	5	5	5	5	3	2	3,2	
70	Seferpaşa Mahallesi	1	1	2	5	5	1	1	1	1	4	1	5	5	5	1	5	3	1	2,7
71	Serinevler Mahallesi	3	1	3	1	4	1	1	2	1	1	2	5	5	5	4	5	2	2,7	
72	Sultan Selim Mahallesi	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	5	5	1	3	2,3	
73	Suyabatmaz Mahallesi	1	1	1	2	5	1	1	1	1	1	1	5	5	5	1	5	3	1	2,3
74	Şahintepe Mahallesi	3	3	3	1	2	1	1	2	1	2	5	5	5	5	4	5	3	3,1	
75	Şahveli Mahallesi	3	1	1	1	4	1	1	1	1	1	5	5	5	5	5	2	2	2,7	
76	Şekeroğlu Mahallesi	3	1	1	4	5	1	1	1	1	1	1	5	5	5	1	5	2	1	2,4
77	Şenyurt Mahallesi	1	1	1	1	1	1	1	2	3	1	1	5	5	5	4	5	2	3	2,4
78	Tekstilkent Mahallesi	1	1	5	5	5	5	1	1	5	5	1	3	5	5	3	4	3	3,4	
79	Tişlak Mahallesi	5	1	1	4	1	1	1	5	1	1	1	5	5	5	1	5	2	1	2,6
80	Turan Emeksiz Mahallesi	1	1	1	1	1	1	1	3	1	3	1	5	5	5	5	3	2	2,5	
81	Türkmenler Mahallesi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	5	5	2	2	2,2	
82	Türktepe Mahallesi	5	1	3	1	3	1	1	1	1	1	1	5	5	5	1	5	2	1	2,4
83	Ulaş Mahallesi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	5	4	5	2	2	2,2
84	Üçoklar Mahallesi	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	2	5	5	5	3	5	2	2,3	
85	Ünaldı Mahallesi	3	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	5	5	5	4	5	3	2	2,4
86	Vatan Mahallesi	3	1	1	1	2	1	1	1	2	1	3	5	5	5	3	5	4	1	2,5
87	Yavuzlar Mahallesi	1	1	1	1	4	1	1	1	1	1	1	5	5	5	5	1	3	2,4	
88	Yazıcı Mahallesi	1	1	2	1	1	1	1	3	1	1	1	5	5	5	5	2	2		

KAYNAKLAR

- Adler, L. (2005). Revitalize your downtown area through historic preservation actions. Kentucky Cooperative Extension.
- Akça, M. (2008). Tarihi yarımada içerisinde bulunan Hanlar Bölgesi'nin kentsel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Allison, E. W., Peters, L. (2010). Historic preservation and the livable city. John Wiley & Sons.
- Anonim. (1990). Gaziantep çevre düzeni planı açıklama raporu. Ankara.
- Appleyard, D., Gerson, M. S., Lintell, M. (1981). Livable streets. University of California Press, Berkeley.
- Arû, K. A. (1998). Türk kenti: Türk kent dokularının incelenmesinde ve bugünkü koşullar içerisinde değerlendirilmesine ilişkin yöntem araştırması, YEM, İstanbul.
- Ay, Y. S. (2001). Gaziantep'te planlamaya genel bakış. *Türkiye Mühendislik Haberleri*, 415: 44-46.
- Aydın, M. B. S., Kahraman, E. D. (2019). kompakt kent ölçütlerinden biri olan yoğunluk tespiti ve değerlendirmesi: Türkiye kentleri (il merkezleri) örneği. Determining and Assessing the Urban Density which is One of the Compact City Parameters: Case of Turkey Cities.
- Barlas, H. U. (1960). Gaziantep belediyesi tarihi. *Gaziantep Kültür Dergisi*. 3(30), 131-143
- Beck, H. (2009). Linking the quality of public spaces to quality of life. *Journal of Place Management and Development*, 2(3).
- Burgess, R. (2000). The compact city debate: A global perspective. In Compact Cities: Sustainable Urban Forms for Developing Countries. (Jenks, yM., Burgess, R. ed.). Spon Press, London and New York, ss.9-24.
- CABE Space (2005). Decent Parks? Decent Behaviour? The Link between the Quality of Parks and User Behaviour, CABE, London.
- Çelen, B. (2016). Toplu konut projeleri ve sistematik kentsel tasarım ilkeleri ile sosyal donatıların değerlendirilmesi-Kayaşehir örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Çınar, H.S., Ergin, B., Tanfer, M. (2014). Tarihsel süreç içinde kent kimliğinin mekânsal kalite değerlendirmesi üzerine bir araştırma (Taksim meydanı). *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 15(2), 132-148.
- COE (1992). Council of europe european urban charter. 18th March 1992 Strasbourg.
- DİE (1990). Devlet istatistik enstitüsü istatistik cep yıllığı. Ankara 1991, s.292

- DOE (Department of The Environment) (1996). Town centres and retail development. Revised Planning Policy Guidance Note 6. London: HMSO.
- Elgar, E. (2004). What has happened to the quality of life, in the advanced industrialized nations. Northampton, USA: Edward Elgar Publishing.
- European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (Eurofound) (2003). Quality of life in europe. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.
- First European Quality of Life Survey. (2003). European foundation for the improvement of living and conditions, Dublin.
- Freedman, B., Yang, F. S., Cote, R. (2004). Principles and practice of ecological design. *Environ. Rev.* **12**, NRC Canada.
- Greene, S. (1992), Cityshape: Communicating and evaluating community design, american planning association. *Journal of the American Planning Association.* **58**, 2; *Academic Research Library*, 177-189.
- Güzelbey, C. C. (1984). Gaziantep camileri tarihi. Gaziantep: Oya Matbaası.
- Güzelbey, C. C. (1992). Gaziantep'ten kesitler. Gaziantep: Ar Ajans.
- Hançer, G. (2019). Toplu konut alanlarında kentsel mekan kalitesinin değerlendirilmesi; Gaziantep örneği (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Heylen, K. (2006). Liveability in social housing: Three case-studies in Flanders. Paper presented at the ENHR conference "Housing in an expanding Europe: Theory, policy, participation and implementation", Government Malaysia (2006) 2-5 July 2006, Ljubljana, Slovenia.
- Holt-Jensen, A. (2001). Territoriality, place and space. *Fennia-International Journal of Geography*, **179**(1), 1-8.
- İnceoğlu, M. (2007). Kentsel açık mekanların kalite açısından değerlendirilmesine yönelik bir yaklaşım: İstanbul meydanlarının incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- İstillozlu, E. (2011). Public transportation for more livable cities: A public transportation plan proposal for famagusta (Unpublished Master Thesis). Eastern Mediterranean University, Famagusta, North Cyprus.
- Jacobs, J. (1992). The death and life of great american cities. New York: Vintage Books.
- Kamp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G., Hollander, A. (2003). Urban environmental quality and human well-being towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study. *Landscape and Urban Planning*, **65** (1-2): 5-18, Elsevier Publishing, Oxford.
- Katerji, S. (2015). Reconstruction in historical / Tarihsel bağlamda yeniden yapılanma: 'Türktepe mahallesi' örnek alanı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Kenworthy, J. R. (2006). The eco-city: ten key transport and planning dimensions for sustainable city development. *Environment and Urbanization*, **18** (1), 67-85.

- Kesik, O. A., Aydınoglu, A. Ç., (2014). Ulaşılabilirlik kavramı ve engelli örneği . Cografyacilar Dernegi Uluslararası (pp.646-652). Muğla, Turkey
- Kuban (1983). Gaziantep kenti koruma planı raporu. İTÜ Mimarlık Fakültesi.
- Kuban, D. (2000). Tarihi çevre korumanın mimarlık boyutu. 1. Baskı, İstanbul: Yem Kitapevi.
- Kumlu, K. B. Y., Tüdeş, Ş. Keleş, R. (2018). Komşuluk Birimi Ölçeğinde Yapılı Çevreyi Biçimlendiren Planlama Kararlarına İlişkin Sonuçların Ölçülmesine Yönelik Çok Değişkenli Bir Yöntem Önerisi, *Planlama*, **28** (3):328–347 | doi: 10.14744/planlama.2018.07379.
- Leby, J. L., Hashim, A. H. (2010). Liveability dimensions and attributes: Their relative importance in the eyes of neighbourhood residents. *Journal of Construction in Developing Countries*, **15** (1), 67-91.
- Lennard, S.H.C., Lennard, H.L. (1995). Livable cities observed: a source book of ideas and images, California: Gondolier Press.
- Lennard, S.H.C., Ungern-Sternberg, S. ve Lennard, H.L., (der.), (1997). Making Cities Livable = Wege zur Menschlichen Stadt. California: International Making Cities Livable Conferences.
- Levent, A. K. S. U. (1998). Dünya'da ve Türkiye'de nüfus analizleri. *Sosyoloji Konferansları*, (25), 219-311.
- Lynch, K. (1984). Good city form. (Reprint edition). Cambridge, Mass: The MIT Press.
- Madden, K. (2001). How to Turn a Place Around, A Handbook for Creating Successful Public Spaces, A. Schwartez, ed., Project for Public Spaces Inc., New York.
- McClure, W.R. and Bartuska, T.J. (2007). The built environment: a collaborative inquiry into design and planning, Second edition, John Wiley and Sons, Hoboken, New Jersey.
- Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, (2014), T.C. Resmi Gazete (29030, 14 Haziran 2014).
- MONOCLE (2017). 2017 dünyadaki yaşanabilir kentler araştırması. *Monocle Dergisi*, <https://monocle.com/film/affairs/quality-of-life-survey-top-25-cities-2017/>, Erişim Tarihi:26.03.2018
- MONOCLE (2017). 2017 dünyadaki yaşanabilir kentler araştırması. *Monocle Dergisi*, <https://monocle.com/film/affairs/quality-of-life-survey-top-25-cities-2017/>, Erişim Tarihi:15.07.2019
- Mousavi, S. N. (2013). Livability in historic urban quarters case study: walled city of famagusta. Master of Science in Urban Design Eastern Mediterranean University.
- OECD (2018). OECD better life index, <http://www.oecdbetterlifeindex.org/>, Erişim tarihi: 18.05.2019
- Oktay, D. (1999). Kentsel Ortak Mekanların Birleşimi ve Kent Yaşamındaki Yeri. *Yapı Dergisi* (207), 54-60.
- Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu, (22 Ekim 1999)

- Özdeğer, Hüseyin, (1996). "Gaziantep" md., DİA, İstanbul, C. 13, 466-469.
- Özmete, E. Y., Gönen, E. T. D. (1997). Değerlerin yaşam kalitesi üzerindeki rolü (Tokat örneği) (Doctoral dissertation, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi Anabilim Dalı).
- Pandey, R. U., Garg, Y. G., Bharat, A. (2010). A framework for evaluating residential built environment performance for livability. *ITPI Journal*, **7** (4), 12-20.
- Richardson, W. H., Gordon, P. (1999). Is sprawl inevitable? Lessons from abroad. Paper presented at the ACSP Conference, Chicago.
- Şahin, B.E., Arslan, T. (2015). Kamusal ve özel-kamusal mekanlarda kullanıcı tercihleri açısından bir inceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **8** (36), 997-1012.
- Şahin, S. Z. (2010). Alışveriş merkezlerinin evrimi ve geleceği: Kent merkezleri ile birlikte sürdürülebilir bir gelecek mümkün mü?" *Dosya*, **22**, 4-15.
- Şahinbey Belediyesi Emlak İstimlak Müd., (2020). Gaziantep
- Sönmez, M. E. (2016). Gaziantep şehrinin geçmişten günümüze alansal gelişimi. *Gaziantep Üniversitesi Ayıntab Araştırmaları Dergisi*, **1** (1), 115-136.
- Tokgöz, E. (1990). Büyük ekonomi ansiklopedisi. İstanbul: Sabah Yayınları.
- Topçu, K. (2011). Kent kimliği üzerine bir araştırma: Konya örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, **8** (2), 1048-1072.
- Topçu, K. Bilsel, G. (2016). Geleneksel Gaziantep çarşısının mekânsal kalite açısından değerlendirilmesi. *Artium*, **4** (1):58-74.
- TÜİK (2016). 2015 yılı gelir ve yaşam koşulları araştırması. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, **21584**, Yayınlanma Tarihi: 21.09.2016, Ankara.
- Uğur, H. (2004). Geleneksel şehirsal mekânlar, değerlendirme ve korunmaları bağlamında sistematik yaklaşım- Gaziantep örneği. İstanbul: G.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü.
- United Nations, (1996). Report of the united nations conference on human settlements (Habitat II), İstanbul, 3-14 Haziran 1996.
- Uzel, A. (2010). Ülkemiz kentlerinde planlama kararlarının üretilmesinde yarışma yönteminin egemen olduğu dönem ve yarışma yöntemi üzerine... Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını 2010/3-4 ISSN 1300-7319.
- Van der Voort, T.J.M., Van Wegen, H.B.R. (2005). architecture in use: An introduction to the programming, design and evaluation of buildings, Architectural Press, Netherlands.
- Van Kamp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G., de Hollander, A. (2003). Urban environmental quality and human well-being Towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study. *Landscape and Urban Planning*, 65.
- Vuchic, V., (1999). Transportation for livable cities. NJ, US: Center for Urban Policy Research, Rutgers.

- Wikipedia Internet Ansiklopedisi, Livability, <http://en.wikipedia.org/wiki/Livability>, 6 Mart 2007.
- Yeang, L. D. (2006). Quality of place: the north's residential offer (No. Phase IIb). London: The Northern Way Sustainable Communities Team.
- Yenice, M.S., Karadayı Yenice, T., (2018). Gaziantep kenti planlama deneyimleri üzerine bir süreç değerlendirmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, **17** (2), 552-562.
- Yuen, B., Ooi, G. L. (2009). Introduction: World cities-challenges of liveability, sustainability and vibrancy. *World Cities: Achieving Liveability and Vibrancy*, Forthcoming.

